LECTURI ȘCOLARE

GEORGE COȘBUC

NUNTA ZAMFIREI

Bibliografia elevului de NOTA 10

LITERA

LECTURI ȘCOLARE

GEORGE COȘBUC

NUNTA ZAMFIREI

Bibliografia elevului de NOTA 10

LITERA

LECTURI ȘCOLARE

GEORGE COȘBUC

NUNTA ZAMFIREI

Bibliografia elevului de NOTA 10

LITERA

TABEL CRONOLOGIC

Balade şi idile (1893)

NOAPTE DE VARĂ

MÂNIOASĂ

NU TE-AI PRICEPUT

FATMA

NUNTA ZAMFIREI

CÂNTECUL FUSULUI

BALADĂ ALBANEZĂ

ARMINGENII

REA DE PLATĂ

FATA MORARULUI

CRĂIASA ZÂNELOR

PUNTEA LUI RUMI

GAZEL

RUGĂMINTEA D1IN URMĂ

LOGICĂ

ROMANȚĂ

EX OSSIBUS ULTOR!

CÂNTEC

POET ȘI CRITIC

VÂNTUL

VESTITORII PRIMĂVERII

ZOBÀIL

PE LÂNGĂ BOI

RADA

TREI, DOAMNE, ȘI TOȚI TREI

LA OGLINDĂ

EL-ZORAB

„TOȚI SFINȚII“

SUBȚIRICA DIN VECINI

NUMAI UNA!

REGINA OSTROGOȚILOR

BRÂUL COSÂNZENII

DUȘMANCELE

COSTEA

SOMNUL CODRILOR

RECRUTUL

FRAGMENT

POPASUL ȚIGANILOR

LORDUL JOHN

MOARTEA LUI FULGER

UN CÂNTEC BARBAR

GAZEL

PĂSTORIȚA

JERTFELE ÎMPĂCĂRII

PRAHOVA

LA PÂRÂU

FRESCO-RITORNELE

VARA

NEDUMERIRE

UN BASM

SPINUL

CÂNTECE

Fire de tort - 1896

Din viață

MAMA

LUPTA VIEȚII

ȘTEFĂNIȚĂ-VODĂ

Sub patrafir

SCARA

Bradul

Unul ca o sută

NOI VREM PĂMÂNT!

Hafis

VOICHIȚA LUI ȘTEFAN

DOINA

LA PAȘTI

Seara

Minciuna creștinilor

ÎN MIEZUL VERII

IARNA PE ULIȚĂ

Flăcări potolite

Cântec

Din copilărie

ISPITA

Vântoasele

DRAGOSTE ÎNVRĂJBITĂ

Fata mamei

PRUTUL

DECEBAL CĂTRE POPOR

Fragment

Pe deal

Corbul

Baladă

Din adâncimi

Nebunul

Roata morii

Din poveste

LEGENDA RÂNDUNELEI

IDEAL

O NOAPTE PE CARAIMAN

MUNTELE RĂTEZAT

ÎN ȘANȚURI

ÎN MUZEU

TRICOLORUL

COLINDĂTORII

CETATEA NEAMȚULUI

Ziarul unui pierde-vară(1 9 0 2)

MOARTEA LUI GELU

NUNTĂ ÎN CODRU

BLESTEMUL TRĂDĂRII

PE MUNTE

George Coșbuc

NUNTA ZAMFIREI

George Coșbuc

NUNTA ZAMFIREI

LITERA
București
2020

Nunta Zamfirei

George Coșbuc

Ediţia de faţă reproduce textul apărut la Editura Litera,

Biblioteca școlarului, București, 2003

Copyright © 2020 Grup Media Litera

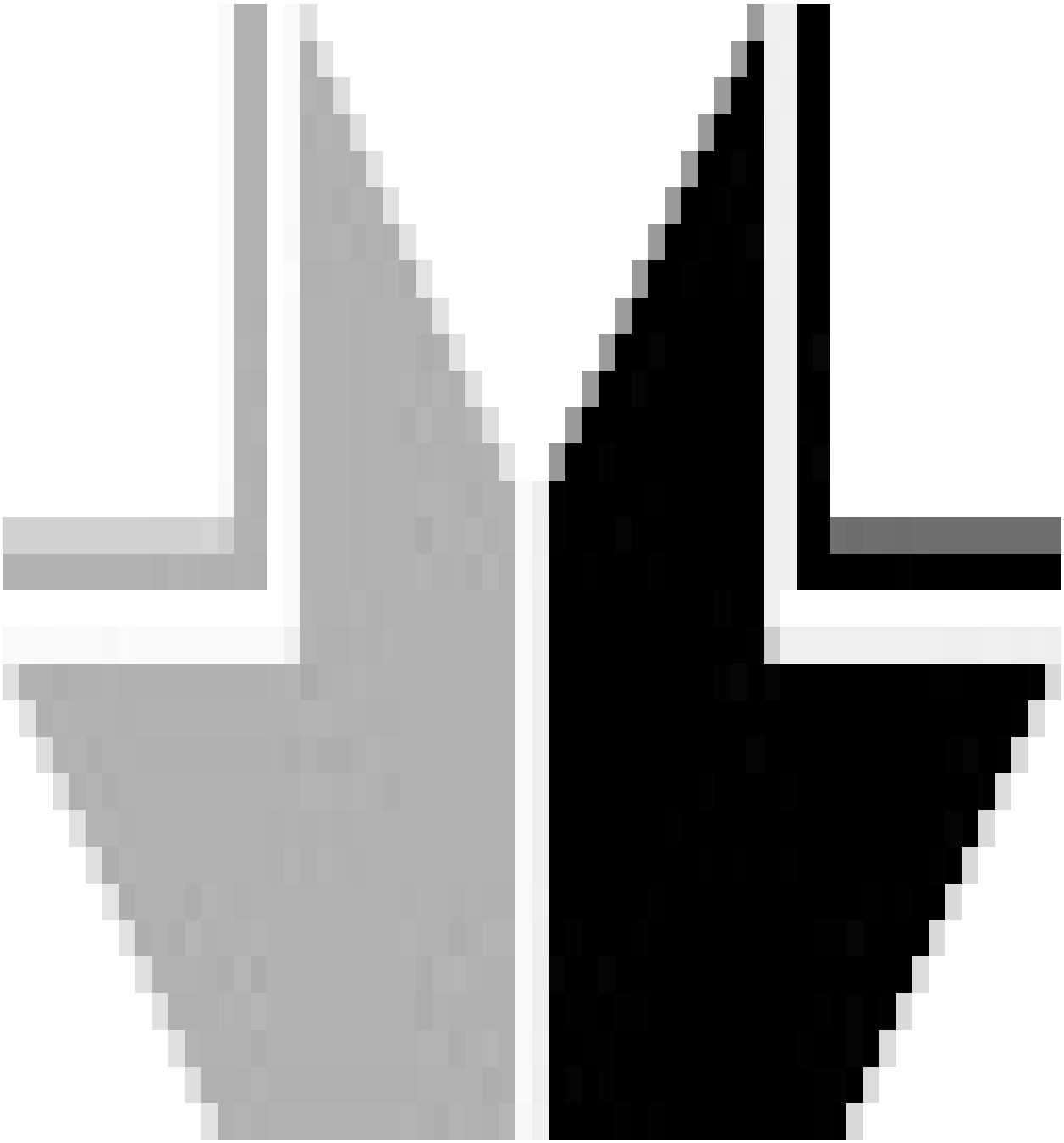

LITERA

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România

tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteţi vizita pe

www.litera.ro

Editor: Vidraşcu şi fiii

Redactor: Tudor Palladi

Tehnoredactare: Olesea Paşa

Copertă: Andreea Apostol

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

Coşbuc, George

Nunta Zamfirei / George Coşbuc. – Bucureşti: Litera, 2020

ISBN 978-606-33-5070-2

ISBN EPUB 978-606-33-5441-0

821.135.1

TABEL CRONOLOGIC

1866 20 septembrie. Se naşte în satul Hordou din nordul Ardealului, în casa preotului Sebastian, George Coşbuc.

Copilăria şi-o petrece la Hordou, unde primeşte şi întâile noţiuni despre învăţătură de la ţăranul Ioan Goriţă. Printre altele, acesta îi povesteşte şi snoava cu filosofii şi plugarii, pe care o va transpune mai târziu în versuri.

De la Tănăsucă Mocodean, un cântăreţ de biserică, Coşbuc învaţă a citi încă de la vârsta de cinci ani.

1873 Coşbuc începe şcoala primară în comuna Salva, unde tatăl său era preot, de unde trece chiar în primul an la şcoala de trei ani din Telci. Aici va sta în gazdă la directorul şcolii, Ioan Ionaşec, de la care va învăţa şi nemţeşte.

1876 După ce termină clasa a IV-a a şcolii primare (la Năsăud), în toamna acestui an, Coşbuc se înscrie în clasa I a liceului românesc din Năsăud. Tânărul licean este găzduit, împreună cu mai mulţi copii de ţărani, de învăţătorul Teodor Rotari. Acesta dispunea de o bibliotecă destul de mare, în care Coşbuc putea găsi pentru lectură, pe lângă operele scriitorilor români, şi lucrări ale unor autori străini ca: Heine, Chamisso, Lenau, Burger şi alţii.

În anii liceului, Coşbuc desfăşoară o vie activitate literară în cadrul societăţii de lectură a elevilor „Virtus romana rediviva“.

A fost coleg de liceu, până în clasa a IV-a, cu tatăl lui Liviu Rebreanu.

1877 Începe războiul de independenţă.

La 9 mai are loc proclamarea independenţei de stat a României.

1880 Apare la Bucureşti, sub conducerea lui Al. Macedonski, revista „Literatorul“.

1881 La 1 iulie apare la Iaşi, redactată de Ion Nădejde, revista literară şi ştiinţifică „Contemporanul“.

1882–1883 În octombrie 1882, membrii societăţii „Virtus romana rediviva“ hotărăsc redactarea unei reviste pe care o numesc „Muza someşană“.

Coşbuc publică în paginile revistei „Muza someşană“ primele sale poezii: Societăţii „Virtus romana rediviva“, „Stâncile strigă amin“, „Învăţăm“, „Pepelea din cenuşă“, „Tablou“, „Soarta lor“, „Fete blânde“ şi altele.

1883–1884 Poezia „Tablou de seară“, cea mai reuşită dintre producţiunile lui Coşbuc scrise în acest an, se pare, ultima publicată în paginile revistei „Muza someşană“.

1884 În vara acestui an, Coşbuc dă examenul de bacalaureat.

După trecerea acestui examen, împotriva voinţei părinţilor săi, care doreau să-l facă preot, Coşbuc pleacă la Cluj, unde în toamnă se înscrie la Facultatea de filosofie şi litere, dar unde, din cauza lipsurilor materiale şi a atmosferei ideologice insuportabile, va rămâne foarte puţin timp.

La 14 aprilie ia fiinţă la Sibiu, sub conducerea lui Slavici, ziarul „Tribuna“, unde Coşbuc publică, începând de la sfârşitul acestui an, mai întâi sub pseudonimul C. Boşcu, apoi cu numele adevărat, versuri originale, basme versificate, traduceri şi altele. Poezia de debut la periodicul sibian este snoava versificată „Filozofii şi plugarii“, semnată C. Boşcu.

Apare „Gazeta săteanului“, la care Coșbuc va colabora din anul 1893.

1885 Îi găsim tot mai des semnătura în periodicele transilvănene: „Familia“ lui Iosif Vulcan, apărută încă din anul 1865, și, mai ales, „Tribuna“. Semnate C. Boșcu, Coșbuc publică în „Familia“ două poezii („Două întrebări“ și „Unde zbor“) și, cu numele adevărat, două „Ghicitori“ în versuri („Între toți șerpii din lume“ și „Care rege n-are țară“) în „Calendarul pedagogic pe anul 1885“. Coșbuc tipărește în „Tribuna“ trei balade de inspirație populară: „Blestem de mamă“, „Pe pământul turcului“ și „Angelina“. Primele două apar și în broșură, în „Biblioteca poporală a Tribunei“. De pe acum, Coșbuc începe să traducă „Divina comedie“, la care va lucra timp de peste douăzeci de ani.

Apare la București ziarul „Epoca“, la care poetul va colabora între 1896 și 1904.

1886 Coșbuc nu mai figurează printre studenții clujeni, dar rămâne totuși în Cluj, frecventând doar anumite cursuri universitare. Continuând colaborarea la „Tribuna“, în acest an îi apar: „Atque nos“, „Fata craiului din cetini“, „Draga mamei“, „Dragoste păcurărească“ și altele. Dintre acestea, „Fata craiului din cetini“ și „Draga mamei“ apar în colecția „Biblioteca poporală a Tribunei“ sub formă de plachete.

Colaborează la revista din Gherla „Cărțile săteanului român“ în care publică: „Amin, strigă stâncile“ și „Lupii țiganului“.

1886–1887 A tradus peste 480 de poezii din 92 de autori greci, pe care dorea să le publice într-o antologie.

1887 Continuă să colaboreze la „Tribuna“ cu poveștile și basmele versificate: „Fulger“, „Brâul Cosânzenii“, „Izvor de apă-vie“, „Tulnic și Lioara“ și altele. Îi apare în volum, în colecția „Biblioteca poporală a Tribunei“, poezia „Fulger“.

În vara acestui an, Coșbuc se duce la Sibiu, unde de prin august începe să

lucreze ca redactor la „Tribuna“. Poetul furnizează periodicului sibian, la rubricile „Foița Tribunei“ și „Varietăți“, un material destul de bogat.

Acum poetul își orientează scrisul spre o specie literară în care a rămas neîntrecut, spre idilă.

1888 În paginile „Tribunei“ i se tipăresc în acest an peste treizeci de poezii, semnate sau nesemnate. Dintre acestea, reţin atenţia baladele de inspiraţie populară „Rodovica“, „Ceas-rău“, „Crăiasa zânelor“ şi o parte din „Anacreonticile“ sale, publicate cu mici modificări în ciclul „Cântece“ la sfârşitul volumului „Balade şi idile“ din 1893.

G. Bogdan-Duică publică în „Gazeta de Transilvania“ şi „Tribuna“, la rubrica „Revista literară“, articole în care remarcă, înainte de Gherea, valoarea primelor poezii publicate de Coşbuc.

În martie izbucnesc răscoalele țărănești.

1889 Ca şi precedentul, şi acest an e foarte rodnic pentru activitatea poetului. Acum scrie şi publică poezii ca: „Rada“, „Numai una“, „Fata morarului“, „Un Piparuş modern“, „Piparuş-viteaz“, „Nu te-ai priceput“ şi una dintre capodoperele coşbuciene – „Nunta Zamfirei“. Ca urmare a răsunătorului succes pe care-l obţine cu „Nunta Zamfirei“, Coşbuc, chemat de Titu Maiorescu, pleacă în toamna acestui an la Bucureşti, unde se va stabili pentru totdeauna. De acum în activitatea şi viaţa sa începe o nouă etapă.

1890 În numerele 2–6 (15 ianuarie–15 martie) ale revistei „Amicul familiei“, Coşbuc publică în traducerea sa „Cântece“ din „Cartea cântecelor“ a lui Gajus Catullus Vallerius.

În „Amicul familiei“ din Gherla şi Cluj publică poezia „Romanţă“ („Negura nopţii doarme pe mal“), iar în „Convorbiri literare“ din 1 aprilie, poezia „La oglindă“.

1890–1891 Colaborează cu mai mulţi profesori la elaborarea unui manual de şcoală intitulat „Carte românească de citire“.

1891 Apar în „Tribuna“ alte poezii remarcabile din creaţia coşbuciană, printre care : „Pe lângă boi“, „Trei, Doamne, şi toţi trei“, „Rea de plată“, „O istorie veche“ etc.

În noiembrie ia fiinţă la Bucureşti revista-magazin „Lumea ilustrată“ a lui Ignatz Herz, al cărei redactor a fost un timp şi Coşbuc.

Este profesor la Institutul de fete „Educaţia română“ al Elisei Manliu.

1891–1893 Colaborează la „Lumea ilustrată“, unde publică poeziile: „Fatma“ (1891), „Vestitorii primăverii“ (1892), „Noapte de vară“ (1892), „Vara“ (1892), „Vântul“ (1892), „Rugămintea din urmă“, „La pârău“ (1893) etc.

1893 În ziua de 28 noiembrie vede lumina tiparului, sub direcţia lui A. Vlahuţă şi V. A. Urechia, primul număr al revistei „Vieaţa“, la care colaborează şi Coşbuc.

Apare în Editura Librăriei „Socec“ din Bucureşti volumul „Balade şi idile“, prima culegere de versuri din creaţia lui Coşbuc.

Scrie poezia „In opressores“, care circulă în foi volante printre cititorii transilvăneni.

În paginile revistelor „Convorbiri literare“, „Minerva“, „Tribuna“, „Familia“, „Moftul român“ şi altele, apar nenumărate recenzii privitoare la acest volum. Astfel, în „Moftul român“ din 23 iunie, Caragiale publică articolul „Balade şi idile“ de George Coşbuc, în care afirmă că: „Pe câmpul vast al publicisticii române, pe care creşte atâta spanac des şi abundent, a apărut, în sfârşit, zilele acestea şi un copac... tot mai sănătos şi mai trainic, înfruntând gustul actual şi

vremea cu schimbările ei capricioase şi făcând din ce în ce mai multă fală limbii noastre româneşti – un volum de balade şi idile de George Coşbuc...“

În acest an, imediat după apariţia volumului „Balade şi idile“, mediocrul poet Grigore Lazu publică în „Românul literar“ şi apoi în broşură articolul „Adevărul asupra poeziilor d-lui G. Coşbuc“, în care afirmă că unele creaţii ale poetului n-ar fi originale, acuzându-l de „plagiat“. Acestuia i se alătură Anton Bacalbaşa şi Al. Macedonski. La acest „proces“ literar, care va continua timp de peste zece ani, vor lua parte, ca apărători ai poetului, Al. Vlahuţă, N. Iorga, C. Dobrogeanu-Gherea etc. Coşbuc, în genere, nu dă atenţie acuzaţiilor ce i se aduc; scrie totuşi unele articole îndreptate împotriva acelora care-l atacau. În articolul „Procesul Lazu – Coşbuc“, publicat în „Vieaţa“ din 5 decembrie, Al. Vlahuţă ia atitudine împotriva ziarelor şi revistelor vremii pentru nepăsarea cu care au întâmpinat apariţia volumului „Balade şi idile“. Din cauza acestei nepăsări, publicarea articolului lui Grigore Lazu a dat naştere unei critici nedrepte la adresa lui Coşbuc.

1894 Sub redacţia lui Slavici, Caragiale şi Coşbuc, la 1 ianuarie, în editura lui C. Sfetea, apare bilunar, până în 1896, revista „Vatra“.

În „Vatra“, Coşbuc începe să publice la rubrica „Vorba ăluia“, „Ghicitori explicate“. De asemenea, în paginile revistei apar şi poeziile: „Noi vrem pământ!“, „Mama“, „Lupta vieţii“, „In opressores“, „Paşa Hassan“ şi altele. dl Evolceanu publică, în numerele 10 (1 februarie) şi 11 (1 martie) ale „Convorbirilor literare“ din acest an, articolele: „«Baladele şi idilele» d-lui Coşbuc“ şi „«Evolceanida» d-lui Grigore N. Lazu“, în care, pe lângă faptul că subliniază valoarea literară a poeziilor lui Coşbuc, răspunde şi criticilor nedrepte ale lui Grigore Lazu.

N. Iorga publică în „Familia“ din 5/17 iunie articolul intitulat „Poeziile d-lui Coşbuc“, în care discută pe marginea „plagierilor“ lui Coşbuc; pledând în favoarea poetului, îl socoteşte un mare talent „de formă“.

1895 Continuă colaborarea la „Vatra“, unde-i apar: „Doina“, „Sub patrafir“, „Unul ca o sută“, „Scara“ şi altele.

În februarie apare suplimentul umoristic al „Vetrei“ – „Hazul“. Coşbuc se căsătoreşte cu Elena Sfetea, sora editorului C. Sfetea. La 11 august se naşte, la Craiova, primul şi unicul fiu al poetului – Alexandru.

1896 La sfârşitul lunii iunie, „Vatra“ îşi încetează apariţia, după ce Coşbuc mai publică în paginile ei: „Fata mamei“, „Iarna pe uliţă“, „Dragoste învrăjbită“, „Pe deal“ etc.

Iese de sub tipar volumul „Fire de tort“, al doilea din creaţia lui Coşbuc.

Se tipăreşte în traducerea lui Coşbuc „Eneida“ de Vergiliu.

Tradusă tot de Coşbuc, apare în acest an poema byroniană „Mazepa“. Coşbuc prefaţează două volume a doi debutanţi: „Spre primăvară“ de I. Costin şi „Povestiri din copilărie“ de Sergiu Cujbă. Aceste prefeţe sunt deosebit de importante, pentru că ne ajută la cunoaşterea ideilor estetice ale poetului (Coşbuc ia atitudine împotriva poeziei pesimiste, care invadase publicaţiile româneşti de la sfârşitul secolului trecut).

În octombrie, apare săptămânal, la Bucureşti, revista de literatură „Povestea vorbei“, la care colaborează şi Coşbuc.

La 25 noiembrie dnii Ollănescu-Ascanio şi N. Petraşcu scot la Bucureşti revista „Literatură şi artă română“, la care Coşbuc colaborează între anii 1897 şi 1900.

1897 Iese de sub tipar ediţia a II-a a volumului „Balade şi idile“.

Enea Hodoş scoate la Caransebeş un volum de versuri şi proză din creaţia lui Coşbuc.

Publică în traducerea sa, în „Familia“, comedia în cinci acte „Parmeno“, de Terenţiu. La Craiova apare „Antologia sanscrită“, care cuprinde fragmente din „Rig-Veda“, „Mahabharata“, „Ramayana“, poezii lirice şi proverbe traduse şi adnotate de Coşbuc, iar la Bucureşti „Sacontala“ lui Calidasa, tot în traducerea sa. Apare amplul studiu al lui Constantin Dobrogeanu-Gherea despre Coşbuc intitulat: „Poetul ţărănimii“. La propunerea lui Hasdeu, Coşbuc primeşte, pentru

traducerea „Eneidei“, premiul Academiei „Năsturel-Herescu“. Cu ocazia banchetului, Caragiale rostește o cuvântare (pe care o publică în „Epoca“ din 2 iunie) în onoarea premiatului, considerând: „...în afară de succesul material al lui Coșbuc, actul Academiei Române ca un succes moral pentru noi toți“.

La 1 ianuarie apare la București revista „Foaia interesantă“.

După dispariția „Vetrei“, Coșbuc preia la 1 iunie conducerea revistei „Foaia interesantă“. Printre colaboratorii acesteia se aflau și: I. L. Caragiale, P. Cerna, Cincinat Pavelescu, Gheorghe din Moldova etc.

Apare la Arad „Tribuna poporului“, la care Coșbuc va colabora între anii 1900 și 1904.

În acest an, Coșbuc își începe îndelungata activitate la revista inițiată de Spiru Haret – „Albina“ (apărută în octombrie). Spre sfârșitul anului, poetul este atras în comitetul redacțional.

Solicitați de Coșbuc, la revistă colaborează: Gr. Tocilescu, N. Iorga, I. Slavici, Al. Vlahuță, M. Sadoveanu, St. O. Iosif, Emil Gârleanu și alții.

1898 Iese de sub tipar ediția a II-a a volumului „Fire de tort“.

Dintre poeziile publicate în acest an, amintim: „Raport“, „Povestea căprarului“, „Cântecul redutei“ și „Moartea lui Gelu“.

Coșbuc este ales membru corespondent al Academiei Române.

1899 Publică la București „Fapte și vorbe românești“, „Carte de citire pentru toți românii“.

Apar: „Războiul nostru pentru neatârnare (1877–1878), povestit pe înțelesul tuturor“ și „Povestea unei coroane de oțel“.

La 21 ianuarie apare, sub îngrijirea lui Artur Stavri și I. Gorun, revista „Pagini literare“, la care, pe lângă I. L. Caragiale, B. Delavrancea, Șt. O. Iosif, D.

Anghel, colaborează și Coșbuc.

1900 La 1 ianuarie vede lumina tiparului, la București, primul număr al „Noii reviste române“.

Își publică în diferite perioade poeziile: „Cicoarea“ („Convorbiri literare“), „Pierde-vară“ („Noua revistă română“), „Nunta în codru“ („Tribuna poporului“), „Faptul zilei“ („Literatură și artă română“), „Dorobanțul“ („Albina“), „Pe dealul Plevnei“ („Literatură și artă română“), „O scrisoare de la Muselim-Selo“ („Gazeta săteanului“), „Pacea“ și „După furtună“ („Curierul literar“) etc.

Apare, tot la București, „România jună“, al cărei susținător și colaborator a fost și Coșbuc. În ziua de 7 iunie moare, în vârstă de 82 de ani, Sebastian Coșbuc, tatăl poetului.

La 7 octombrie iese de sub tipar întâiul număr din cele cinci câte vor apărea ale revistei „Curierul literar“, care la 2 decembrie 1901 se va contopi cu „Sămănătorul“.

La 2 decembrie apare, sub conducerea lui Coșbuc și Vlahuță, „Sămănătorul“, revistă literară săptămânală. În articolele de directivă („Primele vorbe“ și „Uniți“) sunt afirmate tendințele revistei. Deplângând îndepărtarea scriitorilor de viața poporului, paginile „Sămănătorului“ cuprind și elemente care vor caracteriza mai târziu mișcarea semănătoristă.

La 10 decembrie apare la București „România ilustrată“, la care poetul va colabora în anul 1905.

1902 Publică în „Semănătorul“, sub titlul „Voci din public“, poeziile satirice: „Unul din bigh-life“, „Vorbește măgarul“, „Unul de la Mărcuța“ etc. Tot în paginile acestei reviste mai apar: „Hora“, „Blestemul trădării“ și altele. De asemenea, în „Sămănătorul“ mai văd lumina tiparului, în traducerea lui Coșbuc, primele fragmente din „Odiseea“.

Iese de sub tipar ediția a III-a a volumului „Balade și idile“.

Apare volumul de versuri „Ziarul unui pierde-vară“.

În colaborare, Vlahuță și Coșbuc scot la București „Carte de citire pentru școlile secundare și profesionale“, partea I.

Coșbuc și Vlahuță părăsesc conducerea revistei „Sămănătorul“.

Se tipărește volumul „Scrieri în versuri și proză“ al lui Gr. Alexandrescu prefațat de Coșbuc.

Coșbuc e numit șef al biroului administrativ și de corespondență din cadrul Casei școlilor. Din însărcinarea lui Spiru Haret, Coșbuc și Vlahuță țin la sate conferințe cu caracter cultural-educativ. În această muncă va fi atras și M. Sadoveanu.

La 18 iunie, Octavian Goga și Octavian Tăslăoanu scot la Budapesta revista literară „Luceafărul“, care la 15 octombrie 1906 își mută sediul la Sibiu. La această revistă va colabora și Coșbuc (1906).

1903 În ziua de 8 septembrie moare mama poetului, în vârstă de 75 de ani.

1904 Se tipărește volumul „Cântece de vitejie“. Apare antologia „Crestomație pentru toți românii“.

N. Iorga publică în „Sămănătorul“ din 29 august o recenzie elogioasă a volumului „Cântece de vitejie“, atacând în același timp critica literară a timpului, care socotea talentul lui Coșbuc epuizat.

Apar edițiile a III-a a volumului „Fire de tort“ și a IV-a a „Baladelor și idilelor“.

Văd lumina tiparului, în traducerea lui Coșbuc, „Georgicele“ lui Vergiliu.

1905 La Budapesta, în tipografia „Luceafărul“, se publică (în limba maghiară), în traducerea lui Révai K., un volum din versurile lui Coșbuc.

1906 De la 1 ianuarie Coşbuc, I. Gorun şi Ilarie Chendi fac să apară, săptămânal, revista artistică „Viaţa literară“, devenită mai apoi „Viaţa literară şi artistică“. Secretar de redacţie era Ilarie Chendi, în casa căruia se afla şi redacţia.

Printre colaboratorii noii publicaţii se numărau: Al. Cazaban, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, C. Ardeleanu, N. Gane, G. Topârceanu, V. Eftimiu etc.

La 1 martie apare la Iaşi, sub conducerea lui C. Stere şi Paul Bujor, primul număr al revistei „Viaţa românească“.

1907 Coşbuc termină traducerea integrală a „Divinei comedii“, care va apărea postum, între 1925 şi 1932, sub îngrijirea lui Ramiro Ortiz.

În acest an, Coşbuc îşi începe colaborarea la „Viaţa românească“.

Izbucnesc marile răscoale ţărăneşti din România. Poezia lui Coşbuc „Noi vrem pământ!“ circulă în foi volante printre răsculaţi, fiind folosită de aceştia ca un act agitatoric.

1908 G. N. Costescu, G. A. Dima, G. Stoenescu şi G. Coşbuc scot la Bucureşti „Carte de citire pentru divizia a II-a rurală“.

Poetul se reîntoarce în Ardeal. În drum spre casă stă mai multe zile la Năsăud, se opreşte la Sibiu, Bistriţa şi Prislop. La Prislop îl cunoaşte pe Liviu Rebreanu.

Cu ocazia activităţii de conferenţiari ai cercurilor culturale săteşti, G. Coşbuc şi M. Sadoveanu se întâlnesc prin Moldova.

1909 Apare lucrarea lui Coşbuc „Superstiţiile păgubitoare ale poporului nostru“. Apare la Craiova, sub îngrijirea unui colectiv din care făcea parte şi Coşbuc, manualul şcolar „Carte de citire pentru clasa a III-a urbană“.

Se tipăreşte ediţia a IV-a a volumului „Fire de tort“.

La 28 august, poetul participă la inaugurarea noului local al şcolii din Feldru, unde sora sa, Angelina, era preoteasă. Coşbuc face parte din Comitetul de organizare a festivităţilor, în al căror program figurau şi câteva din poeziile sale. Alexandru, fiul poetului, recită poezia „El-Zorab“.

1910 Apare, în traducerea poetului, drama lui Schiller „Don Carlos“.

Vede lumina tiparului „Carte de citire pentru clasa a II-a primară urbană“, redactată de un colectiv de autori în frunte cu Coşbuc.

Gheorghe Marinescu publică în „Convorbiri critice“ articolul „Pastelul în poezia românească“, în care poezia „Noapte de vară“ este considerată ca fiind cel mai frumos pastel din literatura română.

Ceva mai târziu (1923), Ibrăileanu publică în „Viaţa românească“ articolul „«Vara» de Coşbuc“, în care socoteşte că această poezie este „cea mai lirică din toată opera lui Coşbuc. Vara este triumful soarelui în poezia lui Coşbuc şi în poezia românească“ – spunea Ibrăileanu.

1911 Se tipăreşte ediţia a V-a a volumului „Balade şi idile“.

Apare la Bucureşti, sub direcţia lui C. Banu, revista literară, artistică şi socială „Flacăra“, la care poetul colaborează între anii 1911–1914.

În paginile acestei reviste Coşbuc publică printre altele şi poeziile: „Poetul“ (1911), „Cântă pilotul“ (1912), „Morţi, pentru cine?“ (1914) etc.

1912 Coşbuc publică în „Flacăra“ din 1 decembrie „Amintiri despre Caragiale“, în care povesteşte cum I. L. Caragiale voia să scrie o piesă patriotică în jurul morţii Didonei. Publică o culegere de „Balade populare“ şi din diferiţi autori români.

1914 Apar ediţiile a VI-a a volumului „Balade şi idile“ şi a V-a (îmbogăţită de autor) a volumului „Fire de tort“.

1915 Văd lumina tiparului ediţiile a VI-a a volumului „Fire de tort“ şi a VII-a a „Baladelor şi idilelor“.

În august, moare, în urma unui accident de automobil, fiul poetului – Alexandru.

1916 În mai, poetul este ales membru activ al Academiei Române.

Îi apare în nr. 5 al colecţiei săptămânale „Scriitorii români“ (Editura „Alcalay“) volumul de versuri „Drumul iubirii“, care cuprinde, printre altele, poeziile: „Drumul iubirii“, „Cântecul fusului“, „Ideal“, „Faptul zilei“, „Regele Pontului“ etc.

1917 Coşbuc continuă lucrul la definitivarea traducerii „Divinei comedii“ şi a comentariului despre capodopera lui Dante.

1918 Ies de sub tipar ediţiile a VIII-a a volumului „Balade şi idile“ şi a VII-a a „Firelor de tort“.

În paginile revistei bucureştene „Scena“ apare „Vulturul“, ultima poezie pe care Coşbuc o mai publică.

9 mai. Poetul încetează subit din viaţă. Funeraliile au loc în după-amiaza zilei de 11 mai, la cimitirul Bellu. Corpul neînsufleţit al lui Coşbuc se află lângă mormintele lui Eminescu, Caragiale, Sadoveanu şi G. Călinescu

Balade și idile (1893)

NOAPTE DE VARĂ

Zările, de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară mierlele-n tufiș
Și din codri noaptea vine
Pe furiș.

Care cu poveri de muncă
Vin încet și scârțâind;
Turmele s-aud mugind,
Și flăcăii vin pe luncă
Hăulind.

Cu cofița, pe-ndelete,
Vin neveste de la râu;
Și, cu poala prinsă-n brâu,
Vin cântând în stoluri fete
De la grâu.

De la gârlă-n pâlcuri dese

Zgomotoşi copiii vin;

Satul e de vuiet plin;

Fumul alb alene iese

Din cămin.

Dar din ce în ce s-alină

Toate zgomotele-n sat,

Muncitorii s-au culcat.

Liniştea-i acum deplină

Şi-a-nnoptat.

Focul e-nvelit pe vatră,

Iar opaiţele-au murit,

Şi prin satul adormit

Doar vrun câine-n somn mai latră

Răguşit.

Iat-o! Plină, despre munte

Iese luna din brădet

Și se nalță,-ncet-încet,

Gânditoare ca o frunte

De poet.

Ca un glas domol de clopot

Sună codrii mari de brad;

Ritmic valurile cad,

Cum se zbate-n dulce ropot

Apa-n vad.

Dintr-un timp și vântul tace;

Satul doarme ca-n mormânt –

Totu-i plin de duhul sfânt:

Liniște-n văzduh și pace

Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,

Dorul tânăr și pribeag.

Tainic se-ntâlnește-n prag,

Dor cu dor să se cuprindă,

Drag cu drag.

MÂNIOASĂ

Am să merg mai înspre seară
Prin dumbrăvi, ca mai demult,
În privighetori să-mi pară
Glasul Linei că-l ascult.
Mai știu eu ce-aș vrea s-ascult!
Că-n zori Lina sta-n portiță,
Sălta-n vânt a ei altiță,
Vântul îi sălta-n cosiță
Și-i făcea floare-n obraz:
Eu mergeam la plug în laz,
Și, când trec, Lina s-ascunde,
Parcă nici nu m-a văzut.
Îi vorbesc, și nu-mi răspunde,
Nu-mi răspunde!
Și-o întreb, și nu-mi răspunde!
Și mă mir – ce i-am făcut!

Vreau de-aici să rump o floare!

Ochii unui înger scump

Au albastrul de cicoare,

Și cicoare vreau să rump –

Mai știu eu ce-aș vrea să rump!

Că-n amiazi venind pe vale,

Întâlnii pe Lina-n cale:

Fragi i-am dat, ea mi-a zis: – „Na-le!

Ți-am cerut eu ție fragi?“

Ochii ei frumoși și dragi

Priveau tot spre poala rochii,

S-a pus Lina pe tăcut,

Și vedeam că-i umblă ochii,

Umblă ochii!

Ca la șerpi, îi umblă ochii,

Și mă mir – ce i-am făcut!

Să-mi pun capul pentr-o Lină,

Să mă fac un om pribeag!

Ieși din neguri, lună plină,

Să mă vezi la Lina-n prag –

Mai știu eu ce-aștept în prag!

Alte dăți suna zăvorul;

Lina pe furiș, ca dorul,

Pășea-n degete pridvorul

Și la mine-n prag venea,

Mamă-sa cât ce-adormea.

Azi ard hainele pe mine,

Mi-e greu capul ca de lut,

Stau în prag – și ea nu vine,

Nu mai vine!

E târziu și nu mai vine...

Și mă mir – ce i-am făcut!?

NU TE-AI PRICEPUT

Nu te-ai priceput!

Singur tu nu mi-ai plăcut,

Că eu tot fugeam de tine?

O, nu-i drept, nu-i drept, Sorine!

Ți-am fost dragă, știu eu bine,

Dar, să-mi spui, tu te-ai temut.

Și eu toate le-am făcut,

Ca să poţi să-mi spui odată,

Să mă-ntrebi: „Mă vrei tu, fată?“

Și plângeam de supărată

Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!

Zici că-s mândră şi n-am vrut

Ca s-ascult vorbele tale?

Dar de unde știi? În cale

Ți-am umblat și-n deal și-n vale,

Și-orișiunde te-am știut.

Zile lungi mi le-am pierdut,

Să mă-mprietenesc cu tine:

Tu-mi umblai sfios, Sorine,

Și plângea durerea-n mine,

Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!

Am fost rea și n-aș fi vrut

Să te las, ca altă fată,

Să mă strângi tu sărutată?

Dar m-ai întrebat vreodată?

Mă-mpingea să te sărut

Eu pe tine! Pe-ntrecut

Chip cătam cu viclenie

Să te fac să-ntrebi, și mie

Mi-a fost luni întregi mânie

Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!

Zici că de m-ai fi cerut

Mamei tale noră-n casă,

N-aș fi vrut să merg? E, lasă!

Că de-o fată cui-i pasă,

Nu se ia după părut!

De-ntrebai, ai fi văzut!

Tu să fi-nceput iubitul,

Că-i făceam eu isprăvitul –

Tu cu pâinea și cuțitul

Mori flămând, nepriceput!

FATMA

În faptul dimineții, prin parc, îngândurată,
Se plimbă visătoare Fatma, frumoasă fată
A marelui Ben-Omar, califul din Bagdad –
Iar tinerele-i plete de peste umeri cad
Pe piept, și ea le prinde mănunchi în alba-i mână.
Zâmbind s-așază fata aproape de fântână
Pe-o lespede de marmor, privind cu gândul dus
La gura de balaur ce-azvârle apa-n sus.

Tiptil atunci, din umbra tufișului răsare
Nin-Musa, rob din Yemen. El iese din cărare,
S-apropie de fată, o prinde pe furiș,
S-apleacă, o sărută și piere prin tufiș.
Fatma tresare-n țipet, de spaimă-ngălbenită.
– „El are fes ca-n Yemen și haina zdrențuită!“ –
Și grabnic eunucii se-nșiră, urmărind
Ca șerpii prin tufișuri pe Musa-Nin, și-l prind.

Fatma plângând se duce la tată-său și-i spune:

– „Voi pune servitorii să-l bată! Și voi pune

Să-l târâie de-a lungul Bagdadului, legat

De-a calului meu coadă, de-a celui mai turbat!

Mișelul!“ Și Ben-Omar izbește cu piciorul

Și dă un semn. În lanțuri legat, cutezătorul

Nin-Musa intră palid, cu ochii la pământ –

El are fes ca-n Yemen și-o zdreanță de veșmânt.

Fatma stă rezemată de-al tronului pilastru,

Și sclavul stă nainte-i. El are fes albastru,

Și-albaștri are ochii, d-un farmec dureros;

E tânăr și e palid și-așa e de frumos!

S-aruncă furtunatic spre rob atunci sultanul,

Și-i fulgeră-n cap ochii și-n mână iataganul;

– „Acesta e?“ Și fata se-ndoaie puțintel:

– „N-a fost acesta, tată! – Să nu lovești în el!“

NUNTA ZAMFIREI

E lung pământul, ba e lat,
Dar ca Săgeată de bogat
Nici astăzi domn pe lume nu-i,
Și-avea o fată, – fata lui –
Icoană-ntr-un altar s-o pui
La închinat.

Și dac-a fost pețită des,
E lucru tare cu-nțeles,
Dar dintr-al prinților șirag,
Câți au trecut al casei prag,
De bună seamă cel mai drag
A fost ales.

El, cel mai drag! El a venit
Dintr-un afund de Răsărit,
Un prinț frumos și tinerel,

Și fata s-a-ndrăgit de el.

Că doară tocmai Viorel

I-a fost menit.

Și s-a pornit apoi cuvânt!

Și patru margini de pământ

Ce strâmte-au fost în largul lor,

Când a pornit s-alerge-n zbor

Acest cuvânt mai călător

Decât un vânt!

Ca ieri, cuvântul din vecini

S-a dus ca astăzi prin străini,

Lăsând pe toți, din cât afund

O mie de crăimi ascund,

Toți craii multului rotund

De veste plini.

Și-atunci din tron s-a ridicat

Un împărat după-mpărat

Și regii-n purpur s-au încins,

Și doamnele grăbit au prins

Să se gătească dinadins,

Ca niciodat’.

Iar când a fost de s-a-mplinit

Ajunul zilei de nuntit,

Din munți și văi, de peste mări,

Din larg cuprins de multe zări,

Nuntași din nouăzeci de țări

S-au răscolit.

De cum a dat în fapt de zori

Veneau cu fete și feciori

Trăsnind rădvanele de crai,

Pe netede poteci de plai:

La tot rădvanul patru cai,

Ba patru sori.

Din fundul lumii, mai din sus,

Și din Zorit, și din Apus,

Din cât loc poți gândind să bați

Venit-au roiuri de-mpăraţi

Cu stemă-n frunte şi-mbrăcaţi

Cum astăzi nu-s.

Sosit era bătrânul Grui

Cu Sanda şi Rusanda lui,

Şi Ţinteş, cel cu trainic rost,

Cu Lia lui sosit a fost,

Şi Bardeş cel cu adăpost

Prin munţi sâlhui.

Şi alţii, Doamne! Drag alint

De trupuri prinse-n mărgărint!

Ce fete dragi! Dar ce comori

Pe rochii lungi ţesute-n flori!

Iar hainele de pe feciori

Sclipeau de-argint.

Voinicii cai spumau în salt;

Şi-n creasta coifului înalt

Prin vulturi vântul viu vuia,

Vrun prinţ mai tânăr când trecea

C-un braț în șold și pe prăsea

Cu celălalt.

Iar mai spre-amiazi, din depărtări

Văzutu-s-a crescând în zări

Rădvan cu mire, cu nănași,

Cu socri mari și cu nuntași,

Și nouăzeci de feciorași

Veneau călări.

Și ca la mândre nunți de crai

Ieșit-a-n cale-ales alai

De sfetnici mulți și mult popor

Cu muzici multe-n fruntea lor;

Și drumul tot era covor

De flori de mai.

Iar când alaiul s-a oprit

Și Paltin-crai a stărostit,

A prins să sune sunet viu

De treasc și trâmbiți și de chiu –

Dar ce scriu eu? Oricum să scriu

E ne’mplinit!

Și-atunci de peste larg pridvor,

Din dalb iatac de foișor

Ieși Zamfira-n mers isteț,

Frumoasă ca un gând răzleț,

Cu trupul nalt, cu părul creț,

Cu pas ușor.

Un trandafir în văi părea;

Mlădiul trup i-l încingea

Un brâu de-argint, dar toată-n tot

Frumoasă cât eu nici nu pot

O mai frumoasă să-mi socot

Cu mintea mea.

Și ea mergând spre Viorel,

De mână când a prins-o el,

Roșind s-a zăpăcit de drag, –

Vătavul a dat semn din steag

Și-atunci porniră toți șireag

Încetinel.

Și-n vremea cât s-au cununat

S-a-ntins poporul adunat

Să joace-n drum după tilinci:

Feciori, la zece fete, cinci,

Cu zdrângăneii la opinci

Ca-n port de sat.

Trei pași la stânga linișor

Și alți trei pași la dreapta lor;

Se prind de mâini și se desprind,

S-adună cerc și iar se-ntind,

Și bat pământul tropotind

În tact ușor.

Iar la ospăț! Un râu de vin!

Mai un hotar tot a fost plin

De mese, și tot oaspeți rari,

Tot crai și tot crăiese mari,

Alăturea cu ghinărari

De neam străin.

A fost atâta chiu și cânt

Cum nu s-a pomenit cuvânt!

Și soarele mirat sta-n loc,

Că l-a ajuns și-acest noroc,

Să vadă el atâta joc

P-acest pământ!

De-ai fi văzut cum au jucat

Copilele de împărat,

Frumoase toate și întrulpi,

Cu ochi șireți ca cei de vulpi,

Cu rochii scurte până-n pulpi,

Cu păr buclat.

Și principi falnici și-ndrăzneți,

De-al căror buzdugan isteț

Pierit-au zmei din iaduri scoși!

De-ai fi văzut jucând voioși

Și feți-voinici, și feți-frumoși,

Și logofeți.

Ba Peneș-împărat, văzând

Pe Barbă-Cot, piticul, stând

Pe-un gard de-alături privitor,

L-a pus la joc! Și-ntre popor

Sărea piticu-ntr-un picior

De nu-și da rând!

Sunt grei bătrânii de pornit,

Dar de-i pornești, sunt grei de-oprit!

Și s-au pornit bărboșii regi

Cu sfetnicii-nvechiți în legi

Și patruzeci de zile-ntregi

Au tot nuntit.

Și vesel Mugur-împărat

Ca cel dintâi s-a ridicat

Și, cu păharul plin în mâini,

Precum e felul din bătrâni

La orice chef între români,

El a-nchinat.

Și-a zis: – „Cât mac e prin livezi,

Atâția ani la miri urez!

Și-un prinț la anul! blând și mic,

Să crească mare și voinic, –

Iar noi să mai jucăm un pic

Și la botez!“

CÂNTECUL FUSULUI

Eu mi-am făcut un cântec
Stând singură-n iatac –
Eu mi-am făcut un cântec,
Și n-aș fi vrut să-l fac.
Dar fusul e de vină
Că se-nvârtea mereu,
Și ce-mi cânta nainte
Cântam pe urmă eu.

De-atunci îl cânt întruna
Că-mi vine-așa nevrând;
De-aș face orice-aș face,
Nu pot să-l scot din gând.
Îl cânt torcând la vatră
Și-l cânt mergând pe drum
Și nu pricep ce-i asta,
Și nu știu, biata, cum?

Adese stând la cină

Simt lacrimile des,

Nu pot mânca de lacrimi

Și trebuie să ies

Afară-n vânt, afară,

Că-mi arde capul tot,

Și-ngrop în palme capul

Și-mi cânt amarul tot.

Am stat la roata morii,

Și roata umblă des,

Și roata morii cântă

Cuvinte cu-nțeles.

Ea cântă înainte;

Cânt și eu după ea –

Moraru-și face cruce

Privind în urma mea.

Și-am mers pe malul apei,

În valuri să-mi îngrop

Și cântecul, și-amarul –

Dar a-nceput un plop

Să cânte, și toți plopii

Cântau duios în vânt,

Și m-am trezit deodată

Că plâng și eu și cânt!

Și-am mers pe lunci, dar jalnic,

D-a lungul peste lunci,

Cum plâng și cântă toate!

Și-n crâng m-am dus atunci –

Nu-i loc mai bun pe lume

De plâns decât în crâng!

Ah, toate plâng, și satul

Se miră că eu plâng!

Dar fusul e de vină,

Că se-nvârtea mereu,

Și el cânta un cântec,

Și-l știu de-atunci și eu!

Și-ncet ce trece viața

Când n-ai nici un noroc –

Mai iute dac-ar trece,

De-ar sta mai bine-n loc!

De-ar sta pe loc mai bine!

Ori loc eu să-mi găsesc

Să pot să plâng cu hohot –

Nici asta nu-ndrăznesc!

Că mama mă tot ceartă

Și tata-i supărat,

Și-n ochii mei se uită

Toți oamenii din sat.

Ah, seara, numai seara,

Mă simt la largul meu,

Că-ngrop în perne capul

Și, până-n zori mereu,

Tot plâng ca o nebună

Și perna-n brațe-o strâng,

Și plâng, că nu mă vede

Măicuța-mea că plâng.

BALADĂ ALBANEZĂ

Fiul pașei din Ianina
Un cal negru-n râu adapă,
Pe când vine după apă
Cu vas alb pe cap Despina.
Dar din munte, de pe creastă,
George cată-n văi și vede
Și pe turc și pe nevastă.

Fiul pașei din Ianina
De la piept o floare scoate
Și-o aruncă-n val, să-noate
Până-n vale la Despina.
George-n munte pumnii-și strânge,
Buza cruntă-n dinți o mușcă
Și de multă ciudă plânge.

Fiul pașei din Ianina

Vesel brațele-și întinde,

Când se pleacă-ncet și-i prinde

Crinul de pe râu Despina.

Ce, la piept a pus ea floare?

Dar și-n munte George pune

Plumbii sub scăpărătoare.

Fiul pașei din Ianina

Blând dezmiardă alba frunte

A nevestei, dar din munte

Moarte-aduce carabina.

Nu în cal, nu-n fiul pașei,

Plumbul a mers drept în crinul

Pus pe albul piept al lașei.

Fiul pașei din Ianina

Sare-n șa, îndoaie brâul,

Bate-n cal nebun cu frâul –

Și-l ajunge carabina:

Nu-n piept strâns cu haină verde,

Ci-ntr-un braţ, mai mult neveste

Cu-acel braţ să nu dezmierde!

ARMINGENII

Pe când umbla Hristos prin țară
Lățind cuvântul său frumos,
Ovreii toți i-au scos ocară
Și cărturari de-ai lor cercară
Prilegi să piardă pe Hristos.
Așa,-ntr-o noapte-ntunecată
Când vecinicul Mântuitor
Dormea-ntr-o casă-ncreștinată,
Găsitu-l-au ovreii-ndată
Și sfat făcut-au de omor.

La miezul nopții-aveau să vie
La casa unde el dormea –
Și, casa pentru ca s-o știe,
Au pus ca semn și mărturie
În fața casei o nuia.

Dar Dumnezeu, cel ce scoboară

Și-n gândul cel mai nevădit,

Nu lasă p-al său fiu să moară,

Căci a răscumpărării oară

Și vremea morții n-a sosit.

Și Dumnezeu orbit-a firea

Ovreilor împinși la rău,

Încât să n-aibă nicăirea

Vrun chip de-a făptui pierirea

Născutului din Dumnezeu.

La miezul nopții-n gloată mare

Ovreii pe furiș pornesc –

Sunt muți ovreii de mirare,

Că ei la casa fiecare

Ca semn câte-o nuia zăresc.

– „Dac-am pierdut și astăzi prada,

Cu greu putea-vom s-o găsim.“

Pornește-apoi răcnind grămada,

Perindă-n zgomot toată strada

Tăcutului Ierusalim.

Dar neputând să mai găsească

Pe Christ ca să-l omoare-n somn,

Pierdut-au noaptea dușmănească

Și n-au putut să-ndeplinească

Pierirea vecinicului Domn.

Și dintr-acea zi înainte

Rămas-a obicei, și spun,

Ca pentru-aducerea-aminte

De noaptea mântuirii sfinte

Românii și-azi armingeni pun.

REA DE PLATĂ

Ea vine de la moară;

Și jos în ulicioară

Punându-și sacul, iacă

Nu-l poate ridica.

– „Ți-l duc eu!“ – „Cum?“ – „Pe plată!“

Iar ea, cuminte fată,

Se și-nvoiește-ndată.

De ce-ar și zice ba?

Eu plec cu sacu-n spate.

La calea jumătate

Cer plata, trei sărutуri.

Dar uite, felul ei:

Stă-n drum și se socoate,

Și-mi spune câte toate,

Că-s scump, că ea nu poate,

Că prea sunt multe trei!

Cu două se-nvoiește,

Iar unul mi-l plătește,

Cu altul să-mi rămâie

Datoare pe-nserat.

Dar n-am să-l văd cât veacul!

Și iată-mă, săracul,

Să-i duc o poștie sacul

P-un singur sărutat!

FATA MORARULUI

Sub plopii rari apele sună
Și plopii rari vâjâie-n vânt,
Iar roata se-nvârte nebună!
Eu stau la covată și cânt,
Dar singură nu știu ce cânt,
Și-n ochii mei lacrimi s-adună.

Așa-i de-ntuneric afară!
Din cer un iad până-n pământ.
Eu cânt tot un cântec d-aseară
Și-așa mi-e de silă să-l cânt,
Și tremur și n-aș vrea să-l cânt,
Și-l tac, dar nevrând îl cânt iară!

O, stânge-te, lampă, te stânge!
Că brâul de-ncins mi-a fost lung,
Dar brâul meu astăzi mă strânge,

La copcii cu greu îl ajung!

Așa de cu greu îl ajung,

Și-n copcii el trupul mi-l frânge!

Dormi, mamă, dormi, draga mea mamă,

Să nu-ntrebi de ce nu dorm eu!

Obrazul ascuns sub năframă

E martur păcatului meu.

E martur amarului meu:

Tu n-ai băgat încă de seamă!

Sub plopii rari apele sună,

Și plopii rari vâjâie-n vânt,

Scot hohote parcă să-mi spună,

În râs, ce nemernică sunt!

Ce rea, ce nemernică sunt,

Iar apele-mi strigă: – „Nebună!“

O, macină grâul mai bine

Și-nvârte-te, roată, mereu!

Că lumea se-nvârte cu mine,

Și vreu, și eu nu știu ce vreu!

Ba lasă, că știu eu ce vreu:

Aș vrea să fiu, roată, supt tine!

CRĂIASA ZÂNELOR

Orcanul însuşi stă domol
Şi-n gânduri dulci se pierde,
Când zânele cu pieptul gol
Răsar pe lunca verde.
Uşoare, ca de neguri, fug
Prin liniştea adâncă,
Obrajii lor, ca flori de rug,
Sunt nesărutaţi încă.

Vezi tu departe-n Răsărit
Aprins lucind ca focul
Palatul lor? Împrejmuit
Cu zid d-argint e locul:
Acolo ele-n veci nu mor
Şi vara-n veci nu moare,
Iar ele-şi au crăiasa lor
Şi toate sunt fecioare.

La țara lor nici zmei n-ajung!

Dar într-o zi, la poartă,

Bătu, de drumul greu și lung,

Slăbită și mai moartă,

O fată de-mpărat, cerând

Un loc de mas, sărmana,

Și se ruga milos de blând,

– „Și cum te cheamă?“ – „Ana“.

– „Eu nu pot, Ano, să-ți descui;

Acest drept al meu nu e.

Crăiasei noastre am să-i spui

Să vie să-ți descuie.“

P-un nor de aur lunecând

A zânelor crăiasă

Venea cu părul râurând,

Râu galben de mătasă.

Crăiasa-n purpur și-n smarald

S-ascunde, nu s-ascunde,

Străbați cu ochii viul cald

Al formelor rotunde.

Ard flacări ochii ei crăiești

Cum stă la zid plecată;

– „Descui. Dar eu mă tem că ești

Fecior!“ – „Ba nu: sunt fată!“

Și dându-i zânele-adăpost

Trăia cu ele soră.

Dar într-o zi a fost ce-a fost

Că nu s-a duc la horă

Și-având inel, ea se juca

Stând singură-ntr-o vale:

Pe-acolo doamna se plimba

Și-a dat de Ana-n cale.

– „Ce ai tu, Ano?“ – „Uite ce-i!“

Crăiasa schimbă fețe,

Că n-a văzut în viața ei

Inel, și ce mândrețe!

Din piatra tronului din rai

Cioplit în flori măiestre,

El singur unui fiu de crai

D-ajuns i-ar fi fost zestre.

– „Și cum îi zici?“ – „Inel îi zic!“

Pe degetul suleget

Al zânei pus, pe cel mai mic,

Crescut părea pe deget.

– „O, dă-mi-l mie!“ drăgălaș

Se roagă ea-mbătată.

– „Ți-l dau, stăpâno, de mă lași

Să te cuprind o dată!“

Crăiasa-n veselia ei

Cu grabă se-nvoiește:

– „Mă strângi la piept, și-atâta ce-i?“

Și pieptul Anei crește,

Și cum întinde brațul drept

Mai viu îi bate pieptul

Și tremură, strângând la piept

Pe doamnă-sa cu dreptul.

– „Atâta ce-i?“ – „Dar m-a durut!

Să nu pui mâna stângă!“

Și-n urmă zâna s-a zbătut

Că prea mult vrea s-o strângă.

Așa fac și copiii-n joc

Când nu-și înțeleg vrerea,

Dar zânei i-a părut d-atunci

Că i-a slăbit puterea.

A doua zi, sub umbre rari

De pom cu floarea albă,

Făcea, având mărgăritari,

Dintr-înșii Ana salbă.

Crăiasa vine iar. Zărind

Frumoasa jucărie,

Aprinșii-i ochi mai mult s-aprind

Să aib-acea mândrie.

– „Ce-i asta?“ – „Salbă!“ Ard răzleț

Mărgeanuri roșii-n pară,

Și n-ai fi dat d-ajunsul preț

Al salbei, dând o țară.

– „Și cui o dai tu?“ pătimaș

Zâmbind crăiasa-ngână:

– „Ți-o dau și ție, de mă lași

Să te sărut, stăpână!“

Pe nimeni ea n-a sărutat,

Ori poate flori și fluturi,

Dar pentru salbă i-ar fi dat

Și-o sută de săruturi.

Așa fac doi copii în joc,

Când nu-nțeleg ce-i jocul,

Dar zânei i-a părut d-atunci

Că i-a pierit norocul.

A treia zi, privind în lac

Copila, ca-n oglindă,

Cerca și nu putea pe plac

Un brâu pe trup să-și prindă.

Crăiasa vine iar. Grăbit

S-a-ncins atunci crăiasa,

Și cât de strâns i s-a lipit

De caldul trup mătasa!

Ea bate-n palme, vede-n lac

Că strânsă-i stă mai bine;

Rotunde, ca un cap de mac,

Stau sânurile pline,

Mai naltă pare, și-n umblat

Mlădie ca o vargă,

Ea simte cât de rău i-a stat

În haina ei cea largă.

Și ochii-i otrăviți de dulci

La brâu sălbatici cată.

– „Ți-l dau, cu tine de mă culci

Alăturea o dată!“

– „Dar, Ano, pentru ce nu-mi cei

Altce, că am eu multe!“

– „Nu vreu!“ Și-n urmă asta ce-i?

De ce să n-o asculte?

*

Știți voi povestea, când un fiu

De împărat odată,

În piept cu dor turbat de viu,

S-a îmbrăcat în fată,

Și-având în loc de paloș fus,

Și-n loc de coif năframă,

Pe pieptul tânăr el și-a pus

Altiță-n loc de-aramă?

El stă pe tron, și lângă el

Ce trist crăiasa plânge!

Cu mâna ei cea cu inel

Rupându-și salba, strânge

Genunchii lui, ea stă-n genunchi!

Și brâul și-l dezleagă,

Și păru-i desfăcut mănunchi

Îi umple fața-ntreagă.

– „Eu toate, toate le-am pierdut!

Și Dumnezeu mă piardă

Din ochii lui, că te-am crezut!“

El râde și-o dezmiardă:

– „Acum nu-i timp să te bocești;

Tu vii cu mine-acasă;

Crăiasă dacă nu mai ești,

Vei fi împărătească!“

PUNTEA LUI RUMI

I

Rumi adunase-n creier
Toată cuminția lumii –
Și-ntr-o zi regele Gupta
Cheamă la palat pe Rumi.
– „Mâine-i Anul nou, știi bine.
Și-obicei din vremuri este
Ca-ntr-această zi să fie
Sărbătoare de neveste.

Și-aș dori vrun lucru mare!
Tu ești sfânt, așa se spune,
Faci minuni; și mâine tocmai
Ce n-aș da pentr-o minune.
Înmulțim splendoarea zilei –
Vrei? Găsești tu una-n pripă.“

Rumi a rămas pe gânduri,

Negăsind răspuns o clipă.

Și-a plecat. Făcuse dânsul

Mari minuni de altădată,

Dar acum avea prilejul

Pentru cea mai minunată.

II

P-un șes larg sunt adunate

Ginţile din Himalaya,

Oşteni negri-n coifuri albe,

Principi, preoţi, sclavi şi raia.

Toţi bărbaţii stau d’oparte,

Iar la mijloc stau fecioare

Și neveste-n largă horă,

Toate-n port de sărbătoare.

Iar regina joacă-n frunte

Cu optzeci de principese.

La un semn s-alină jocul,

Și-acum Rumi-n mijloc iese.

El avea un cort d’oparte,

Iar în cort? Cine-ar ști spune!

El încet desface cortul

Cu ascunsa lui minune.

Se ivesc doi stâlpi, în urmă

Alții doi, apoi mărunte

Peste stâlpi câteva scânduri.

Ce era? O simplă punte.

– „Rege, nimeni nu cunoaște

Ce-i în sufletul femeii,

Numai cei de sus! Și iată

Și-ntr-un lemn s-arată zeii!

De va trece peste punte

O femeie credincioasă,

Se va-nfrumoșa femeia,

Rămâind mereu frumoasă.

De va trece însă una

Care și-a-nșelat bărbatul,

Ea se va negri ca noaptea,

Astfel ispășind păcatul.

Dar eu cred că nu-i nici una

Cu păcate! Cea mai castă

Treacă-ntâi! Și-apoi să treacă

Rând pe rând câte-o nevastă.“

Și-a tăcut. Erau în șiruri

Zeci de mii de sute

De femei: ce de credinţă

La un loc, ce de virtute!

Dar virtutea – zice Veda –

Este mută, vecinic rece.

Gupta strigă, dă un ordin,

Dă pe-al doilea, dă vro zece

Ș-apoi zâmbitor privește

Spre regină – „De se poate,

Treci tu-ntâi, și după tine

Au să treacă-n urmă toate!“

– „Dacă vrei, eu trec, nu-mi pasă!

Dar chiar eu? Nu se cuvine

Să pui, rege, la-ndoială

Sufletul unei regine.

Mă-nroșește singur gândul

Că tu ai aflat cu cale

Tocmai azi să pui la probă

Inima nevestei tale!“

Și-a rămas pe loc regina,

Regele-a privit sinistru

Spre Nipùnica, nevasta

Celui mai frumos ministru.

– „Iartă, rege, zise dânsa,

Nu pot suferi privirea

Multor ochi! Sunt sfiicioasă;

Eu aș trece, însă firea...“

Principesele-nroșite

Bucuros voiau să treacă,

Dar putea să mintă puntea,

Vrun nedrept putea să facă,

Ori mai știi? Bătrânul Rumi

Face-o glumă, cum se vede;

Și-i atât de slabă puntea,

Că-n ea nu te poți încrede.

Ș-apoi cum să creadă lumea

Ce vor spune nişte lemne?

Regele, muşcându-şi gura,

A tăcut, convins pesemne.

– „Dar minunea unde-i, Rumi?“

Punând degetul pe frunte

A zâmbit bătrânul preot:

– „Puntea e ca orice punte!

Nici virtutea n-o arată,

Nici păcatul, dar azi, rege,

Dintr-o punte mincinoasă

Trei minuni tu poți alege.

Multe bunuri are omul,

Dar virtutea cea mai mare

E să nu se ție mândru

Cu virtuțile ce are;

Deci nu-i o minune dacă

Dintr-atâte mii de sute

De femei, nici una mândră

N-am găsit de-a ei virtute?

Iar frum’seța-i bun netrainic

Și ispititor la rele,

Știu nevestele-acest lucru,

Și, vezi, ce cuminți sunt ele!

Când ajungerea frum’seții

Este-atât de lesnicioasă,

Nu-i minune că nici una

N-a voit a fi frumoasă?

Iar minunea cea de-a treia,

Care va fi vecinic nouă,

E că toți noi până astăzi

N-am ştiut pe cele două!“

A râs regele, curtenii

Toţi au râs, şi-a râs poporul

Şi-a râs însuşi sfântul Rumi,

De minuni iscoditorul.

Dar râzând, priveau bărbaţii

Neîncrezători la scânduri:

I-a cuprins o presimţire

Şi-au căzut pe multe gânduri,

Iar nevestele? Vădite

Cu virtutea-n faţa lumii,

Făceau haz că d-astă dată

A păţit ruşine Rumi.

GAZEL

Oamenii mă-nvinuiesc
Că sunt tânăr şi iubesc!

Tu mi-ai zis să viu la moară
Pe-nserat, să te-ntâlnesc,

Dar la moară dau de prieteni,
Şi de prieteni mă feresc.

Te-am văzut şi ieri pe-o cale,
M-am temut să te opresc,

Că de mama mi-e ruşine
Şi de tine mă sfiesc.

Mi-e necaz pe toată lumea
Şi mi-e ciudă că trăiesc:

Te-aș lăsa și mi-e cu jale,

Te-aș iubi și nu-ndrăznesc!

RUGĂMINTEA D1IN URMĂ

(după Lermontov)

Eşti schilav tot! Un cerşetor
Te-ntorci acum acasă,
Şi ce fecior frumos erai!
Dar oricum eşti, ce-ţi pasă!
Tu vei vedea iar satul tău
Şi casa voastră-n vale,
Şi biata mamă-ţi va ieşi
Plângând în cale.

Şi eu rămân să mor pe-aici
Cu liftele păgâne!
Ah, parcă simt că n-am s-ajung
Să văd ziua de mâine.
Cu douăzeci deodată-n car
La groapă mă vor duce,

Și, bun e Domnul, de-om avea

La cap o cruce.

Noi de copii ne știm, și-am fost

Ca frații, ba mai bine.

Eu de-am avut un singur ban

L-am împărțit cu tine;

Și tu cu gura foc prindeai

Să-mi dai ajutorare;

Să-ți răsplătească Dumnezeu,

Că-i bun și mare!

Și-auzi acum! De-or întreba

În sat de-a mea venire

Tu-n loc de adevăr să spui

Că n-ai de mine știre,

Că n-am fost la un regiment –

Dar spune-le ce-ți place.

Că pentru ei ori viu, ori mort,

Totuna face.

Iar mamei – Doamne, cum aș vrea

Credința s-o înșele!

Să-i spui că m-ai lăsat rănit

La Turnu-Măgurele,

Dar voi sosi cât de-n curând.

Ascultă-mi rugămintea,

Că mama, dac-ar ști că-s mort,

Și-ar pierde mintea.

Tu s-o amâi cu zi de zi

Și spune-i câte toate,

Ea e bătrână, n-are mult

Să mai trăiască, poate;

Și pentru ce să-i amărăști

Și zilele puține?

Că n-are-n lume bun și drag

Decât pe mine.

Iar Linii, de s-ar întâmpla

Să vă-ntâlniți vrodată,

Să-i spui că-s sănătos și-aș vrea

S-o aflu măritată.

Tu uită-i-te-n ochi să vezi

De-o doare ori n-o doare;

Iar dacă vei vedea-o stând

Nepăsătoare,

Să-i spui că m-ai lăsat rănit

Pe umedele paie,

Că doctorul în carnea mea

Adâncă brazdă taie,

Că de dureri eu mă izbesc

Și urlu ziua-ntreagă,

Și c-am murit gândind la ea,

Că mi-a fost dragă.

Și dacă ochii ei atunci

Mai tulburi se vor face,

N-o mângâia! E de prisos,

Te rog s-o lași în pace.

O frunză veștedă nu-ți dă

Cuvânt să zici că-i toamnă

Și-o lacrimă în ochii ei

Nimic nu-nseamnă!

Și-acum dă-mi mâna! A sunat

Cornistul de plecare,

Du Oltului din partea mea

O caldă salutare,

Și-ajuns în țară, eu te rog,

Fă-mi cel din urmă bine:

Pământul țării să-l săruți

Și pentru mine!

LOGICĂ

Popa Toader, din scripturi,

Dă lui Mitru-nvăţături:

– „Mitre, ştii ce spune psaltul?

Să nu faci în viaţa ta

Ceea ce te-ar supăra

De ţi-ar face-o altul!“

Mitru stă şi stă gândind,

De el multe nu se prind.

– „Dar mai ştiu eu cum e asta!

Altul da! zici înţelept,

D-apoi eu? Să n-am eu drept

Să-mi sărut nevasta?“

ROMANȚĂ

(după un cântec grecesc)

Te-am strâns sărutându-te, Radă,
Târziu într-o noapte d-april –
Azi mai fiecare copil
Ne cântă iubirea pe stradă.
Că oameni deși n-au știut
De noi și de tainele noastre,
Dar stelele bolții albastre
Văd toate, și ele-au văzut.

Și-o stea, căzătoare din cer,
Ea mării ne-a spus sărutarea,
Și luntrei ne-a spus apoi marea,
Iar luntrea ne-a spus la năier.
Pe țărm erau stoluri de fete
Cu drag de năier ascultând –

Și ele râdeau scuturând

Flori albe din negrele plete.

Iar fetele-un cântec făcură

Și-i deteră aripi de vânt;

Batjocur-au pus ele-n cânt

Și patimă, dragă, și ură.

Și astfel, de noaptea d-april

În lume sunt cântece, Radă;

Ne cântă iubirea pe stradă

Azi mai fiecare copil.

EX OSSIBUS ULTOR!

A fost un tânăr împărat –

De la mişei a smuls averea

Şi-a smuls de la tirani puterea

Şi mulţi nebuni a spânzurat.

Dar patru inşi vorbind în şoapte

L-au dus în giulgiuri învelit

Şi-n codrul cel mai tăinuit

L-au îngropat târziu în noapte.

Cei tari au zis: „A fost mişel!

Ne-a prigonit prea multă vreme.“

Iar popii fulgerau blesteme

În cei ce mai vorbeau de el:

Nici voie să-şi cernească portul,

Nici drept să-l plângă n-au avut,

Şi niciodată n-au ştiut

În ce pământ le doarme mortul.

Și nu vor ști! Căci groapa lui

În blestemat pământ s-ascunde.

Nici soare-acolo nu pătrunde,

Nici plângerile nimănui,

Jurat-a iadul să-ngrădească

Cu nopți de veci acest mormânt;

Iar brazii tac, că nici un vânt

Nu-i clatină ca să vorbească.

Dar noaptea-n zare, uneori,

Când e furtună-n depărtare,

La margini de-orizont răsare

Un fulger alb, târziu spre zori,

Și-ntruna spre păduri arată

Și scapără spre ea mereu;

E, parc-arată Dumnezeu

Spre groapa cea de veci uitată.

Iar într-o noapte va lovi!

Și spintecată de lumină

Fugi-va noaptea cea haină,

Și brazii-n flăcări or vorbi:

Și-atunci, cu fulgerul tovarăș,

Ieși-va mortul împărat,

Și-n iadul lor, de-unde-au plecat,

S-or prăbuși tiranii iarăși.

CÂNTEC

Zice vodă: – „Iar la greu!
Dragii moșului, în țară
Vin păgânii foc și pară,
Dar cum vin s-or duce iară,
Procleții lui Dumnezeu!
De vom prinde-n țară turcii,
Să le dăm, și voi și eu,
Cinstea furcii!“

Zice vodă: – „Bateți voi
Marginea, că e mai bine;
Ce-i la mijloc, las’ pe mine!
Cu ei numai iadul ține,
Iar Hristos e-n rând cu noi!
Haid’, să le stârpim răsadul,
Că e plin de marțafoi
Țarigradul!“

Vodă-n sârg a și purces;

După el oștirea-n fugă.

Uite, turcii lasă rugă,

Lasă tot și-o rup la fugă,

Nu mai știu ce-i deal, ce-i șes.

Care-o fi scăpat din gloată

Nu și-a mai venit în ori

Viața toată...

Zice vodă: – „Sănătoși,

Dragii moșului, cu bine!

Roat-acum pe lângă mine,

Naiu-n mâini, și cupe pline,

Pe-obiceiul din strămoși.

Cu voinicii-mi place traiul,

Ori îi văd cu spada-n mâini,

Ori cu naiul.“

Zice vodă: – „După vremi

Mulți păgâni am dat de smintă!

Să-i mai judeci când s-alintă, –

Când eşti bun şi ai o flintă,

Nici de dracul nu te temi.

Turcii-s mulţi, de-opresc cu palma

Prutul tot, dar când ne văd

Fug de-a valma.“

Şi-acum fiul lui Bogdan

Din brâu spada şi-o dezleagă,

Şi-a plecat cu oastea-ntreagă

Loc de sfânt locaş s-aleagă,

Căci aşa ştia Ştefan:

Unde-i loc să sapi morminte

De păgâni, e loc să nalţi

Case sfinte.

POET ȘI CRITIC

– „Ce știu nu vreu să țiu secret –

Te rog să lași în pace muza,

Căci tu ești cel mai prost poet

În Siracuza.

Troheii șchiopi și iambii duri;

Și nici nu știi măcar să-i furi!“

Dar n-a sfârșit, căci Dionis,

Ca un al doilea Ajax mitic,

A râs de furie și-a-nchis

În turn pe critic.

P-un biet Omer îl poți nega;

Dar când e prinț, e altceva.

Orice poet ca rege-i prost;

Dar ca poet e orice rege

Un geniu cum puțini au fost!

Deci se-nţelege:

De ce murind fu Nero trist,

Nu ca-mpărat, ci ca artist.

Și bietul critic, otrăvit

D-ale slujbașilor insulte,

Trei părți din zi era silit

Mereu s-asculte

Toți iambii despre care-a zis

Că-s cei mai proşti din câți s-au scris.

Din zori de zi un sclav îi sta

La cap, citind până-ndeseară;

Așa și ieri, și azi așa

Și mâine iară.

Și tot tavanul era scris

Cu versuri d-a lui Dionis.

Dar după ce-a trecut un an,

Slujbașul vine și-l vestește

Că-l iartă nobilul tiran,

Și că-l poftește

Să meargă la palat curând.

Poetul l-a primit râzând.

– „Am versuri iar! Un nou volum,

Și laude-mi spun toți Zoilii.

Să vezi! Eu cred că fac acum

Mai buni dactilii.

N-am nici un vers pocit și rău,

Și-aș vrea s-aud cuvântul tău!“

Și de pe sul cu mult avânt

Ies odele, încet cu-ncetul.

Olimpic și cu glasul sfânt

Citea poetul.

Curtenii transportați răspund:

– „Ce-artistic, ah! Și ce profund!“

– „Și tu, ce zici? M-am îndreptat?“

Polixen, tremurându-i pașii,

Spre ușă pleacă, resignat,

Privind slujbașii:

– „E cheia temniţii la voi?

Haid’, duceţi-mă înapoi!“

VÂNTUL

De fete mari e lunca plină,

Iar vântul, răsfăţat copil,

S-apropie tiptil-tiptil

De pe sub fagi, de pe colină.

Și fetele cu drag suspină:

– „O, Doamne, Doamne, adă-ni-l!“

Pe umeri blondele lui plete

Tresar și sar încetinel.

El e frumos și tinerel,

Dar e sfios când e cu fete.

Iar ele râd și râd șirete

Și pe furiș privesc la el.

El umblă ca la el acasă

Și-ascultă fetele ce zic;

Mai rupe-n palme câte-un spic

Și răsfățat apoi își lasă

Pe spate capul și nu-i pasă

De fete și de câmp nimic.

Și printre spice el șoptește,

Vorbind aiurea și-alintat!

Și, cum se plimbă-n lung și-n lat,

Cu fetele se-mprietenește

Și din copil sfios el crește

Flăcău întreg de sărutat.

Apoi ca-n glumă el le prinde

De mânecă, și-aprins de dor,

Își face joc prin părul lor,

În urmă brațul și-l întinde,

Pe cea mai dragă o cuprinde

Și-o strânge către el ușor.

Tot mai aprins, tot mai aproape:

– „Să te sărut, drăguțo, vrei?

Ce ochi frumoși ai, viorei,

Ca un întins adânc de ape.“

De el nu-i nici un chip să scape

Și-atâta lucru-n urmă ce-i?

Ea stă la pieptul lui pierdută,

Dintâi cu ochii la pământ.

El zice-așa câte-un cuvânt,

Ea zice trei și-l tot ajută,

Și uite-l, uite-l c-o sărută –

Ei, vezi tu, fetele cum sunt!

El a crezut că nu se poate,

Și iacă poți! Dar să te ții!

E greu să dai de căpătâi,

Dar dacă dai, merg strună toate;

Și fata mult nu se socoate,

Când pierde mintea cea dintâi.

El o sărut-acum pe salbă,

Și fetele-mprejur se strâng!

Dar e prea mult! Am să mă plâng

La toți vlădicii, să dau jalbă!

Auzi, să duci tu lume albă

P-un câmp cu oameni, ca-ntr-un crâng!

Ba ele-și mai desfac și sânul,

Și-n sân el li se joac-acum –

Îl prind odată și-l sugrum,

Că prea s-obrăznici românul,

Auzi, dar cine-i el, păgânul,

Ca să-mi sărute fete-n drum?

Nu știe nimeni de-unde vine,

Și capu-i stă la sărutat!

De-ar fi măcar de-aici din sat –

Voi, câți sunteți flăcăi ca mine,

Să-mi spuneți voi acum, e bine

Să faci ca vântul, nu-i păcat?

Adică stăi! Ce fată moare

Dac-o săruți puțin? Da’ zeu!

Cum aș voi să fiu mereu

Un vânt şi eu, în zi cu soare,

De-ar fi numai secerătoare

O fată pe care-o ştiu eu!

VESTITORII PRIMĂVERII

Dintr-alte țări, de soare pline,
Pe unde-ați fost și voi străine,
Veniți, dragi păsări, înapoi –
Veniți cu bine!
De frunze și de cântec goi,
Plâng codrii cei lipsiți de voi.

În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ceea ce-ați lăsat? Nu v-a fost dor
De țara voastră?
N-ați plâns văzând cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?

Voi ați cântat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, când v-ați adus

De noi aminte!

Străinilor voi nu le-ați spus

Că doine ca a noastre nu-s?

Și-acum veniți cu drag în țară!

Voi revedeți câmpia iară,

Și cuiburile voastre-n crâng!

E vară, vară!

Aș vrea la suflet să vă strâng,

Să râd de fericit, să plâng!

Cu voi vin florile-n câmpie

Și nopțile cu poezie

Și vânturi line, calde ploi

Și veselie.

Voi toate le luați cu voi

Și iar le-aduceți înapoi!

ZOBÀIL

În miez de noapte morții-n cor

Își cântă jalnic imnul lor,

Iar albele giulgiuri bătute de vânturi

Dau tact tânguioaselor cânturi.

Ei sunt războinicii oșteni

Ai regilor asirieni:

Zobàil la moarte i-a dus ca pe-o turmă.

Cu biciul bătându-i din urmă.

– „Ce fericit e cine-i viu!

Noi putrezim într-un sicriu!

Ni-e dragă și nouă viața și-averea,

Dar regii ne-o iau cu puterea.

Frumos e, sfânt e să trăiești,

Când pentru-ai tăi tu suflet ești:

Dar noi am trăit ca să dăm ajutorul

La regi care-omoară poporul!

Tu, cel mai lacom dintre regi,

Ai umilit popoare-ntregi!

De dragostea unei regine frumoase,

Umplut-ai pământul de oase!

Tu pierzi bărbații tăi cei buni

Să faci femeilor cununi!

Tu pierzi în orgie al țării tezaur,

Bând vinul din cupe de aur.

Te porți în haine de argint

Și-n ceasuri dragi de dulce-alint

Săruți pe Tofale, femeia necastă,

Pe cea mai frumoasă nevastă.

Tu dai un semn, și porți se frâng,

Și zeci de milioane plâng;

Oceanul de spaimă în lături s-abate

De vuietul multor armate.

Dar tot ce ai, de noi ţi-e dat!

Şi tu râzând ne-ai îngropat!

Mişelule! Astăzi, de-am fi în viaţă,

Te-am bate cu palmele-n faţă!“

Şi cântă morţii, cântă în cor

Şi plin de ură-i cântul lor.

Urgia mâniei le-neacă suflarea,

Blestem li-e şi gemet cântarea.

Dar iat’ un scârţâit la porţi!

Spre Ninive privesc cei morţi:

Doi oameni purtând un cadavru în spate

Răsar pe tăcut din cetate.

Sub ziduri pun povara lor.

Încet al morţilor popor

S-apropie-n şiruri de-o pânză murdară:

– „Vro victim-a regelui iară?“

Văd bietul mort și se uimesc!

Apoi deodată izbucnesc

Să râdă cu hohot, de mâini să se prindă,

Fanatică horă să-ntindă.

– „Ești tu, Zobàil? strigă-n cor,

Și sfânt acum e cântul lor:

Ești demn să te batem cu palmele-n față,

Ești demn să te-ntorci în viață.

Dar din ce-ai fost, ce ești acu?

Ne-am răzbunat! când însuși tu

Atâta de ieftin norocul tău dai-l,

Întinde-ne mâna, Zobàil!“

PE LÂNGĂ BOI

Pocnind din bici pe lângă boi,
În zori de zi el a trecut
Cu plugul pe la noi.
Și de pe bici l-am cunoscut,
Și cum țeseam, nici n-am știut
Cum am sărit și m-am zbătut
Să ies de la război.

Și-atâta tort mi-am încâlcit
Și-n graba mare-am spart un geam,
Știu eu ce mi-a venit!
Am cap, dar parcă nu-l mai am!
Ce-aveam să-i spui? Nimic n-aveam,
Dar era-n zori, și eu voiam
Să-ntreb cum a dormit.

Și vezi așa-i el, nu știu cum!

M-a prins de braț și m-a cuprins

Să mă sărute-n drum.

Dar eu din brațe-i m-am desprins

Și l-am certat și l-am împins –

Dar n-am făcut cu dinadins,

Și rău ce-mi pare-acum!

O, nu mi-e că mi-am sângerat

La prag piciorul într-un cui,

Dar mi-e că e păcat!

Om bun ca dânsul nimeni nu-i,

Și pentru-o vorbă rea ce-i spui

El toată ziulica lui

Muncește supărat!

RADA

Are Dochia mult cât are,
Nu e mult o fată mare?
Că-ntre domni, dar orișiunde,
Dacă-ți știe ea răspunde
Grai ales și lin ca apa,
Apoi las’ că Rada știe
Și-n ce fel să poarte sapa.

A fost și ea-n școli o toamnă,
Dar găsești ca ea vro doamnă?
Cu cosiță gălbioară,
Ea e naltă și ușoară –
S-o vezi numai și să tremuri!
Și de-abia pe la Sân-Petru
Umple optsprezece vremuri.

Sunt și-n sat destule fete,

Cari de n-au cu ce să-mbete

Ochii omului, au pieptul ele

Alb de taleri şi mărgele.

Rada, când o vezi, te fură

Cu necontenitul zâmbet

Și cu-a vorbelor căldură.

Harnică, din zorii zilei

Nu stau mâinile copilei

Fără lucru, tot să prindă,

Casa lor toată-i oglindă.

La izvor vezi pe Rodica

Până-n zori, când pe sub streşini

Încă doarme rândunica.

Pe izlaz nu-i multă hrana,

Dar vezi albă ce-i Joiana!

Și-n amurg copila-n tindă

Foc în vatră vrea s-aprindă,

Dar mu-mu, Joiana muge –

Radă, fă, s-alergi degrabă,

Că-n șopron vițelul suge.

– „Doar’ e tare! Haid’ mai iute!“

Și din drum, ca să-i ajute,

Vin flăcăii totdeauna.

Nu-l înjugi așa cu buna

Pe vițel, și Rada-i slabă,

Știu flăcăii! Și-și fac seara

Pe-aici vecinic ceva treabă.

Vaca-i tot ce-au ei, ea biata!

Toarce-n sat cu ziua fata,

Dar e veselă din fire;

De noroc și-ndestulire

Inima-i în veci e plină:

Când e fericită, spune-mi,

Mai mult ce-are o regină?

Rada-i nălucire vie,

Când aleargă pe câmpie

Și-i bat vânturi în cosiță,

Ori când seara stă-n portiță,

Și-o întrebi: „Ce-aștepți, iubită?“

Și pe dup-un stâlp s-ascunde,

Galbenă și zăpăcită.

Dar la holdă! Arde soare,

Fetele secerătoare

Râd și cântă, snopi fac grâul,

Murmură-ntre sălcii râul:

Fug la râu vro patru fete,

E și Rada? Fug flăcăii

Și ei, toți, și nu le-e sete.

Și-n genunchi atunci pe țărmuri

Ea din pumni cât două sfărmuri

Bea, iar Nicu: – „Dă-mi și mie!“

– „Taci! și bea din pălărie!“

Cere el, cer mulți să-i deie:

Rada râde, le dă apă,

Toți din pumnii ei să beie.

– „Zece stropi nu pot să-ncapă:

Prea e mic păhar de apă!“

Și-atunci ea, când el glumește,

Joacă pumnii și-l stropește

Pe obraz, dar drăgălașă

Tot ea-l zvântă,-n loc de cârpă

Mâneca de la cămașă.

Și cum știe ea s-aleagă

Ce-i frumos! Atât de dragă

O dă portul îmbrăcându-l!

Când o vezi, te-mbată gândul

Că, iubind-o trei dumineci,

S-ar mira de tine-altarul

Ce păcat ai să cumineci!

Iat-o veselă și-aprinsă;

Joacă hora! Cum e-ncinsă,

Cum își poartă-a ei făptură,

Toată-i ca-n zugrăvitură –

Mamele, privind-o-n horă,

Se cotesc: „Olio, tu leică,

Ce mai drac frumos de noră!“

De-o-ntâlnesc în drum bătrânii,

Ei fac pod cu palma mâinii

Peste ochii slabi, s-o vadă:

„Draga moșului, tu Radă!“

Și uimiți de fata Dochii

O dezmiardă și, când pleacă,

Umezi au de lacrămi ochii.

Dar de-i Rada cât de blândă,

Ea de mic-a fost osândă

Pentru sat. Și nu-i mirare,

Ei flăcăi, ea fată mare:

Pentru-un râs al ei se ceartă,

Și din joc se prind feciorii

La trânteli, cât Doamne iartă!

Da! Și Rada-i mare hoață,

Poate satul tot să-l scoață

Din sărit’, ea știe bine!

Dar se teme de-oarecine.

Mă-sa e? Ferească Domnul!

Alt temut: ca să nu-și piardă

Pe acel ce-i pierde somnul.

– „Unde mergi?“ – „Mă duc la moară!“

– „Viu și eu!“ Și din uscioară

Vladu iese-n cap de stradă.

– „Nu m-ajungi!“ – „Te-ajung eu, Radă!“

Dar fugind i se desprinde

Șorțul alb din brâu, iar Vladu

Nu-i dă șorțul, ci i-l vinde.

– „Ieri mi te-am făcut scăpată;

Azi nu-mi scapi nesărutată!“

– „Cum nu scapi din mână fumul –

Nu-mi ești drag, de ce-mi ții drumul?“

Ea nu-și crede-a ei cuvinte;

De le-ar crede Vladu însă,

Rada și-ar ieși din minte.

Și cum vrea și nu vrea fata,

Dragul ia, dragul dă plata.

Un sărut păcat să fie?

Numai popa să nu-l știe,

Că te sperie cu iadul –

M-ar putea speria pe mine

Popii toți, de-aș fi eu Vladul!

TREI, DOAMNE, ȘI TOȚI TREI

Avea şi dânsul trei feciori,
Și i-au plecat toţi trei deodată
La tabără, sărmanul tată!
Ce griji pe dânsul, ce fiori,
Când se gândea că-i greu războiul,
N-ai timp să simți că mori.

Și luni trecut-au după luni –
Și-a fost de veste lumea plină,
Că steagul turcului se-nchină;
Și mândrii codrului păuni,
Românii-au isprăvit războiul,
Că s-au bătut nebuni.

Scria-n gazetă că s-a dat
Poruncă să se-ntoarcă-n țară
Toți cei plecați de astă-vară –

Și rând pe rând veneau în sat
Și ieri și astăzi câte unul
Din cei care-au plecat.

Și-ai lui întârziau! Plângând
De drag că are să-i revadă,
Sta ziua-n prag, ieșea pe stradă
Cu ochii zarea măsurând,
Și nu veneau! Și dintr-o vreme
Gemea, bătut d-un gând.

Nădejdea caldă-n el slăbea,
Pe cât creștea de rece gândul.
El a-ntrebat pe toți d-a rândul,
Dar nimeni știre nu-i știa.
El pleacă-n urmă la cazarmă
Să afle ce dorea.

Căprarul vechi îi iese-n prag.
– „Ce-mi face Radu?“ el întreabă,
De Radu-i este mai cu grabă,

Că Radu-i este cel mai drag.

– „E mort! El a căzut la Plevna

În cel dintâi șirag!“

O, bietul om! De mult simțea

Că Radu-i dus de pe-astă lume,

Dar astăzi, când știa anume,

El sta năuc și nu credea.

Să-i moară Radu! Acest lucru

El nu-l înțelegea.

Blăstem pe tine, braț dușman!

– „Dar George-al nostru cum o duce?“

– „Sub glie, taică, și sub cruce,

Lovit în piept d-un iatagan!“

– „Dar bietul Mircea?“ – „Mort și Mircea

Prin văi pe la Smârdan.“

El n-a mai zis nici un cuvânt;

Cu fruntea-n piept, ca o statuie,

Ca un Cristos bătut în cuie,

Ținea privirile-n pământ,

Părea că vede dinainte-i

Trei morți într-un mormânt.

Cu pasul slab, cu ochii beți

El a plecat, gemând p-afară,

Și-mpleticindu-se pe scară,

Chema pe nume pe băieți,

Și se proptea de slab, sărmanul,

Cu mâna de pereți.

Nu se simțea de-i mort ori treaz,

N-avea puteri să se simțească;

El trebuia să s-odihnească –

Pe-o piatră-n drum sub un zăplaz

S-a pus, înmormântând în palme-i

Slăbitul său obraz.

Și-a stat așa, pierdut și dus.

Era-n amiazi și-n miez de vară

Și soarele-a scăzut spre seară,

Și-n urmă soarele-a apus,

Iar bietul om sta tot acolo

Ca mort, precum s-a pus.

Treceau bărbați, treceau femei,

Și uruiau trăsuri pe stradă,

Soldați treceau făcând paradă, –

Și-atunci, deștept, privi la ei

Și-și duse pumnii strâns pe tâmple:

„Trei, Doamne, și toți trei!“

LA OGLINDĂ

Azi am să-ncrestez în grindă –

Jos din cui acum, oglindă!

Mama-i dusă-n sat! Cu dorul

Azi e singur puișorul,

Și-am închis ușa la tindă

Cu zăvorul.

Iată-mă! Tot eu cea veche!

Ochii? hai, ce mai pereche!

Și ce cap frumos răsare!

Nu-i al meu? Al meu e oare?

Dar al cui! Și la ureche

Uite-o floare.

Asta-s eu! Și sunt voinică!

Cine-a zis că eu sunt mică?

Uite, zău, acum iau seama

Că-mi stă bine-n cap năframa

Și ce fată frumușică

Are mama!

Mă gândeam eu că-s frumoasă!

Dar cum nu! Și mama-mi coasă

Șorț cu flori, minune mare –

Nu-s eu fată ca oricare:

Mama poate fi făloasă

Că mă are.

Știi ce-a zis și ieri la vie?

A zis: – „Ce-mi tot spun ei mie!

Am și eu numai o fată,

Și n-o dau să fie dată;

Cui o dau voiesc să-mi fie

Om odată“.

Mai știu eu! Și-așa se poate!

Multe știu, dar nu știu toate.

Mama-mi dă învățătură

Cum se țese-o pânzătură,

Nu cum stau cei dragi de vorbă

Gură-n gură.

N-am să țes doar viața-ntreagă!

Las’ să văd și cum se leagă

Dragostea – dar știu eu bine!

Din frumos ce-l placi ea vine –

Hai, mă prind feciorii dragă

Și pe mine!

Că-s subțire! Să mă frângă

Cine-i om, cu mâna stângă!

Dar așa te place dorul:

Subțirea, cu binișorul

Când te strânge el, să-ți strângă

Tot trupșorul.

Brațul drept dacă-l întinde

Roată peste brâu te prinde

Și te-ntreabă: „Dragă, strângu-l?“

Și tu-l cerți, dar el, nătângul,

Ca răspuns te mai cuprinde

Și cu stângul.

Iar de-ți cere și-o guriță –

Doamne! Cine-i la portiță?

Om să fie? Nu e cine!

Hai, e vântul! Uite-mi vine

Să văd oare cu cosiță

Sta-mi-ar bine?

O, că-mi stă mie-n tot felul!

Să mă port cu-ncetinelul:

Uite salbă, brâu, și toate!

Și cosițe cumpărate,

Stai, să-nchei și testemelul

Pe la spate.

Uite ce bujor de fată –

Stai să te sărut o dată!

Tu mă poți, oglindă, spune!

Ei, tu doară nu te-i pune

Să mă spui! Tu ai, surată,

Gânduri bune.

De-ar ști mama! Vai, să știe

Ce-i fac azi, mi-ar da ea mie!

D-apoi! N-am să fiu tot fată,

Voi fi și nevast-odată:

Las’ să văd cât e de bine

Măritată.

Că mi-a spus bunica mie

Că nevasta una știe

Mai mult decât fata, juna,

Ei, dar ce? Nu mi-a spus buna –

Și mă mir eu ce-o să fie

Asta una!

Brâu-i pus! Acum, din ladă

Mai ieu șorțu! O să-mi șadă

Fată cum îmi stă nevastă...

Aolio! Mama-n ogradă!

Era gata să mă vadă

Pe fereastă.

Ce să fac? Unde-mi stă capul?

Grabnic, hai să-nchid dulapul

Să mă port să nu mă prindă.

Salbă jos! Și-n cui oglindă!

Ce-am uitat? Închisă ușa

De la tindă.

Intră-n casă? O, ba bine,

Și-a găsit niște vecine,

Stă la sfat... toată-s văpaie!

Junghiul peste piept mă taie;

Doamne, de-ar fi dat de mine,

Ce bătaie!

EL-ZORAB

La paşa vine un arab,
Cu ochii stinşi, cu graiul slab.
– „Sunt, paşă, neam de beduin,
Şi de la Bab-el-Manteb vin
Să vând pe El-Zorab.

Arabii toţi răsar din cort,
Să-mi vadă roibul, când îl port
Şi-l joc în frâu şi-l las în trap!
Mi-e drag ca ochii mei din cap
Şi nu l-aş da nici mort.

Dar trei copii de foame-mi mor!
Uscat e cerul gurii lor;
Şi de amar îndelungat,
Nevestei mele i-a secat
Al laptelui izvor!

Ai mei pierduți sunt, pașă, toți:

O, mântuie-i, de vrei, că poți!

Dă-mi bani pe cal! Că sunt sărac!

Dă-mi bani! Dacă-l găsești pe plac,

Dă-mi numai cât socoți!“

El poartă calul, dând ocol,

În trap grăbit, în pas domol,

Și ochii pașei mari s-aprind;

Cărunta-i barbă netezind

Stă mut, de suflet gol.

– „O mie de țechini primești?“

– „O, pașă, cât de darnic ești!

Mai mult decât în visul meu!

Să-ți răsplătească Dumnezeu,

Așa cum îmi plătești!“

Arabul ia, cu ochii plini

De zâmbet, mia de țechini –

De-acum, de-acum ei sunt scăpați,

De-acum vor fi și ei bogați,

N-or cere la străini!

Nu vor trăi sub cort în fum,

Nu-i vor cerși copiii-n drum,

Nevasta lui se va-ntrema;

Și vor avea și ei ce da

Săracilor de-acum! –

El strânge banii mai cu foc,

Și pleacă, beat de mult noroc,

Și-aleargă dus d-un singur gând,

Deodată însă, tremurând,

Se-ntoarce, stă pe loc.

Se uită lung la bani, și pal

Se clatină, ca dus de-un val,

Apoi la cal privește drept;

Cu pașii rari, cu fruntea-n piept,

S-apropie de cal.

Cuprinde gâtul lui plângând

Și-n aspra-i coamă îngropând

Obrajii palizi: – „Pui de leu,

Suspină trist. Odorul meu,

Tu știi că eu te vând!

Copiii mei nu s-or juca

Mai mult cu frunze-n coama ta,

Nu te-or petrece la izvor:

De-acum smochini, din mâna lor,

Ei n-or avea cui da!

Ei nu vor mai ieși cu drag

Să-ntindă mâinile din prag,

Să-i iau cu mine-n șa pe rând!

Ei nu vor mai ieși râzând

În calea mea șirag!

Copiii mei cum să-i îmbun,

Nevestei mele ce să-i spun

Când va-ntreba de El-Zorab?

Va râde-ntregul neam arab

De bietul Ben-Ardun!

Raira, tu, nevasta mea,

Pe El-Zorab nu-l vei vedea

De-acum, urmându-te la pas,

Nici în genunchi la al tău glas

El nu va mai cădea!

Pe-Ardun al tău, pe Ben-Ardun,

N-ai să-l mai vezi în zbor nebun

Pe urma unui șoim ușor

Ca să-ți împuște șoimu-n zbor;

Nu-i vei pofti: Drum bun!

Nu vei zâmbi, cum saltă-n vânt

Ardun al tău în alb vestmânt;

Și ca să simți sosirea lui

Mai mult de-acum tu n-o să pui

Urechea la pământ!

O, calul meu! Tu, fala mea,

De-acum eu nu te voi vedea

Cum ții tu nările-n pământ

Și coada ta fuior în vânt,

În zbor de rândunea!

Cum mesteci spuma albă-n frâu,

Cum joci al coamei galben râu.

Cum iei pământul în galop

Și cum te-așterni ca un potop

De trăsnete-n pustiu!

Știa pustiul de noi doi

Și zarea se-ngrozea de noi –

Și tu de-acum al cui vei fi?

Și cine te va mai scuti

De vânturi și de ploi?

Nu vor grăi cu tine blând,

Te-or înjura cu toți pe rând

Și te vor bate,-odorul meu,

Și te-or purta și mult, și greu;

Lăsa-te-vor flămând!

Și te vor bate,-odorul meu,

Să mori tu, cel crescut de noi!...

Ia-ți banii, pașă! Sunt sărac,

Dar fără cal eu ce să fac:

Dă-mi calul înapoi!“

Se-ncruntă pașa: – „Ești nebun?

Voiești pe ianiceri să-i pun

Să te dea câinilor? Așa!

E calul meu, și n-aștepta

De două ori să-ți spun!“

– Al tău? Acel care-l crescu

Iubindu-l, cine-i: eu ori tu?

De dreapta cui ascultă el,

Din leu turbat făcându-l miel?

Al tău? O, pașă, nu!

Al meu e! Pentru calul meu

Mă prind de piept cu Dumnezeu –

Ai inimă! Tu poți să ai

Mai vrednici și mai mândri cai,

Dar eu, stăpâne, eu?

Întreagă mila ta o cer!

Alah e drept și-Alah din cer

Va judeca ce-i între noi,

Că mă răpești și mă despoi,

M-arunci pe drum să pier.

Și lumea te va blestema,

Că-i blestem făptuirea ta!

Voi merge, pașă, să cerșesc,

Dar mila voastră n-o primesc –

Ce bine-mi poți tu da?“

Dă pașa semn. – „Să-l dezbrăcați

Și binele în vergi i-l dați!“

Sar eunucii, vin, îl prind –

Se-ntoarce-arabul răsărind

Cu ochii înghețați...

El scoate grabnic un pumnal,

Și-un val de sânge, roșu val

De sânge cald a izvorât

Din nobil-încomatul gât,

Și cade mortul cal.

Stă pașa beat, cu ochi topiți,

Se trag spahiii-ncremeniți.

Și-arabul, în genunchi plecat,

Sărută sângele-nchegat

Pe ochii-nțepeniți.

Se-ntoarce-apoi cu ochi păgâni

Și-aruncă fierul crunt din mâini:

– „Te-or răzbuna copiii mei!

Și-acum mă taie, dacă vrei,

Și-aruncă-mă la câini!“

„TOȚI SFINȚII“

(după o tradițiune)

La Neamțu-n sfânta mânăstire
Stau rând toți frații în Christos;
Au gândul drept și cuvios
Și cântă versuri din Psaltire.
E praznic astăzi, sunt „Toți sfinții“,
Și din bătrâni e obicei
În cinstea sfinților să bei –
Iar legea n-o știrbesc părinții.
Al legii trup în două-l frânge
Paisie, starițul, apoi
Desfundă dintr-un vechi butoi
Al legii celei nouă sânge.
Diaconul citește-n carte,
Iar frații beau și cinste fac
În sănătatea cea de veac
A fiecărui sfânt în parte.

–„Să-l aibă Domnu-n sfânta-i pază

Pe Sit“ – și gâl-gâl-gâl! – „Pe-Adam“

Și iarăși gâl! Și sfinți de hram

Și mucenici și câți urmează!

Și pentru cel născut în staul,

Pentru Christos închină ei,

Și pentru fiul Timotei,

Și pentru Luca, Petru, Paul.

Și pentru alte fețe sfinte

Din Capadokia și-Anadol –

Și cât ce-aveau păharul gol

Le mai venea un sfânt în minte.

Ca să nu facă supărare,

Ei beau de suflet, beau cuminți:

Nici un păhar pentru doi sfinți,

Nici pentr-un sfânt două pahare.

Sfârșind toți sfinții de pe lume,

Aduc pomelnicul grecesc;

Vrun nume sfânt de-aici citesc

Și beau și mai citesc un nume.

Scad sfinții-ncet, și vinul scade!

Dar vin mai e, sfinți nu mai sunt!

Să nu poți bea, căci n-ai un sfânt,

Și-n gol să bei nu se prea cade!

În timp ce capul și-l frământă,

Paisie geme scurt și-apoi

El cade mort lângă butoi –

Toți frații sar și se-nspăimântă.

– „Stați, fraților! ia Chir cuvântul,

Cătăm un sfânt și sfântu-i el!

Bem cel din urmă păhărel

În cinstea lui Paisie sfântul!“

SUBȚIRICA DIN VECINI

Ea mergea căpșuni s-adune,

Fragi s-adune –

Eu ședeam pe prag la noi.

Ea, ca șarpele prin foi,

Vine-ncet, pe ochi îmi pune

Mâinile ei mici și moi,

În ureche-o vorbă-mi spune,

Râde lung și fuge-apoi.

Pieptul plin cu mâna-l ține,

Strâns îl ține,

Că-i piept tânăr și mereu

Ar sălta, și-n salt e greu.

Stă pe loc și-i pare bine,

Bate-n palme: – „Te știu eu:

Nu mai viu! De viu la tine,

Mă săruți și nu mai vreu!“

Eu o chem și-i spui de toate,

Multe toate,

Multe bune și-n zadar,

– „Nu-mi faci capul călindar!

Nu te cred și nu se poate!“

Eu mă-ntorc: – „Ei du-te dar!“

Capul mi-l proptesc pe coate,

Stau pe prag, pe gânduri iar.

Stând așa, un braț ridică,

Blând ridică,

Părul meu, pe frunte dat.

Când mă-nalț rămân mirat.

– „Te-ai întors?“ Și, subțirică,

Ea pe piept mi s-a lăsat

Și zâmbea c-un fel de frică:

– „Răule, te-ai supărat?“

NUMAI UNA!

Pe umeri pletele-i curg râu –

Mlădie, ca un spic de grâu,

Cu șorțul negru prins în brâu,

O pierd din ochi de dragă.

Și când o văd, îngălbenesc;

Și când n-o văd, mă-mbolnăvesc,

Iar când merg alții de-o pețesc,

Vin popi de mă dezleagă.

La vorbă-n drum, trei ceasuri trec –

Ea pleacă, eu mă fac că plec,

Dar stau acolo și-o petrec

Cu ochii cât e zarea.

Așa cum e săracă ea,

Aș vrea s-o știu nevasta mea,

Dar oameni răi din lume rea

Îmi tot închid cărarea.

Și câte vorbe-mi aud eu!

Toți frații mă vorbesc de rău,

Și tata-i supărat mereu,

Iar mama, la icoane,

Mătănii bate, ține post;

Mă blestemă: „De n-ai fi fost!

Ești un netot! Ți-e capul prost

Și-ți faci de cap, Ioane!“

Îmi fac de cap? Dar las’ să-mi fac!

Cu traiul eu am să mă-mpac

Și eu am să trăiesc sărac,

Muncind bătut de rele!

La frați eu nu cer ajutor,

Că n-am ajuns la mila lor –

Și fac ce vreau! Și n-am să mor

De grija sorții mele!

Mă-ngroapă frații mei de viu!

Legat de dânsa, eu să știu

Că am urâtei drag să-i fiu?

Să pot ce nu se poate?

Dar cu pământul ce să faci?

Și ce folos de boi și vaci?

Nevasta dacă nu ți-o placi,

Le dai în trăsnet toate!

Ori este om, de sila cui

Să-mi placă tot ce-i place lui!

Așa om nici vlădica nu-i

Și nu-i nici împăratul!

Să-mi cânte lumea câte vrea,

Mi-e dragă una și-i a mea:

Decât să mă dezbar de ea,

Mai bine-aprind tot satul!

REGINA OSTROGOȚILOR

Jalnic vâjâie prin noapte glasul codrilor de brad,
Ploaia cade-n repezi picuri, repezi fulgerele cad.

În castelul de pe stâncă, la fereastra solitară,
Stă pe gânduri o femeie și privește-n noapte-afară.

Al ei suflet e furtună, noaptea e gândirea ei –
Astăzi ea e pusă-n gândul celor mai de jos femei!

E regina ostrogotă! Dar în turn aici e roabă;
Lacrimile-n ochii palizi îi sunt singura podoabă.

În tăcerea din odaie-i intră cruntul Teodat,
Ea se-ntoarce tristă, blândă: – „Tu-mi ești rege și bărbat.

M-ai privit întotdeauna ca pe-o piedică din cale,
Pentru ce-mi ascunzi de-a pururi taina gândurilor tale?

M-ai închis aici în lanțuri; am răbdat în chip păgân,

Și mi-am zis: El are dreptul! Mi-e bărbat și mi-e stăpân.

Mi-ai ucis pe-ntâiul sfetnic și râdeai că lumea plânge

Când de barba lui căruntă spada ți-o ștergeai de sânge.

Și-am tăcut, zicându-mi iarăși: El a fost supusul tău,

De-a făcut vrun rău, tu, rege, trebuie să curmi ce-i rău.

Mi-ai luat apoi copilul să-l ucizi! Și-am zis: e bine!

Tu-i ești tată și ai dreptul peste fiul meu ca mine.

Dar el nu era al nostru, el era al țării-ntregi,

N-ai ucis în el un rege, ai ucis un șir de regi.

Vii, acum trimis de alții, vii să scapi și de regina,

Teodat, îți temi domnia! O s-o pierzi, a cui e vina?

Am putut să fac revoltă, ori pe-ascuns să te omor,

N-am făcut-o, că-mi e milă! Nu de tine, de popor!

Tu erai un om de luptă, fără rang și fără nume,

Eu ți-am dat coroana țării, să te fac stăpân pe-o lume.

Și-acum asta-i răsplătirea ce mi-o dai?... E tot atât!

Dacă moartea mea ți-ajută, vino, strânge-mă de gât.

Pe femeia pusă-n lanțuri n-o ucizi, că-i mișelie!

Pe regină ai tot dreptul s-o ucizi, că-ți e soție!“

Nobilă, cu ochi de flăcări, ea privește-n față-i drept

Și, zicând, desface haina de pe tânărul ei piept.

Iar mișelul stă, se uită, dă apoi; și grabnic unda

Sângelui țâșni din rană; și-a căzut Amalasunda.

Și plecat peste cadavru, el cu ochi de idiot

A-nvârtit pumnalu-n carne să se scurgă viul tot.

A deschis apoi fereastra, și pe colțuroasa stâncă

Hohotind a-mpins cadavrul în prăpastia adâncă.

Surd vuia prin codri vântul, brazii se-ndoiau de vânt,

Urletul suna sinistru ca un urlet de mormânt.

Parcă negrele blesteme şi le-amestecau haotic

Mii de glasuri, ţara toată, tot poporul ostrogotic.

Teodat, tu râzi! Dar moartea cea lipsită de sicriu

Îşi va răscula poporul, să te sfâşie de viu!

BRÂUL COSÂNZENII

Avea Ileana ochi de soare
Și galben păr, un lan de grâu;
Vestmânt avea țesut în floare
Și-un brâu purta pe-ncingătoare,
Cum n-a mai fost pe lume brâu.

Era de aur pe tot locul,
Un fulger pe-al ei trup încins.
El noaptea da lumini ca focul,
Și-n brâu sta fetei prins norocul
Precum e-n talismane prins.

Vrăjit era că, de-l va pierde,
Norocul ei să piară-n veci,
Nici flori mai mult să n-o dezmierde,
Să n-afle umbră-n codrul verde
Și verile să-i fie reci.

Dar Sfântul Soare ziua-ntreagă

Pândește brâul – l-ar fura.

Că lui de mult i-e fata dragă,

Iar fata nu vrea să-nțeleagă,

Și el acum și-ar răzbuna!

Ea trece-n dulce nepăsare

Prin lunci cu flori și doarme-n văi,

Iar păzitor pe vânt îl are –

Întreaga viață vis îi pare

Și joc își bate de flăcăi.

Dar Făt-Frumos zâmbind s-arată,

Și-n drumul lui umblând de-atunci

Simțea de-ajuns frumoasa fată

Că viața noastră nu ni-e dată

De dragul unor flori din lunci.

Din ochi albaștri de cicoare

Pe sânu-i alb de ghiocel

Curg lacrimi calde-acum! O doare,
Ei inima de drag îi moare,
Iar Făt-Frumos, vai, cum e el!

– „Atâta dragoste nebună!
Eu nu o simt, tu n-o-nțelegi –
Visarea ta la ce ți-e bună?
Vrei s-o visăm noi împreună?
Atunci tu brâul să-l dezlegi!“

Ea tremură zâmbind și geme:
– „Norocul meu întreg îl vrei!“
Ea numai pentru brâu se teme,
Că vor afla dușmanii vreme
Să-i fure-ntr-asta brâul ei.

– „De ce te temi? Ne vom ascunde
În noaptea codrului umbros
Sub brazii fără grai, pe unde
Nici ochi de om nu pot pătrunde,
Nici flori cu tăinuit miros.“

El zice-așa, să zică iară,

Să-i facă gândul ei ușor,

Iar gându-i se topea de pară –

Și-n codru des, în zi de vară,

S-ascunde fată și fecior.

Au fost ascunși încât nici floare,

Nici ochi de om nu i-au zărit.

Dar printre crengi adormitoare

Din cer un singur ochi de soare

Căzu pe brâu și l-a răpit.

Atunci Ileana și simțește

Că-i arde plânsul în priviri;

Ea după brâu în jur privește

Ș-aprinsa-i față-ngălbenește

Că nu e brâul nicăiri.

Și cum ea varsă desperată

Un plâns amar, un cald șiroi,

Curgea din cer ploaie curată,

Iar dintre ploi lucind s-arată

Frumosul brâu stropit de ploi.

Și-n ceruri călătorul Soare

Râdea cu hohot repetat

Și prin văzduhuri plutitoare

Izbea săgeți răzbunătoare

De-a lungul brâului furat.

– „Vai, brâul meu! gemea copila.

Atât de mult eu l-am temut,

Dar Făt-Frumos descinsu-mi-l-a!“

Și-apoi plângea, mai mare mila,

Și-n nopți apoi ea s-a pierdut.

De-atunci totuna este firea,

Dar multe nu-s din câte-au fost

Azi nu-i Ileana nicăirea,

De-abia trăiește-n pomenirea

Poveștilor cu dulce rost.

Iar Soarele-n văzduhuri pline

De zâmbetu-i cel cald de foc,

Ileano, a uitat de tine!

Dar brâul când în minte-i vine

Îşi bate şi-azi de tine joc.

Dac-ai murit, frumoasă fată,

Furatul brâu e viu mereu:

Când plouă, vara, câteodată

Un brâu de foc pe cer s-arată,

Iar noi îi zicem curcubeu.

DUȘMANCELE

Las’ ochii, mamă, las’ să plângă!
Tu-n leagăn tot cu mâna stângă
Mi-ai dat să sug de-aceea sunt
Nătângă!
Dar n-am pus doară jurământ,
Să merg neplânsă în mormânt!

Nu plâng că mi-e de Leana teamă;
De ciudă plâng eu numai, mamă.
Cuvintele ei nu le ieu
În samă,
Dar mi-e ruşine şi mi-e greu,
Că scoală satu-n capul meu.

Ea duce sfat din casă-n casă
Că n-am broboade de mătasă,
N-am şorţ cu flori – şi dacă n-am

Ce-i pasă?

N-am mers să-i cer, aveam-n-aveam;

Și n-o să-mi meargă neam de neam.

Stă-n drum de vorbă cu vecine

Și bate-n pumni: – „Să mor îmi vine,

Auzi tu! Să se prindă ea

Cu mine!

Știi, ieri, la moară, ce spunea?

Că-s proastă foc și gură rea!

Și-auzi! îi umblă-n cap, tu, soră,

S-ajungă ea Lucsandrei noră!

O, meargă-i numele! N-o vezi

La horă?

Ce șorț! Nu-ți vine nici să crezi;

Fă cruce, fa, să nu-l visezi.

Nu l-aș purta nici de poruncă!

Ce poartă ea, alt om aruncă.

C-un rând de haine-o văd mergând

La muncă,

La joc și hori același rând,

Îl poartă-ntruna, și de când!

Lucsandra-i doară preuteasă,

Ea-și cată noră mai aleasă,

S-o ducă-n bunuri și-n duium

Acasă.

Ea n-a ajuns, oricum și cum,

Să-și strângă nora de pe drum.

Să-și ieie noră pe-o satană?

Că e săracă și golană;

De ce nu vine ca să-i dau

Pomană?

Nu-i casa lor în care stau

Și-n casă nici cenușă n-au!“

Auzi tu, mamă, câte-mi spune?

Și-aleargă-n sat să mai adune

Și câte porecliri pe-ascuns

Îmi pune.

De-aș sta să-i dau și eu răspuns,

La câte legi am fi ajuns!

Ea-mi sare-n drum, că doară-doară

M-apuc să-i spui o vorbă-n poară;

Și dacă tac, îi vin călduri

Să moară.

Să vezi tu, mamă,-njurături!

Că ea cu mă-sa-s zece guri.

Cu gura, mă-sa bate-o gloată,

Și-i de otravă Leana toată –

Mi-ar pune capul sub picior,

Să poată.

Dar lor pe plac eu n-am să mor,

Că n-am ajuns la mila lor.

De foame nu dau popii ortul!

Eu iarna singură-mi țes tortul

Și umblu și eu cum socot

Că-i portul.

De n-am mătăsuri, am ce pot,

Nici bun prea-prea, nici rău de tot.

Mă prind cu ea? Cel sfânt s-o bată!

Dar cum mă prind? Ea e bogată,

Ce haine mi-am făcut ca ea

Vrodată?

La joc mă poți oricând vedea

Cu fetele de sama mea!

Ori am vorbit cu dânsa glume?

O fac de râs și-i scot eu nume?

Ori ies, gătită-n ciuda ei,

În lume?

Îi știu eu focul – ochii mei!

Lisandru e, că alta ce-i?

Dar ce? Îl țiu legat de mine?

Îl trag de mânecă? Ba bine!

El vine-așa, de dragul lui,

Când vine.

Eu nu pot ușa să i-o-ncui,

De stă prea mult, eu cum să-i spui?

Sunt eu la urmă vinovată,

Că Leana umblă ca turbată

Să-l vadă-n casa lor intrând

O dată?

Și dacă lui nu-i dă prin gând,

Ea blestemă de nu-și dă rând!

Dar poate da ea bobi cu sâta!

O fierbe ciuda pe urâta,

Că-s mai frumoasă decât ea,

Și-atâta!

Să aibă Leana-n frunte stea,

Nu-i partea ei ce-i partea mea.

Că boii-s buni, bine-i bogată;

Dar dacă pui flăcăi odată

S-aleagă dânșii cum socot

O fată:

Bogata-și pupă boii-n bot,

Îmbătrânind cu boi cu tot!

COSTEA

Vine Costea din război,

Și cu el vin alții doi.

Fața arsă, trupul supt,

Straiul colbuit și rupt.

Dar de multă voie bună

Sună codrii și răsună.

Cel mai tânăr chiotea:

– „Alelei, puicuța mea!

De m-aș mai vedea acasă,

Mire eu și tu mireasă!“

Cel mai vârstnic dintre ei:

– „Dragi bujori, copiii mei!

Știu că-mi ies mereu în drum,

Doar mă văd acum-acum!“

Doi cântau, cel mal vuia;

Costea, el tăcea, tăcea.

– „Alelei, tu, Costeo, frate,

Spune-ne, ce gând te bate?“

– „Măi fârtați, nu-mi aflu rost;

Vesel eu ca voi am fost.

Mă gândeam la maica, biata,

Eu în foc, sub cruce tata –

Și deodat’ așa din drum

M-a prins jalea nu știu cum!

Voie rea să nu vă facă:

Mi-a venit, dar o să-mi treacă!“

Cei doi cântă, codru sună,

Și tustrei merg împreună.

Când ajung la moara nouă

Calea lor se face-n două.

Doi pe râu în jos s-au dus,

Costea, el pe râu în sus.

Singur și pustiu ce-i malul!

Și-ndemna cu vorbe calul:

– „Zboară, murgule, cu mine!

Zboară, că să zbor îmi vine!

Tânăr eşti de patru ierni,

Câmp ai larg să mi te-aşterni!

Nu te-opri, fârtate drag,

Până la măicuța-n prag!“

Și cu murgul el vorbea,

Murgul treaz înțelegea.

Gândul fulgeră cu zborul,

Dar mai fulger zboară dorul.

Zboară calul rândunel –

Costea tot cu jalea-n el.

Când a fost pe la răstoace,

Ochiul stâng a prins să-i joace.

În sat Costea când intra,

Cucuveaua-n turn cânta.

Iar când a bătut la poartă,

Mă-sa-n casă caldă-moartă!

Cât a plâns cu ochi merei

Așteptând copilul ei!

Și n-a fost nici mângâiată

De-a-l vedea măcar o dată! –

Și prin noapte-n capul gol,

Costea-n mijloc de ocol.

Să-și mai stingă-n vânt afară

Capul foc și gândul pară.

El sub tunetul de tun

S-a bătut ca un nebun.

Parcă, de-și iuțea el pașii,

Mai curând piereau vrăjmașii.

Și-l mâna un singur gând,

Să se-ntoarcă mai curând.

Și la ce? Pustiu și gheață!

Mă-sa-l mai ținea-n viață.

Când era sub plumbi și fum,

Numai ea! Și-acum – acum?

De-ar începe iarăşi toiul,

Ah, de-acum de-ar fi războiul!

SOMNUL CODRILOR

La poalele pădurii, Arnulf pe lângă foc
Stă singur. E-ntuneric și plin de spaime locul,
Arnulf e însă tare, și vesel arde focul.
El și-a-ncercat departe prin alte țări norocul
Cu regii, cari porniră războiu la Sfântul-loc.
Așa dorea Hatursa: bărbatul ei să fie
Un braț vestit în taberi și mare-n vitejie.
Și Arnulf de dragul fetei, când fata i-a jurat,
Vândutu-și-a palatul și-n taberi a plecat –
Sărac acum se-ntoarce, ci-n fapte mari bogat.
E frânt de multe drumuri, dar somnul azi îi piere;
Și focul arde vesel, e noapte și tăcere.

Dar galbenele flăcări prin codru străbătând
Ajung pe la culcușuri de iederă uscată
Al negrei Nopți. Și Noaptea de zare deșteptată
Încet ridică ochii, se uită-nspăimântată,
S-apropie de flăcări și-aproape-n urmă stând

Viteazului în față, ea lung la el privește,

Domol, apoi cu glasul abia-nțeles, vorbește:

– „Tu cine ești, străine? De tulburi somnul meu?

Cu gândul morții-n suflet, s-alergi murind mereu,

Să n-ai de gânduri pace, cum n-am de tine eu!“

Arnulf aude glasul; voinică-i este firea

Și râde, râde-n hohot, s-alunge nălucirea.

Atunci bătrânul Codru, de hohot deșteptat,

Încet deschide ochii, ca două săbii crunte,

Iar pletele-i cu freamăt îi tremură pe frunte

Și-i tremură-n mânie sprâncenele cărunte;

El mii de brațe goale le-ntinde tremurat.

Cu glas adânc de preot din zilele bătrâne

Vorbește rar: – „N-am pace de râsul tău, păgâne?

Tu somnul veșniciei sub mine să-l petreci!

Sub brazi la rădăcină tu fruntea să ți-o pleci,

Să dorm și eu de-a pururi, să dormi și tu de veci!“

N-a râs acum viteazul; stă codrului în față

Cu ochii mari și tulburi, cu sufletul de gheață.

Și când clătește Codru pletosul cap al său,

Năvalnic dintre plete-i vuind răsare Vântul:

El vâjâie din aripi și-și flutură vestmântul

Și cântă, dar sălbatic și fără șir e cântul:

– „Ce gând nebun te mână, de tulburi somnul meu?

Furtună-ți fie gândul, și moartea o furtună;

Sărac, pe căi să-ți mântui visarea ta nebună!“

Arnulf aude, sare pe cal, înfiorat

Dă frâu, cuprinde gâtul fugarului spumat

Și-aleargă-n vânt și-n noapte năuc, și sugrumat

De gânduri troienite – și nu mai sunt în cale

Nici pietre, nici izvoare; el fulgeră la vale.

Și-n zori la poartă bate, dar poarta n-a răspuns,

Hatursa-i măritată. Pe cine caţi, străine?

Arnulf ridică pumnii, s-omoare, dar pe cine?

Arnulf ar vrea să plângă, dar sânge-n ochi-i vine,

Arnulf ar vrea să țipe și n-are glas de-ajuns.

El calul și-l întoarce și drumul i-l arată,

Același drum spre codru, o goană desperată!...

Cu gândul morții-n suflet, cu nopțile de veci

În suflet, ca o umbră pe apă tu să treci,

Sub brazi la rădăcină bolnavul cap să-l pleci!

Sărac, pe căi să-ți mântui visarea ta nebună –

Furtună-i viața toată, e moartea tot furtună?

RECRUTUL

Eu o las în seama ta –

Am să plec! Și parcă-mi moare,

Inima se rupe-n mine!

Nu de voi, tu știi de cine!

Și mă doare,

De-aș țipa.

Omul fără de noroc

Tot cu răul se-ntâlnește –

Tu-mi ești frate dintr-o mamă,

Mă iubești! Ți-o las în seamă,

Mi-o păzește

Ca de foc!

Vei vedea-o pe la hori.

Să n-o lași la vino-ncoace –

Stai cu ea, ce știi tu-i spune,

Dar cu capul mi te pune

Să n-o joace

Alți feciori.

Tu s-o joci, dar mai așa!

Liniștit, cum joci pe-o soră,

Să n-o strângi prea mult la tine,

Că ea, biata, de rușine

Mai mult horă

N-ar juca.

Tu o vezi și n-o-nțelegi:

De-o cuprinzi, ea știe una:

Moartă-n brațe ți se lasă,

Dar de ciudă plânge-acasă,

Plânge-ntruna

Zile-ntregi.

Calea ei să n-o colinzi –

De-i vedea-o la fântână,

Treci și las-o-n bună pace,

Nu glumi, că ei nu-i place.

Nici de mână

Să n-o prinzi!

Ea va zice tot ce vrei;

O dezmierzi și nu te vede,

O săruți și-i pare bine.

Ah, dar crede-mă pe mine

Și nu-i crede

Vorba ei!

Ce folos ai tu c-o strângi?

Simți tu că pe ea o doare?

Vezi? nici eu n-o strâng de frică:

Ea-i atât de subțirică,

Ca pe-o floare

Poți s-o frângi.

Dac-o fi pe drum, tu treci;

Zi că ești grăbit, și-o lasă,

Să n-asculți orice să-ți spuie,

Și-un gând rău să nu te puie

Pân-acasă

S-o petreci.

Nu știi cât îi faci de rău!

Mă-sa-i rea și nu o crede

Și-o primește de pe-afară

Cu bătăi și cu ocară,

Cât ce-o vede

C-un flăcău!

Dar te uită să știi ce-i

Pe la casa lor! De iese,

Ori de intră oarecine!

Tu să știi pe cel ce vine

Mai adese

Pe la ei!

Ea cu părul gălbior,

Naltă, zugrăvită-ntreagă,

Când își mlădie trupșorul!

A ursit-o-n fașe dorul

De-a fi dragă

Tuturor!

De-i vedea pe cineva

Pe la ei, în fapt de seară,

Prinde-l într-adins, ca-n glumă:

Frânge-i gâtul și-l sugrumă,

Ca pe-o fiară

Nu-l cruța!

Și-apoi, las’ să fie-al meu,

De-i păcat! La judecată

Eu voi merge pentru tine!

Eu dau seama! Și pe mine

Să mă bată

Dumnezeu!

Poartă-i grija! Tot a mea

S-o găsesc, tot dor să-mi poarte!

Dar de nu-i păzi-o bine,

Ți-ai găsit dușman în mine,

Căci fac moarte

Pentru ea!

FRAGMENT

Ea nu-i închide uşa, nu-l prinde de vestmânt,
Nu-l roagă şi nu-i cade cu hohot la picioare
Să-i zică: – „Stai, iubite!“ Nu cată plângătoare
În ochii lui –
Năvalnic afară bate vânt,
De-al fulgerelor vuiet văzduhurile tună,
Dar dânsul vrea să iasă prin noapte şi furtună,
S-alerge fără ţintă, nebun, un om pribag,
Să fugă, să se ştie departe de-acest prag
Al casei locuite de cea mai rea femeie!
Nu-şi ia nici ziua bună, nu-i vrednic să-i deie
Nici mâna, căci pierirea e-nchisă-n mâna ei;
Nu vrea să-i vadă ochii sălbatici şi mişei!
Femeie e şi dânsa! Gândirea-i e infamă,
Înşală, şi-i soţie, ea minte, şi e mamă!
A fost un mizerabil, efemeiat poet
Cel ce-a creat legenda lui Crist din Nazaret –
Pe-un Dumnezeu să-l nască satan! E blasfemie

Să crezi în întruparea lui Crist dintr-o Marie!

Și dacă e să credem poeții pe cuvânt,

O dat-a fost ea numai Marie pe pământ,

Dar ea de milioane de ori e Magdalenă!

Vampir, când te iubește, și-n ura ei, hienă –

Un demon!

El năvalnic a pus picioru-n prag.

Atunci din ochii veștezi de dornicul lui drag

Tăcând a șters femeia o lacrimă cu iia.

Și el, el a văzut-o! Și-n pieptul lui mânia

O clipă șovăiește, rămâne-ncremenit –

Și cum deștepți din leșin pe om, când l-ai izbit

Puternic d-un perete, așa era! Colosul

De gânduri, la privirea femeii, s-a topit!

Și galben la picioare-i s-așterne furiosul.

L-a pironit acolo un strop, un singur strop

Când n-a putut tot cerul cu-ntregul potop!

POPASUL ȚIGANILOR

(după Geibel)

În noapte, sub poale de codru-nverzit,
E freamăt de glasuri, un tainic șoptit;
Ard galbene flăcări și-n zare de foc
Vezi chipuri sinistre grămadă-ntr-un loc.

Țiganii, drumeții cei vecinici ei sunt!
Cu ochii de fulger, cu pletele-n vânt;
La Nilul cel galben departe născuți,
Ei arși sunt de soare, de vânturi bătuți.
Aproape de flăcări, pe pajiște stau
Bărbații sălbatici și chiote dau,
Femeile-aleargă mâncare făcând
Și umplu paharul și-l poartă pe rând.

Ei cântece cântă și basmuri își spun

Din vremuri mai bune c-un alt cer mai bun;

Bătrâna țigancă, acolo sub brazi,

Descântece-nvață pe negri nomazi.

Și oacheșe fete se-nșiră la joc

În cerul cel magic al zării de foc,

Răsună ghitara fierbinte și-ntins

Și jocul se-ncinge sălbatic și-aprins.

În urmă se culcă, odihnă cătând;

Le freamătă brazii s-adoarmă curând.

În vis, exilații pământului lor

Văd Sudul, o țară, și ei un popor.

Dar zorile roșii se varsă pe cer,

Frumoasele visuri fantastice pier.

Greu scârțâie carul, ei pleacă la pas –

Dar unde? O viață de drum și popas!

LORDUL JOHN

Se zvonise prin ziare
Că-n Irlanda e-ntr-un sat
Un bărbat grozav de tare.
Lordul John, prinzând de veste
Cine e și de-unde este,
Pleacă-n grabă ca să vadă
Dacă e adevărat.

Ca mulți lorzi de viță veche
Din întunecatul Nord,
Lordul John e-ntr-o ureche:
Fluieră pe drum și cântă
Și e cel dintâi la trântă.
Și-i voinic fără pereche
Și e cel mai tare lord.

A găsit în urmă satul;

Pe țăran el l-a găsit

Ocupat cu măturatul

Curții. Și, ochindu-l bine,

Lordul drept spre dânsul vine

Și descalecă degrabă

Făr-a zice „bun sosit“.

Ș-apoi gata de luptare!

– „Tu ești Willy Spucker?“ – „Eu.“

–„Spun că ești grozav de tare

De ți-a mers cuvânt prin lume,

Eu din Londra vin anume,

Să ne punem la-ncercare,

Trântă deci cu tine vreau!“

Willy Spucker se crucește,

Simte palmele că-i ard,

Leneș târnul și-l proptește;

Scuipă-n palme și se-ntinde

Și pe lord de brâu îl prinde,

Sus o dată-l răsucește

Și-l azvârle peste gard.

– „O să stau acum cu tine

Să mă lupt... Mai vrei ceva?

Auzi tu, cu ce gând vine!“

Lordul John, privind cu jale

Și ținându-se de șale:

– „Să-mi azvârli, te rog, creștine,

Și cel cal, să pot pleca!“

MOARTEA LUI FULGER

În goana roibului un sol,
Cu frâu-n dinți și-n capul gol,
Răsare, crește-n zări venind,
Și zările de-abia-l cuprind,
Și-n urmă-i corbii croncănind
Aleargă stol.

El duce regelui răspuns
Din tabără. Și ține-ascuns
Sub straiul picurând de ploi
Pe cel mai bun dintre eroi –
Atâta semn de la război,
Și-a fost de-ajuns!

Pe Fulger mort! Pe-un mal străin
L-a fulgerat un braț hain!
De-argint e alb frumosu-i port,

Dar roș de sânge-i albul tort,

Și pieptul gol al celui mort

De lănci e plin.

Sărmanul crai! Când l-a văzut

Și, când de-abia l-a cunoscut,

Cu vuiet s-a izbit un pas

De spaimă-n lături și-a rămas

Cu pumnii strânși, fără de glas,

Ca un pierdut.

Să-i moară Fulger? Poți sfărma

Și pe-un voinic ce cuteza

Să-nalțe dreapta lui de fier

Să prindă fulgerul din cer?

Cum pier mișeii dacă pier

Cei buni așa?

Dar mâine va mai fi pământ?

Mai fi-vor toate câte sunt!

Când n-ai de-acum să mai privești

Pe cel frumos, cum însuţi eşti,

De dragul cui să mai trăieşti,

Tu soare sfânt?

Dar doamna! Suflet pustiit!

Cu părul alb și despletit

Prin largi iatacuri alerga,

Cu hohot lung ea blestema,

Și tot palatul plin era

De plâns cumplit.

La stat și umblet slabă ce-i!

Topiţi sunt ochii viorei

De-atâta vaiet ne’ntrerupt,

Și graiul stins și-obrazul supt

Și tot vestmântul doamnei rupt

De mâna ei!

– „De dorul cui și de-al cui drag,

Să-mi plângă sufletul pribeag,

Întreagă noaptea nedormind,

Ca s-aud roibii tropotind,

Să sar din pat, s-alerg în prag,

Să te cuprind!

Nu-l dau din brațe nimărui!

Închideți-mă-n groapa lui –

Mă lași tu, Fulgere, să mor?

Îți lași părinții-n plâns și dor?

O, du-i cu tine, drag odor,

O, du-i, o, du-i!“

Ah, mamă, tu! Ce slabă ești!

N-ai glas de vifor, să jelești;

N-ai mâini de fier, ca fier să frângi;

N-ai mări de lacrămi, mări să plângi,

Nu ești de foc, la piept să-l strângi,

Să-l încălzești!

Și tu, cel spre bătăi aprins,

Acum ești potolit și stins!

N-auzi nici trâmbițile-n văi,

Nu vezi cum sar grăbiți ai tăi –

Râdeai de moarte prin bătăi,

Dar ea te-a-nvins.

Pe piept, colac de grâu de-un an,

Și-n loc de galben buzdugan,

Făclii de ceară ți-au făcut

În dreapta cea fără temut,

Și-n mâna care poartă scut

Ți-au pus un ban.

Cu făclioara, pe-unde treci,

Dai zare negrilor poteci

În noaptea negrului pustiu,

Iar banu-i vamă peste râu.

Merinde ai colac de grâu

Pe-un drum de veci.

Și-ntr-un coșciug de-argint te-au pus

Deplin armat, ca-n ceruri sus

Să fii întreg ce-ai fost mereu,

Să tremure sub pasu-ți greu

Albastrul cer, la Dumnezeu

Când vei fi dus.

Mirați și de răsuflet goi,

Văzându-ți chipul de război,

Să steie îngerii-nlemnit;

Și, orb de-al armelor sclipit,

S-alerge soarele-napoi

Spre răsărit!...

Iar când a fost la-nmormântat,

Toți morții parcă s-au sculat

Să-și plângă pe ortacul lor,

Așa era de mult popor

Venit să plângă pe-un fecior

De împărat!

Și popi, șirag, cădelnițând

Ceteau ectenii de comând –

Și clopote, și plâns, și vai,

Ș-oștenii-n șir, și pas de cai,

Și sfetnici, și feciori de crai,

Și nat de rând.

Și mă-sa, biata! Cum gemea

Și blestema, și se izbea

Să sară-n groapă: – „L-au închis

Pe veci! Mi-a fost și mie scris

Să mă deștept plângând din vis,

Din lumea mea!

Ce urmă lasă șoimii-n zbor?

Ce urmă, peștii-n apa lor?

Să fii cât munții de voinic,

Ori cât un pumn să fii de mic,

Cărarea mea și-a tuturor

E tot nimic!

Că tot ce ești și tot ce poți,

Părere-i tot dacă socoți –

De mori târziu ori mori curând,

De mori sătul, ori mori flămând,

Totuna e! Și rând pe rând

Ne ducem toți!

Eu vreau cu Fulger să rămân!

Ah, Dumnezeu, nedrept stăpân,

M-a dușmănit trăind mereu

Și-a pizmuit norocul meu!

E un păgân și Dumnezeu,

E un păgân.

De ce să cred în el de-acum?

În fața lui au toți un drum,

Ori buni, ori răi, tot un mormânt!

Nu-i nimeni drac şi nimeni sfânt!

Credința-i val, iubirea vânt

Și viața fum!“

Și-a fost minune ce spunea!

Grăbit poporul cruci făcea

De mila ei, și sta-ngrozit. –

Și-atunci un sfetnic a venit

Și-n fața doamnei s-a oprit,

Privind la ea.

Un sfânt de-al cărui chip te temi

Abia te-aude când îl chemi:

Bătrân ca vremea, stâlp rămas,

Născut cu lumea într-un ceas,

El parcă-i viul parastas

Al altor vremi.

Și sprijin pe toiag cătând

Și-ncet cu mâna ridicând

Sprâncenele, din rostu-i rar,

Duios cuvintele răsar:

– „Nepoată dragă! De-n zadar

Te văd plângând.

De cum te zbuciumi, tu te stingi

Și inima din noi o frângi –

Ne doare c-a fost scris așa,

Ne dori mai rău cu jalea ta:

De-aceea, doamnă, te-am ruga

Să nu mai plângi.

Pe cer când soarele-i apus,

De ce să plângi privind în sus?

Mai bine ochii-n jos să-i pleci,

Să vezi pământul pe-unde treci!

El nu e mort! Trăiește-n veci,

E numai dus.

N-am cap și chip pe toți să-i spui

Și-aș spune tot ce știu, dar cui?

Că de copil eu m-am luptat

În rând cu Volbură-mpărat

Și știu pe Crivăț cel turbat

Ca țara lui.

Ce oameni! Ce sunt cei de-acum!

Și toți s-au dus pe-același drum.

Ei și-au plinit chemarea lor

Și i-am văzut murind ușor;

N-a fost nici unul plângător,

Că viața-i fum.

Zici fum? O, nu-i adevărat.

Război e, de viteji purtat!

Viața-i datorie grea

Și lașii se-ngrozesc de ea –

Să aibă tot cei lași ar vrea

Pe neluptat.

De ce să-ntrebi viața ce-i?

Așa se-ntreabă cei mișei.

Cei buni n-au vreme de gândit

La moarte și la tânguit,

Căci plânsu-i de nebuni scornit

Și de femei!

Trăiește-ți, doamnă, viața ta!

Și-a morții lege n-o căta!

Sunt crai ce schimb-a lumii sorți,

Dar dacă mor, ce grijă porți?

Mai simte-n urmă cineva

Că ei sunt morți?

Dar știu un lucru mai pe sus

De toate câte ți le-am spus:

Credința-n zilele de-apoi

E singura tărie-n noi,

Că multe-s tari cum credem noi

Și mâine nu-s!

Și-oricât de amărâți să fim

Nu-i bine să ne dezlipim

De cel ce viețile le-a dat! –

O fi viața chin răbdat,

Dar una știu: ea ni s-a dat

Ca s-o trăim!“

Ea n-a mai plâns, pierdut privea

La sfetnic, lung, dar nu-l vedea

Și n-a mai înțeles ce-a zis

Și nu vedea cum au închis

Sicriul alb – era un vis

Și ea-l trăia.

Senini de plânset ochii ei,

Vedea bărbați, vedea femei,

Cu spaimă mută-n jur privea.

Din mult nimic nu-nțelegea;

Și se muncea să știe ce-i.

Și nu putea.

I-a fulgerat deodată-n gând

Să râdă, căci vedea plângând

O lume-ntreagă-n rugăciuni. –

„În fața unei gropi s-aduni

Atâta lume de nebuni!

Să mori râzând...“

Și clopotele-n limba lor

Plângeau cu glas tânguitor;

Și-adânc, din bubuitul frânt

Al bulgărilor de pământ,

Vorbea un glas, un cântec sfânt

Și nălțător:

„Nu cerceta aceste legi,

Că ești nebun când le-nțelegi!

Din codru rupi o rămurea,

Ce-i pasă codrului de ea!

Ce-i pasă unei lumi întregi

De moartea mea!“

UN CÂNTEC BARBAR

Voi laşi dătători de porunci,
Mai râdeţi! Nevolnică turmă,
Mai râdeţi, că-i râsul din urmă!
S-apropie ziua! Şi-atunci
Vedea-veţi, sălbatici barbari,
Câmpiile voastre-necate
De vuietul multor armate,
Ca vuietul apelor mari –
Veni-vom ca-n ziua de-apoi;
Va plânge cu hohote zarea
De care, de cai, de strigarea
Mulţimii pornite spre voi!

Ieşi-vor, din negru pământ,
În zale de-argint cavalerii,
Puternici ca grindina verii,
Şi roibii cu nările-n vânt
Vor trece-n sălbatic galop

Spre Roma! Și miei vor fi leii,

Fugi-vor de spaimă mișeii

Cuprinși de pornitul potop

Spre Roma! Călcând pe cohorți

Răzbi-ți-vom colosul de-aproape

Și nu va fi cine să-ngroape

Mulțimea cea mare de morți!

Din Istru vom face pârâu,

Să-l umpli, romane, cu sânge,

Cu lacrimi pe care le-or plânge

Nevestele neamului tău!

Și nu vei putea să mai pui

În șiruri înfrânta-ți armată,

Și-om face să fie odată

Toți corbii și lupii sătui!

Căci vultur să fii, un colos,

Cu aripi de repezi furtune

Și cuibul în cer de l-ai pune:

De-acolo noi da-te-vom jos!

Ce-i viu sfâșia-vom în dinți;

Aprinde-vom templele tale;

Vom naşte pustiul în cale;

Vom face pe-ai voștri părinți

S-ascundă trufaşul lor chip

În togă, plângând de ruşine,

I-om trece sub furci caudine,

I-om pune cu fruntea-n nisip.

Și fără de milă, călăi,

În fașe strivi-vom poporul,

Și mândri vom pune piciorul

Pe gâtu-mpăraților tăi!

Vom face cât cerul de nalt

Mormanul cadavrelor crunte

Și munte vom pune pe munte

Și cerului da-vom asalt.

Pe-al vostru Zamolxe-pigmeu

L-om prinde de barbă-nhățându-l,

Cu tronu-i cu tot răsturnându-l

Din cer, căci acel Dumnezeu

Ce lasă pe-al vostru pământ

Să crească atâta urgie,

Acela nu poate să fie

Nici mare, nici tare, nici sfânt.

Ah, dac-am putea măsura

Pe cât ni-e de plină măsura,

Vedea-vei ce multă ni-e ura,

În ziua din urmă a ta!

Că dacă voi toți ați muri

De spaimele morții nainte

De-al nostru sosit, din morminte

V-am scoate de-oriunde veți fi!

Și răzbunătoarelor sorți

Le-am face cu palma dreptate,

Căci fețele voastre le-am bate,

Scuipându-ți pe fiii tăi morți!

GAZEL

Picurii cu strop de strop
Fac al mărilor potop –

Zilnic câte-un spic adună
Și-n curând tu ai un snop.

Mergi încet și las’ s-alerge
Alții cât or vrea-n galop.

Fii stejar, să crești în laturi,
Nu înalt și slab, un plop.

Nu uita trăind de corbul
Și de vulpea lui Esop.

Dacă ești cinstit, n-ai teamă
De dușman, de-ar fi ciclop.

Fă cât poți, și las’ să râdă

Cei ce sar viața-n hop.

Iar de n-are scop viața,

Fă să aibă clipa scop.

PĂSTORIȚA

Umbre mari răsar pe cale,
Ziua moare după culmi;
De pe coastă, pe sub ulmi,
Se scoboară mieii-n vale.
Obosit și blând popor!
Și cântând, pășește-agale
O copilă-n urma lor.

– „Noapte bună, soare sfânt,
Până mâine! Noapte bună!
Mâine iar vom fi-mpreună,
Tu să râzi şi eu să cânt.
Mâine până-n zori te scoală,
Adă flori de-argint în poală
Și le-așterne pe pământ!“

Și, murind, întinerește

Soarele de dragul ei,

Și-o cunună de scântei

El prin păr i le-mpletește:

– „Mâine dacă n-oi veni.

Păru-n apă ți-l privește,

Dor de mine de-ți va fi!“

Și-i va fi de soare dor!

Mâine blonda păstoriță,

Despletind a ei cosiță

Toată ziua la izvor,

Va privi cu drag la plete

Pline de-aur ce i-l dete

Soarele ascuns sub nor.

JERTFELE ÎMPĂCĂRII

I

În negura pădurii castelul îngrădit
Cu șanțuri uriașe stă trist, mucigăit,
Și numai câteodată în jurul său revine
Mișcarea vieții calde, când paveze quirine
Răsar de după ziduri – de două ori pe an.
Atunci legionarii colosului roman
Ies grabnici ca furtuna și tari ca răzbunarea,
Dar nu le simți nici pasul, nici nu le-auzi strigarea,
Se-mprăștie deodată și iar s-adună des
Și pier în crâng. Se joacă? Dar iată-i! Dânșii ies
Mai mulți! Erau o sută și-acum ei sunt o mie,
Mai iuți și mai năvalnici, mai plini de vijelie.
S-amestecă, s-aruncă popor peste popor!
Ies fulgere din suliți, dar sulițele mor
Zdrobite de pieptarul puternicelor zale;
Ajung acum la piepturi, cu pumnii-și fac ei cale

Prin șiruri teutone: nici țipete de guri,
Nici tropot nu s-aude! Vezi numai izbituri
De pumn, mișcare mută de braț și de secure.
Și-n muta zvârcolire, ei intră în pădure
Așa-ncleștați: și codrii iau flacără acum.
Și ei se luptă-n flăcări, s-azvârl, se-neacă-n fum,
Iar brazii cad pe dânșii aprinși, se prăbușește
În capul lor tot codrul, dar nimeni nu gândește
La fugă – două neamuri aprinse de un gând:
Din doi protivnici unul să piară mai curând.

II

De mult, de când e Tibull prefect peste cohorți,
E liniște. Stau moarte zăvoarele pe porți
Și nu mai sar oștenii desculți din așternuturi
Să piardă-n miezul nopții puternicele scuturi.
Păreau și teutonii de lupte-acum sătui,
Căci Aripert trimese de mult solia lui
La Tibull pentru pace. Și toate-au fost de bine;

De-atunci trăiesc frăţeşte oştirile vecine.

III

– „Când stai în pragul casei, e soarele în prag!

Când treci visând prin noaptea pădurilor de fag,

Reverşi lumina-n noaptea dumbrăvilor ca luna;

Oh, cât eşti de frumoasă, tu nu pricepi, Hiltruna!

Când treci în zori pe colnic în albul tău veşmânt,

Cu ochii mari şi-albaştri, cu părul dat în vânt,

Tu-n iernile vieţei eşti zi de primăvară!

Sălbatico! Mă doare, când ştiu că eşti barbară –

Iubeşti pădurea numai; cu ochii tăi frumoşi

Tu vreai să-mbeţi, copilă, bărbaţii-ntunecoşi

Cu plete lungi pe umeri, cu bărbi ce te-nspăimântă,

Puternici ca mânia pe care ei o cântă

Cu glasuri răguşite, când pleacă la război!

De ce zâmbeşti? Aruncă cununile de foi

Şi pune diademă pe fruntea ta senină!

Ce-ţi pasă dac-ai noştri la alte legi se-nchină!

O, de-ai vedea tu Roma cu turnurile ei,

Cu lume și lumină, cu roiuri de femei

Frumoase; și-ntre ele ca draga mea nici una,

Ca fata cea frumoasă din codru, ca Hiltruna!“

Ca un copil ce-ascultă povești cu sori apuși,

Așa-l ascultă fata cu ochii mari și duși.

Ea tremură și-n ochii lui Tibull lung privește;

Ar vrea să zic-o vorbă, n-o zice și roșește,

Ea simte că-i străină și neamul ei barbar!

Ah, ce frumoase vorbe din rostul lui răsar;

El e roman, e nobil, deprins la vitejie!

Nici un bărbat din neamul lui Aripert nu știe

Să-i spună ei cuvinte așa de dragi ca el.

În urmă ea zâmbește: – „Ah, nu, că e mișel

Un suflet când își uită pe-ai săi! Și mă-nfioară

De fulger să m-apropiu, căci fulgerul omoară!

O, lasă-mă!“ și fuge prin desetul de fagi,

Dar parcă-i vin alături cuvintele lui dragi.

IV

În zori de zi străjerul vestește pe-un străin.

E Aripert, e domnul pădurilor. – „Eu vin

Să te poftesc, romane, la zilele serbării!“

Noi mâine-aprindem focul sub jertfele-mpăcării!“

Și-a stat pe gânduri Tibull și n-a fost învoit!“

– „Te rog pentru Hiltruna. Ea singur-a dorit!“

Hiltruna cea frumoasă din codri! Visătoarea!

– „Așteaptă-mă, Ariperte! Gătește-ți sărbătoarea!“.

V

– „Nimic nu-i mai puternic în om ca slăbiciunea!

Și slab ce ești tu, Tibull, s-asculți de rugăciunea

Femeilor! Barbarii au rele gânduri, cred!“

Dar nu-l ascultă Tibull; și-a doua zi purced

Din zori centurionii spre sihlele barbare,

Ei și-au ascuns cuțite sub albele pieptare

De za – puternici marturi ai apărării lor,

De-ar vrea să-i năvălească sălbaticul popor –

Și-n codri ei lăsat-au, de-ar fi vro mișelie,

Cu opt centurii Quintus pe-aproape să se ție.

VI

Acolo fete blonde cu ochii de azur
Cântau sinistre cânturi de luptă, şi-mprejur
Flăcăi înalţi, sălbatici, jucau cu vuiet mare
Războinicele jocuri a ginţilor barbare.
Pe lavițe-așternute cu albe piei de ied
Bărbații stau în șiruri, iar cupele cu mied
Oprite lung la gură trec vesele şi-ntruna,
Din om în om. Iar astăzi paharnic e Hiltruna,
Copila cea frumoasă, că-i vechiul obicei
Al neamului, paharul la zile mari să-l bei
Turnat de cea mai dragă fecioară ce e-n casă.
Tibull în fruntea mesei, şi-ai săi pe lângă masă,
Cu Aripert, aleargă cu ochii însoțind
Mișcările de fulger a celor ce se prind
Mereu mai mulți la horă – sălbatic este jocul
Și tot mai mult Hiltruna cu mied hrănește focul.

VII

– „E cald aici, romane; afară-i cer senin“ –

Afară miedul curge mai vesel și mai plin

În cupele făcute din coarne-ncăpătoare

De bou; aici sub codru, pe pajiștea cu soare,

Se prind la joc neveste: de ochii lor frumoși

De două ori se-mbată bărbații-ntunecoși

Ai codrilor. E vuiet, e chiot și strigare.

Și hora lor se-ntinde sălbatică și mare.

VIII

Deodată cântul tace. Ca scoase din pământ

Răsar pumnale-n mâna barbarilor. Un vânt

Când trece prin frunzișul tomnatic al pădurii

Asemeni e suflării sălbatice a gurii

Acestui mult amestec de oameni, cari grăbiți

Se apără și-atacă, de jocuri obosiți

Și beți de vin – mulțime de vulturi la o pradă

Puțină – se-ncleștează și zece cad grămadă

Pe-un singur om al Romei, se sfâșie mușcând

Cu dinții, se sugrumă, și-n sângele curgând

Șiroaie mari înoată zburați dintr-o izbire

Și ochi și dinți și creieri. –

La-ntâia lor pornire

Spre Tibull vin o sută. Hiltruna vine drept

Spre el și îl cuprinde puternic peste piept

Cu brațele-amândouă. – „Iubite, nu te teme,

Te apără Hiltruna!“ Și strâns de fată geme

Puternicul, s-azvârle, căci e ținut pe loc

Și mâinile-i sunt prinse de fată. – „Ai noroc

Să mori la mine-n braţe! Vezi, fruntea-mi e senină,

Ce-ți pasă dac-ai noștri la alte legi se-nchină?“

El vrea să se desprindă și urlă, e turbat.

– „Ah, până când toporul nu-l văd adânc intrat

În pieptul tău de fiară, eu nu te las, romane!“

Lovit se simte Tibull de multe buzdugane

Și sângele-i țâșnește din calde tăieturi:

Atunci cu nebunia supremei izbituri

Se scutură, de fată abia se mântuiește;

El prinde pe Hiltruna de mijloc și-o izbește

De-un brad – ea cade moartă cu blondul cap zdrobit,

Și cade-apoi și dânsul de rane-acoperit,

Nedând măcar cu pumnul un semn de apărare,

Dar a putut să geamă din ultima suflare

Un semn ştiut de bucium.

IX

Și semnul a intrat

Prin codri ca un țipăt, și codrii s-au mișcat.

Atunci cu pas de vifor din negura pădurii

Năvalnic iese Quintus cu cele opt centurii.

X

A fost o luptă scurtă; tot pumnul un omor.

Dar gloatele barbare cu Aripert al lor

Primeau puteri întruna din gloate sositoare.

Atât de slabă-n număr, puterea oștitoare

A Romei în clipita dintâi a atacat,

Și ea mergea-nainte; izbit-apoi a stat,

Pe loc strângându-și șirul. În urmă șovăiește,

Se apără, se-ndeasă, dar fierul o rărește,

Și-n zid, format din piepturi, puterea-și face porți,

Încet-încet, romanii, ducând pe-ai lor ce-i morți

La mijloc, intră-n codri și iau acum cărarea

Spre șanțuri. Și din urmă, din față răzbunarea

Barbarilor izbește pe cei puțini, mai des,

Mai tare. Și din codrii barbarilor când ies,

Se văd o mână mică romanii, plini de rane,

Se târâie pe șesul castelelor romane,

Goniți mereu. O sută, optzeci au mai rămas

Și mai rămân dintr-înșii la fiecare pas

Pe câmpi oșteni de-ai Romei. Câmpia geme cruntă,

Ei se retrag întruna, și viforul înfruntă,

Și morți de jumătate, ciuntiți îngrozitor,

Ajung în faptul serii în șanțurile lor.

PRAHOVA

Din pământ, din locuința
Mamei tale, ieşi zâmbind,
Prahova! Și stai mirată
Și te tremură dorința
Să vezi lumea cu lumină!
Inima de plâns ți-e plină;
Ochii tăi spre soare cată
Și-ai tăi ochi mai vii s-aprind.

În pământ cât e de rece
Și-n pământ nu vezi nimic –
Nu te mai întoarce-acasă!
Eu pe drum te voi petrece
Cu povești și cu povețe,
Voi cânta a ta frumsețe!
Lasă lumea ta, o lasă,
Tu frumoasă, eu voinic!
Vino-ncet pe-aici, iubită!

Adă mâna, să nu cazi

Peste pietrele din cale!

Tu tresari de fericită

Și-mbătată de viață;

Soarele-ți răsare-n față –

Haid-acum fugind la vale

Printre șoptitorii brazi.

Ce frumos se-mbracă dealul

Cu flori roșii pe-unde treci!

Îți întâmpină sosirea

Munții ce despart Ardealul,

Codrii vechi și plini de noapte,

Luncile cu mii de șoapte.

Râzi cu hohot la privirea

Neguroșilor Buceci?

Uite-acum cât ești de mare,

Uite ce frumoasă ești!

Tu, sălbatico-ntre fete,

Iată sate-acum în zare,

Prahova, să fii cuminte!

Ține cumpăt la cuvinte,

Stai și pune-ți flori în plete,

Mai frumos să te gătești.

Potrivește-ți părul bine;

Strânge mijlocelul tău,

Pieptul plin ca să-ți răsară!

S-or uita flăcăi la tine,

Și copile tinerele:

Să vorbești frumos cu ele,

Să nu-ți scoată vorbă-n țară

Că tu ești crescută rău!

Iată satul! E Azuga.

Tu auzi acum întâi

Dulce vuiet de vioară –

Haid,-iubito, haid’ cu fuga,

Să jucăm și noi chindia!

Cum te-aprinde veselia

Și cum joci tu de ușoară,

Și-ai voi să tot rămâi!

Dar te mână-n lume dorul

Să vezi lumea! Și tu fugi

Și te pierzi visând cu gândul.

Veselă-ți mlădii trupșorul

Și la brâu pui flori de viță,

Flori de crâng pui în cosiță

Și pe-alesul tău visându-l

Treci prin văi, cu blânde rugi.

Dar auzi! E plin pământul

De răsunete! Pe loc

Un balaur cât un munte

Vine-nfiorat ca vântul

Cu o sută de picioare –

Cu mugiri șuierătoare,

Și-i c-un ochi de foc în frunte

Și pe nări el varsă foc!

Prahova năvalnic sare,

Neștiind aceasta ce-i.

Pletele-i rămân răzleţe,

Ochii plini de spaimă-i are

Și cu pieptul gol s-aruncă

Peste liniștita luncă –

Părul ei sunt valuri creţe,

Spuma albă-i pieptul ei!

Te-ai speriat, frumoasă fată,

Galbenă ce te-ai făcut!

A fost tren, n-a fost balaur!

Plângi acum și, rușinată,

Pieptul plin, vădita taină,

Ți-l ascunzi sub larga haină

Și dai părului de aur

Tot repaosul pierdut.

Dar tu uiți curând! Și iară

Salți pe netedele lunci,

Și cu râsuri repetate,

Veselă din cale-afară,

Iai câmpiile de-a latul,

Și când vezi deoparte satul

Bați în palme și pe spate

Capul gingaș ți-l arunci.

Iat-o! Pe sub râpi înalte,

Ea cu hohote adânci

Fuge, parcă-i urmărită;

Strânge pieptul să nu-i salte

Și pe după stânci dispare –

Și târziu, departe-n zare,

Leneșă și obosită,

Iese iar de după stânci.

Câteodată, mânioasă,

Spumegând la cotituri,

Te azvârli vuind la vale –

Dar așa ești mai frumoasă!

Ochii negri ți-i întuneci;

Și sălbatică aluneci;

De-al tău vuiet gem în cale

Luniștitele păduri.

Stai! Tu simți un tremur rece!

Caraimanul, până-n nori,

Stă pândind în cap să-ți cadă

Pe sub el dacă vei trece!

Uite, parcă-l mișcă vântul!

Să ne-ajute Domnul sfântul!

Uite-acum, să nu ne vadă –

Am scăpat! dar ce fiori!

Dar de ce-ți astâmperi pasul?

Prahova, de ce te miri?

De ce vezi, îți moare mintea

Și-ți întinerește glasul –

Iată, vilele răzlețe

Cu ciudate turnulețe!

Tu te-nchini pe dinaintea

Învechitei mânăstiri.

Vezi castelul în lumină;

Brazi trăsniți pe dânsul cad.

Și sub codru, visătoare,

Trece-n gânduri o regină

Palidă – e Carmen Sylva!

Al ei nume pomeni-l-va

Codru-n veci, c-a fost sub soare

Doamna codrilor de brad.

Să plecăm, frumoasă fată,

Să plecăm, că zăbovim!

Iată, Prahovița-n vale,

Ca și tine-o alintată,

Pribegind cu doru-i volnic!

Iată. Câmpina pe colnic,

Și Doftana-ți iese-n cale –

Și noi tot călătorim.

Și-acum trenul când mai vine

Nu te temi! Cu el în pas

Fugi alături, salți nebună,

Râzi de el, şi el de tine!

El uşor şi tu uşoară –

Dar el zboară, zboară, zboară,

Şi prin văi departe sună

Batjocoritoru-i glas.

Dar ce ai, frumoasă fată,

De ce-ţi bate pieptul des?

Prahova, după movilă

Pentru ce te-opreşti mirată

Şi pleci ochii? Colo-n zare

Un flăcău frumos răsare,

E Teleajenul, copilă,

Simţi că este-al tău ales.

Semne el cu mâna-ţi face;

Tu roşeşti râzând mereu,

Şi râzând te-neacă plânsul.

Prahova, te las în pace!

Nu mai ceri a mea-nsoţire,

Te-am adus până la mire:

Mână-n mână tu cu dânsul

Să plecaţi cu Dumnezeu!

LA PÂRÂU

Venea pe deal, voios cântând,

Flăcăul;

Pe-un umăr coasa legănând,

Venea fără de nici un gând

Flăcăul.

Dar iată-n drum îl află răul,

În drum, în drum, dar ce-i în drum?

Pârâul –

Așa de lat și chiar acum!

Dincolo câmp și lan și flori

Ei cată!

Și doine și secerători;

Pârâu-i lat, și să nu mori?

Ei cată!

Și-n grâu, ei bată-mi-l să-l bată!

În grâu, în grâu? Dar ce-i în grâu?

O fată –

Înoată-n spice până-n brâu.

–„Să n-ai, Catrino, zi de rău!“

Ea tace.

– „Ei, iacă naiba de pârău,

Mi-l puse focu-n drumul tău!“

Ea tace.

Deloc o vorbă! Se preface.

Deloc, deloc, de ce deloc?

Că-i place

Și vrea de el să-și bată joc.

– „Ai, fă, copii acasă mulți?

Ei, iacă!

Nu vii, urâto, nu m-asculți?

De dragul tău să mă desculți?

Ei, iacă!

Mai bine plec!“ Și dânsul pleacă.

Dar ea? Dar ea? Ce-și zice ea?

Să treacă!

Să facă-n urmă cum o vrea!

Văzându-l, însă, c-a plecat,

Ea-și pune

Deoparte snopul: – „M-ai chemat?“

El mâna peste ochi mirat

Și-o pune.

– „Să-ți spun ceva! Cuvinte bune!“

– „Să spui, să spui! Dar ce să spui?

Ei spune!

Dar iute, vezi, că vreme nu-i!“

– „Dar ești departe, dragă, hai!“

– „Ba bine,

Atunci rămâi pe unde stai!“

– „Ce rea mai ești! Ce suflet ai!“

Ba bine,

Ca să n-o creadă rea, ea vine.

– „Te temi, te temi! parcă te temi

De mine.“

– „Ba nu! Dar pentru ce mă chemi?“

– „Haid’, treci pârâul! Ce te-ntreci,

Catrino!“

– „Nu vreau, auzi! De ce nu pleci?“

– „Dar nu-i cât Oltul, poţi să-l treci,

Catrino!“

– „Vecine, nu!“ – „Ba da, vecino!

Nu vreai? Nu vreai? De ce nu vreai?

Haid’, vino!

De-atunci şi peste mări treceai.“

– „Ei iacă, viu! Dar de nu-mi spui

Vro veste,

Zi bună între noi de-azi nu-i!“

Ştia doar fata felul lui!

Vro veste,

De unde-o iei, dacă nu este?

Apoi, apoi? Ce-a fost apoi?

Poveste –

Tot eu să spun? Ghiciţi şi voi.

FRESCO-RITORNELE

(improvizări)

1

Viața mea de mult s-a stins și-am îngropat-o.

Sunt beat de cad în gropi, și-a cui e vina?

A obrăjorilor cei cu gropiți, șireato!

2

Ea sta, cu sânul plin de pere, la fântână –

Și ea mi-a dat s-aleg pe plac din sân o pară.

Și m-am trezit că-mi dă deodată peste mână!

3

Pe punte-am sărutat mai ieri o fată,

Și-acum au dat sătenii jalbă la prefectul,

Că fetele stau cârd pe punte ziua toată!

4

Psaltirea popii o sărut, dar aș lăsa-o,

Sărut și mâna preotesei, și-aș lăsa-o,

Pe fata popii n-o sărut, și-aș săruta-o!

5

Cu ochi frumoși, cu piept rotund, așa zglobie,

Tu, Doamne, ai făcut-o numai ca să mintă

Și numai ca să-mi faci necazuri mie!

6

Pentru drăguțe ne-am certat vro trei la coasă, –

Din ceartă m-am ales cu părul smuls și mâna ruptă,

Da-ncalte a rămas că-a mea e mai frumoasă!

7

Cu șorțu-n brâu, cu mâna-n șold, ea, cea șireată,

Stă-n drum, anume ca s-o văd, să-mi facă-n ciudă –

De-ar fi ce-ar fi, tu azi nu-mi scapi nesărutată!

8

Îi plac poveștile, încet și la ureche,

Și ce-i spui nou! Dac-o sărut fără poveste,

E veșnic nouă pentru noi povestea veche.

9

Ei, vezi cum ești! În prag la noi te-am prins de mână,

Și-am vrut să te cuprind, și pentru-atâta lucru

Ai plâns și n-ai venit la noi o săptămână!

10

De când eram noi mici, mi-ai fost ca soră,

Și prietenă mi-ai fost de când ești fată mare,

Iar mama vrea d-acum să-i fii, drăguțo, noră!

11

Eu am de mult scriptura mea și-mi țin scriptura:

Gurița fetelor cu sărutări s-astupă,

Băieților eu le astup cu pumnul gura!

12

Vorbim răstit și ne-ngânăm răspunsul,

Și-n sat cred toți că asta-i vrajbă veche,

Iar seara noi ne sărutăm pe-ascunsul!

13

Ușor te nalți, când te-ai deprins să birui greul –

Cei răi mă-njură! Nu știu ei ce știu copiii?

Pe cât smânceşti, pe-atât de sus se nalță zmeul!

14

Ea râde-n plânsul meu! Dar ea atâta știe!

Eu știu: Mi-e dragă, și n-aș vrea să-mi fie dragă,

Dar dragă dacă nu mi-ar fi, aș vrea să-mi fie!

15

Ieri ne-am certat! Și mi-e necaz că uit prea iute –

Azi, după ce m-a sărutat, mi-am dat de seamă

Că ieri jurai să nu-l mai las să mă sărute!

16

E galben soarele sub nor, și-i galben lanul

Prin care treci tu, cea cu galbene cosițe –

Știi tu de ce-am îngălbenit și eu sărmanul?

17

Mai sfântă-i dragostea decât orice psaltire –

Când ai drăguță, ești cu ea mai sfânt în cârciumă

Decât fără de ea pe prag de mânăstire!

18

Eu om cu minte n-am văzut, să nu sfârșească

Nebun, când a iubit, dar drept e și aceea

Că om cu minte n-am văzut să nu iubească!

19

Eu am drăguțe multe-n sat, dar nici o fată

N-a zis că-i bine s-o sărut și să-i țin drumul,

Dar nici că-i bine când o las nesărutată.

VARA

Priveam fără de țintă-n sus –
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea-n soare,
De pază țării noastre pus.
Și ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Și n-avea aripi să mai zboare!
Și tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare.

Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ –
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,

Când saltă largul lor vestmânt.

În lan erau feciori și fete,

Și ei cântau o doină-n cor.

Juca viața-n ochii lor

Și vântul le juca prin plete.

Miei albi fugeau către izvor

Și grauri suri zburau în cete.

Cât de frumoasă te-ai gătit,

Naturo, tu! Ca o virgină

Cu umblet drag, cu chip iubit!

Aș vrea să plâng de fericit,

Că simt suflarea ta divină,

Că pot să văd ce-ai plăsmuit!

Mi-e inima de lacrimi plină,

Că-n ea s-au îngropat mereu

Ai mei, și-o să mă-ngrop și eu!

O mare e, dar mare lină –

Natură, în mormântul meu,

E totul cald, că e lumină!

NEDUMERIRE

(după Strodtmann)

Cât de rău eşti, Doamne, Doamne!
Tu mă-ntrebi grăbit şi-aprins
Dacă te-am iubit vrodată?
Ce-i cu tine? Ce te-a prins?
Dac-aş şti, eu ţi-aş răspunde;
Cum să ştiu, că n-am de unde!
Eu la asta niciodată
N-am gândit cu dinadins.

Tu mă ştii. Eu râd întruna,
Numai de glumit mă ţiu –
Ei, dar când mă-ntrebi de-acestea
Parc-aş vrea să nu mai fiu!
Lumea de dureri e plină:
Calea vieţii mi-e străină;

Tot așa-mi vorbește mama,

Iar eu, biata, ce să știu?

Eu cu drag te văd la horă.

Ochii tăi și toate-mi plac!

Orice-mi zici tu, nu mă supăr,

Și cu orice faci mă-mpac.

Dar să stăm târziu în noapte

Tăinuind iubirea-n șoapte

Și să te sărut – ei, asta!

N-am putere să o fac!

Nu mi-am dat anume seama

Niciodată viața ce-i!

De-mi zici „dragă“, râd cu hohot,

Ascunzând obrajii mei.

Tu te superi dintr-odată,

Mă faci proastă și-ngâmfată,

M-amenințI c-o rupi cu mine –

Rău ce ești! și multe vrei!

O, de m-ai lăsa vrodată,

De-ai fugi și m-ai lăsa.

Din grădina maicii tale

Eu o floare mi-aș fura

Și-aș purta-o-n sân, o cruce!

Când s-ar vești, m-aș duce

Să te fur apoi pe tine;

Nimănui nu te-aș mai da!

Mai aștează! Cui dai biruri,

Dac-aștepți ce ți-e iubit?

Să zic da, nu-mi vine bine

Până când nu m-am gândit;

Să zic nu? Aș zice toate,

Numai asta nu se poate:

Parc-aș plânge viața toată

Dac-aș ști că te-am mâhnit.

Ei, acum ghicește singur

De te am eu drag ori nu?

Să mi-o spui de altă dată,

C-aș roși să-mi spui acu –

Cumpănește bine toate,

Până mâine te socoate:

Și de vei ghici, tu-mi spune,

Și voi zice cum zici tu!

UN BASM

„Va veni să vă cuprindă
Un flăcău cu negre plete
Și frumos cum nimeni nu-i:
Voi fugiți să nu vă prindă!
Ușa s-o-ncuiați la tindă,
Că, de vă sărută, fete,
Veți muri de dragul lui!“

Și-a venit flăcăul, cică,
Un voinic cum altul nu e!
Și trei fete de-mpărat
Grabnic s-au ascuns de frică,
Numai fata cea mai mică
N-a putut grăbit să-ncuie,
Și-a rămas la sărutat.

De-a murit, eu nu țiu minte.

Acest basm mi-l spuse mama

Adormindu-mă, demult!

Și-i mult basm, de-aci-nainte,

Și-am uitat a lui cuvinte!

Ah, de-ați ști să-mi dați voi seama.

Cum aș vrea să-l mai ascult!

Vreau să știu, să știu sfârșitul!

A murit copila? Vine

Iar flăcăul, de-a plecat?

Ah, eu nu-nțeleg iubitul, –

Spuneți cum e isprăvitul?

Că s-a repetat cu mine

Basmul fetei de-mpărat!

SPINUL

Stătea frumoasa pe-un răzor;
Voinicul lângă ea devale,
Să-i scoată spinul din picior
Și ea plângea: – „Un spin în cale!
De ce tot râzi? Ah, cum mă dor
Aceste râsete-ale tale!“
Ea are flori de crâng la sân,
Și-n păr un trandafir sălbatic,
Și părul ei de rouă-i plin.

– „Ei, las’ să râd! Tu ai cules
Trei fragi, venind peste coline,
Și vezi cu ce mi te-ai ales!“
– „Trei fragi? Și-atât e doară bine!
Căci n-am putut în deal să ies;
Trei fragi de-ar fi, sunt pentru tine!“

Cu ochii-nchişi şi strânşi de tot,

Ea de dureri izbea piciorul:

– „Ah, lasă-mă, că nu mai pot!“

– „Fricoasă eşti!“ – „Da! Te-aş vedea!

Fricoasă, eu? Aşa e frica?

N-ai milă de durerea mea!

Nu-ţi pasă!“ – „Da! Ca de nimica!

Ba-mi pasă mult, că eu n-aş vrea

Să-mi fie şchioapă nevestica!“

Ea-şi potriveşte floarea-n păr,

Şi-i înfloresc zâmbind obrajii

Cei albi ca florile de măr.

– „Să fiu chiar şchioapă, ce-i apoi?

Că ce ţi-e drag, tot drag rămâne!“

– „Eu nu zic ba! Dar uite, joi

Ni-e nunta, dragă, e ca mâine –

Tu cum să joci? Sărac de noi!

Să stai la masă-ntre bătrâne.“

Ea-și ține brațul stâng pe piept
Și-ncetișor dezmiardă fruntea
Flăcăului cu brațul drept.

– „Eu ție vreau să-ți fiu pe plac;
Și n-o să joc, și ce-i cu asta?“
– „Așa-i! Dar eu? Eu ce mă fac?
La nuntă-mi, bată-o năpasta,
Să nu joc eu? De-aș ști că zac,
La nuntă vreau să-mi joc nevasta!“

Ea râde-acum! – „Nebun ce ești!“
Flăcăul grabnic se ridică:
– „Ei, iacă spinul! Ce-mi plătești?“

– „Vrei plată? Uite, ai trei fragi,
Și din cosiță-ți dau bujorii...“
– „Și toată frunza de pe fagi!
De dor de fragi se plâng feciorii?
De flori dă-mi ochii tăi cei dragi

Și pentru fragi dă-mi obrăjorii!“

Și ea-l loveşte-ncetișor,

Zâmbind, cu palma peste gură.

– „Eu știu! Să ceri așa-i ușor!

Dar las’ acum! E joi aici

Și nimeni, așteptând, nu moare!“

– „Mă porți ca pe copiii mici! –

Dar joi, să știi! Trei fragi și-o floare!

Și joi tu n-ai ce să mai zici,

Că pentru multe-mi ești datoare!“

CÂNTECE

I

Bea câmpia ploi vărsate,

Pomii sucuri beau din ea,

Marea bea din râuri late,

Soarele din mare bea.

Luna bea raze de soare,

Totu-n fire bea mereu –

Numai eu să nu beu oare?

Taci și lasă-mă să beu!

II

Ce bogată-i marea cu adâncuri mari!

Plin e fundul mării de mărgăritari.

Vechile coroane preţuri au mai mari:

Pline sunt cu totul de mărgăritari.

Dar când râde Rada, mărgăritărei

Sunt pe lume oare scumpi ca dinţii ei?

Ce bogat e câmpul înrourat în zori!

Rouă-n mărgărele picură din flori!

Ochii plini de lacrimi preţ mai mare au:

Scumpe mărgărele în acei ochi stau.

Dar ce preţ mai are vinul, dragii mei,

Când aruncă-n spumă mărgăritărei!

III

Goi sunt umerii rotunzi,

Pieptul gol – aşa-mbrăcată

Treci pe câmp, frumoasă fată!

Când mă vezi, ascunzi deodată

Pieptul tot. De ce-l ascunzi?

De sub văl nevrând îți ies

Umerii scăldați de soare,

Când te pleci să rupi o floare,

Pentru ce zâmbești tu oare

Și te pleci atât de des?

IV

Pe sânul alb al fetei, când iese-n ziuă-n prag,

O salbă de mărgeanuri se leagănă cu drag.

Când unor pietre moarte le dai atâta drept,

Atunci, eu viu și tânăr, eu ce-aș avea s-aștept?

Tu pui pe sân mărgeanul, te-mbeți de dragul lui –

Dar cât ai fi de beată pe mine să mă pui!

V

Șchiop! Dar și eu am să mor:

De ce să mă supăr oare,

Dacă n-am două picioare?

Pot muri și c-un picior.

Locul meu e hotărât

Iadul! nu-mi ajută ruga –

Iar spre iad ori mergi cu fuga,

Ori mergi șchiop, e tot atât!

Și-ntre șchiopi găsești eroi:

Când e vorba de băute,

Mergeți voi oricât de iute,

Șchiopul merge-n pas cu voi!

VI

– „Stai, iubito, la fântână,

Rece-așa, cu flori în mână –

Lasă-n pacoste gânditul,

Când e primăvară-n lunci!“

El îi spune multe-multe,

Ei îi place să-l asculte –

Și copila cea frumoasă

Crângul l-a-ndrăgit de-atunci.

VII

– „Să n-am zi de veselie,

Să n-am flori de pus în plete

Și să fiu de râs la fete,

Dacă te mai las să pui

Mâna ta de-acum pe mine!

Între noi, să știi tu bine,

Dragoste de astăzi nu-i!“

Astfel jură ea-n mânie,

Pleac-apoi pe șes ușoară –

Dar, cu ochi de căprioară,

Ea privind pe cel rămas

Ne’ncetat în ochi îl ține:

Și, văzând că-n urmă-i vine,

Tot mai mult slăbește-n pas.

VIII

Ieri pe-un trandafir de câmp

Am văzut un bobocel;

M-am oprit în drum și-am stat

De poveşti cu el.

Multe dânsul mi-a răspuns,

Dar mai multe mă-ntreba –

Dragă, știi de ce-am vorbit?

De gurița ta!

IX

Cu noaptea-n cap, din casa lor

Pe viscol am plecat,

Și-n deal m-am rezemat plângând

De-un paltin fulgerat.

Și Oltul ca un leu rănit
Gemea la cotituri
Și trist vuiau de-al toamnei vânt
Întinsele păduri.

Părea că-mi plânge-n jur cu drag
Un glas de turturea –
Și mă durea un singur gând:
Că lumea nu-i a mea.

Ca pe-un pahar eu jos s-o pun,
Jos sub piciorul meu,
Și s-o sfărâm și să mă prind
De piept cu Dumnezeu.

X

Voi sălcii triste-n cimitir,
V-aud șoptind duios în noapte,
Voi despre ce vorbiți plângând?

Ce taine spuneți voi prin șoapte?

„Vorbim de morții care dorm
Sub noi, vorbim de dusul bine –
O, las’, că nu va trece mult,
Și vom vorbi și despre tine!“.

XI

Ah, cât ești de frumoasă, doamnă,
Când stăm de vorbă amândoi,
Dar mai ales când spui blazată
Că viața asta e noroi.

Mi-arăți briliantata mână
Și obositul cap ți-l pleci –
Ești întruparea frumuseții
Visată de poeții greci.

Tu mă omori cu ochii nobili!
Răceala ta m-a fermecat,

La foșnetul cel cald al rochii,

Dintr-un copil mă simt bărbat.

Și-atunci când râzi aristocratic

Cu vecinicul tău mon ami,

Ah, nu-nțelegi, sublimă doamnă,

Cu ce plaisir te-aș pălmui!

XII

Eu am plecat în urmă-i și-am prins-o de vestmânt –

Ea sta pe loc ca moartă, cu ochii la pământ.

„O, nu fi supărată! Zi-mi numai un cuvânt!“

Ea a glumit cu mine, iar eu – ce fiară sunt!

Ea a-nceput să plângă de asprul meu cuvânt –

Și-acum ea stă ca moartă cu ochii la pământ.

„O, nu fi supărată! Zi-mi numai un cuvânt!“

Eu aș fi vrut mai bine să intru în pământ

Decât s-ajung și ceasul durerii ce vi-o cânt!

XIII

De-aici culege fata fragi –

De-o zi nu te-a văzut, copile,

Și-o zi e lungă cât trei zile

Când nu se văd doi oameni dragi,

De-atâta vreme dragi.

De-aici adună fata flori –

De dragul cui le mai adună?

La ce ți-ar fi o floare bună,

Când plângi mereu și-ai vrea să mori!

Ai vrea-n curând să mori!

Ea rumpe crini de pus la sân,

Dar desfoindu-i, umple vântul –

Ah, dacă ți-ar orna mormântul

Măcar aceste flori de crin,

Flori veștede de crin!

XIV

Eu o văd ades pe stradă.

Palidă cu paşi grăbiţi –

Rătăcită-i e privirea

Şi obrajii desfloriţi.

Uneori un râs ironic

Înfloreşte-obrajii ei,

Cine ştie ce-i durerea

Astei palide femei!

Mi-au spus mulţi că e nebună

Şi râdeau. Eu n-am crezut,

Şi-am voit s-o-ntreb odată,

Dar am stat în faţă-i mut

Şi-am plecat fără de vorbă

Şi cu ochii la pământ,

Parcă eu m-apropiasem,

Un profan de-un lucru sfânt!

XV

Mâna el domol o pune
Peste pieptul mândrei fete
Și-o dezmiardă, ca s-o-mbune.
Dar ea mâna i-o aruncă
Îndărăt, ca să-i arete
Că-i mânie-ntre ei doi,
Murmurând se-ntoarce-apoi
Spre perete.
Plânge, ca s-o lase-n pace,
Și se zbate prefăcută –
Și la urmă dânsul tace.
– „Doarme?“ zice ea cu șopot
Și mult timp rămâne mută,
Ridicată-ncetinel,
Ea s-apleacă peste el
Și-l sărută.

XVI

De ce te-ntrebi tu, Xinte, oare
Că dacă mori mai vezi vrun soare,
Mai poți iubi, auzi vrun cânt?
Le ai aceste pe pământ –
Ce vrei cu viața viitoare?
Cu orice om o lume moare.

Zici nu? Dincolo de morminte
Trăim tot noi ca mai nainte,
Continuă ceea ce-a fost?
Ei bine dar, tu ești un prost
Și-n viața ceealaltă, Xinte,
Cum poți să crezi că-i fi cuminte?

XVII

Pierdut privesc în urma ta,
Când tu îmi treci pe dinainte,
Ca Hamlet palid urmărind
Fantoma mortului părinte.
Frumoas-ai fost și cum te-ai stins

De-atâte ori mi-o zic cu jale –

Azi te urăsc, și totuși stau

Privindu-te cu drag în cale.

Tu-mi ești un jalnic suvenir,

Un nor când a trecut furtuna;

Tu treci prin sufletul meu trist

Ca-n nopțile de toamnă luna.

XVIII

Mamă, sunt silită eu

Să-i tot văd în vis mereu

Ochii de jăratic?

Sar prin somn, mi-e somnul greu,

Visul mi-e sălbatic.

Ca să uit ce-am învățat,

Tu mi-ai așternut în pat

Troscot și sulfine –

Dar în zori m-am deșteptat

Tot cu focu-n mine.

Mamă, de-nzadar aştept!

Azi aşterne-mi pe sub piept

Flori de mătrăgună;

Mamă, vreau să mă deştept

Mâine-n zori nebună.

XIX

Pomule cu multe plete şi cu alb vestmânt de flori,

Dacă-mi vei vedea iubitul, spune-i c-am ieşit din zori

Să mă plimb pe lunci! Să vie, că-l aştept aici afară:

Primăvară-i lunca toată, sânu-mi altă primăvară.

XX

Zeii beu nectaruri; sunt nebuni că beu?

Evoe, dă-mi cupa! Ce fac ei fac eu!

Cei săraci duc greul: dar îl duc de plac?

Evoe, dă-mi cupa! Și eu sunt sărac!

Anii trec întruna: rupi tu cursul lor?

Evoe, dă-mi cupa! Mâine pot să mor!

Beți suntem de grijă: toți trăim plângând

Evoe, dă-mi cupa! Mâine pot să mor!

XXI

Unde-i apa mai adâncă,

Nu ridică haina lor –

Nu-i frumos ca să-și arate

Pulpa golului picior,

Și-apoi sunt și plopi pe maluri,

Și ei văd și spun ușor.

Îndemnate de rușine,

Ele lasă mult mai bine

Să se ude haina lor.

Unde-i mai puțină apă,

Îşi ridică haina sus –

Ah, şi sunt flăcăi pe maluri!

Sunt, dar cine i-a adus?

Să privească-ntr-altă parte!

Şi de văd, ce-au ei de spus?

Decât hainele-nmuiate,

Tot mai bine e s-arate

Gol piciorul cât de sus.

XXII

Când arhanghelul, sunând,

Va veni să mă dezgroape.

Eu, cu silă deschizând

Amorţitele pleoape,

Somnoros în loc de rugă

Grabnic îl voi întreba:

„Ştii vrun birt pe undeva?“

Şi vrun birt de-o fi pe-aproape,

Am s-o rup la fugă!

XXIII

O, vezi-l tu cum e! Odată
M-am prefăcut că-s supărată
Și-am zis: „O, du-te!“ Și s-a dus.
Cât e de rău! El doară știe
Că lui nu-i pot ținea mânie,
Și-atunci, atunci de ce s-a dus?

Și de i-am fost vrodată dragă,
N-avea el cap să mă-nțeleagă
Că rea doar într-atâta nu-s!

O, spune-mi tu, ce mă voi face?
Un om am și eu care-mi place
Și vrajba-ntre noi doi s-a pus.

XXIV

Un cuvânt aș vrea să fiu!
Căci atunci eu m-aș ascunde

Chiar în versul care-l scriu.

Tu citind, pierdută-n gânduri,

Stihul meu de nouă rânduri,

N-ai ști cât ești de-amăgită!

Tu-ți prea temi gurița ta,

Dar eu tot te-aș săruta

Dintr-al treilea vers, iubită.

XXV

Ei veseli repetau cântarea,

Ciocnind paharele în cor –

Eu mi-am lăsat pe mână capul

Și n-auzeam cântarea lor.

Departe-n văi e o căscioară

Cu prispă netedă de lut,

Și mama coase, și-a ei lacrimi

Stau umede pe ce-a cusut.

XXVI

Mă temeam că ea va plânge. Vorbele ce le-am ales
Mi-au vădit prea mult gândirea cea atât de vinovată –
Grabnic ea, plecându-şi ochii, roşie s-a făcut deodată,
Dar grăbit nălţându-i iarăşi, mă privea ca supărată
Şi zâmbea-ntr-aceeaşi vreme, ca să cred că n-a-nţeles.

XXVII

Sărută soarele cu drag pământul
Şi flori de prin câmpii sărută vântul,

Izvoarele sărută roşii flori
Şi roua lunci şi văi sărută-n zori.

Azi-mâine poţi să fii de moarte sărutată,
De ce te temi de sărutări, tu, fată?

Nu vezi cum se sărută nor cu nor –
Răsare foc ceresc pe buza lor!

Sunt fulgere, puteri răzbunătoare

Tot omul sărutat de ele moare!

Dar niciodată-n lumea asta nu s-a dat

Să vezi amor de fulger sărutat.

Au fulgerele scop! Nu cad pierdute,

Cad tot în cei ce nu vreau să sărute!

XXVIII

Arde moartea-n foc ca bradul!

Numai trejii-n gheare-i cad:

Ea pe beţi nu-i duce-n iad,

Ca să nu-i revolte iadul –

Şi-acum ciuda ei pe mine,

Că-s tot beat, când dânsa vine!

Dar mi-a spus cu mult necaz

Că pândește-nfricoșată

Până voi fi treaz odată!

Ce? Mă duci când voi fi treaz?

De-i așa, fă-ți, moarte, cruce,

Că-n curând nu mă vei duce!

XXIX

Ieri ca azi și azi ca mâine –

Pitpalacii cântă-n grâne,

Crinul a-nflorit în văi!

Uite cum se prind de brâne

Fete-n horă cu flăcăi!

Luncile sunt toate-o floare –

Azi e zi de sărbătoare

Și pe lunci aleargă toți!

Fată, când ai lunci și soare

Ce mai stai să te socoți?

XXX

Cei osândiți, mergând pe cale,

Deodată liberi se vedeau,

În calea lor de-i întâlneau

Copilele vestale.

Cât de frumoasă-i poezia
Acestei mântuiri în drum –
La noi, cu proza-ne de-acum,
S-a-ntors filozofia.

Azi fetele se pun la pândă,
Cu flori de zestre-n cale-ți ieș,
Și tu din liber te-ai ales
Cu vecinica osândă!

XXXI

Mama zice din Scriptură:
– „Dacă doi prieteni ai,
Vrând să dai a ta avere
Unuia, cărui s-o dai?
Unul tace, altul cere;
Cest din urmă-i prefăcut –
Dă-o dar cui n-a cerut!“

Eu explic cuvântul mamei:

„Mamă, eu te-am priceput!

Tu-mi eşti dragă, tu şi-o fată!

Tu-mi tot ceri să te sărut,

Ea nu-mi cere niciodată.

Şi, după scriptura ta,

Ghici, pe cine-aş săruta?“

XXXII

Unii vor să aibă multe,

Alţii vor să aibă tot –

Două lucruri cer eu numai,

Două, ah! şi nu se pot!

Eu aş vrea să fiu un fulger,

Să cobor tunând din cer,

Să orbesc o lume-ntreagă

O clipită şi să pier!

Şi-n mormânt, culcat pe spate,

Eu să simt că nu mai port

Greul vieţii, să am vecinic

Conştiinţa că sunt mort!

XXXIII

La pământ cu talpa goală!

Vinul vechi să-l bem din oală!

Și-obosiți, când încetăm,

Capul să ni-l rezemăm

La vro frumușică-n poală –

La pământ cu talpa goală;

Haid’, copii, să ne-mbătăm.

XXXIV

Era în noaptea Învierii,

Îngenuncheatului popor

I se cânta legenda sfântă

A marelui Mântuitor.

Nepăsător eu stam de-alături

Privind modernii cărturari –

O copiliță-ngenuncheată

Mă tot privea cu ochii mari.

Văzând că singur în picioare

Așa nepăsător rămân,

Mi-a zis naiv și cu mustrare:

„Da ce? matale ești păgân?“

A fost un fulger mititica

Și în genunchi eu am căzut

Ca un fricos în fața morții;

Și-n clipa asta – am crezut!

XXXV

Ție ne-nchinăm, stăpâne!

Dă-ne apă, când ni-e sete;

Când ni-e foame, dă-ne pâine!

Dar tu schimbă apa-n vin;

Pâinea pune-o pe la fete

Și pe la neveste-n sân,

Și-apoi las’, părinte mare,

Să și-o caute fiecare

Ca un drept și bun creștin!

XXXVI

Pe Caraiman ai pus o cruce,

Creștin și tu, ca toți ai tăi –

Dar vântul a venit cu vuiet

Și-a smuls-o aruncând-o-n văi!

Acolo-n creștetul de munte

Tu dovedeai că-n Domnul crezi,

Că dânsul e stăpân și-acolo!

El râde însă de dovezi.

E blasfemie să pui cruce

În cerul lui, într-acel loc

În care Dumnezeu e totul –

El arde crucea ta cu foc!

Nu-n vârf de munți se pune crucea,

Și dac-o pui ești un nebun!

Cruci pui pe piept de om nemernic

Și prin biserici cruci se pun!

XXXVII

Când vii, la pălărie port

Și eu o floare;

Când îmi zâmbești, în pieptu-mi mort

Răsare soare;

Neliniștit când te aștept,

Ah, cum mă doare;

Și când nu vii, simțesc în piept

Că viața-mi moare!

XXXVIII

Inima dacă ți-ar fi

Mănăstire,

Tu, frumoaso și subțire,

Mâine m-aș călugări!

Nimeni legea de creștin

Să n-o strice –

Te-aș ținea la piept și-aș zice

Că țin legea pe deplin.

Noi am fi ascunși prin văi!

Sărutarea

Știi ce-ar fi? Cuminecarea.

Iar Psaltire – ochii tăi.

Să tot cânt, să cânt mereu

La prohimeni!

Cântăreț să n-am pe nimeni,

Cântăreț de-ajuns sunt eu!

Dar cu asta nu mă-mpac

Cu nimica!

Eu aș cere la vlădica

Slujbă de trei popi să fac.

Ei, dar uite cum aş vrea,

Frumuşică:

Mănăstire-atât de mică,

Numai eu să-ncap în ea!

XXXIX

Traiul când ți se urește

Lasă-ți totul și iubește.

De te doare-o grijă grea,

Nu te plânge! Taci și bea!

Iar vrun dor de te frământă,

Ca să te mângâi, tu cântă.

Trei aceste leacuri sunt

Sufletului pe pământ.

Tu să-ncerci cu toate trele,

Dar când n-afli leac în ele,

Mori și nu trăi nebun,

Mori, că numai mort ești bun!

XL

La noi sunt forme, forme toate!

Suntem creștini, ferească Domnul.

Noi nu mai cugetăm nimic,

Și-un cap deștept, care socoate,

Infam e, căci ne strică somnul,

E proclet eretic.

O, Crist, tu osândit de soarte!

De te-ar renaște noaptea gropii

Și de-ai veni și-ai explica,

Te-ar condamna la moarte popii,

Ca pe-un nebun te-ar da la moarte

Că-ți tulburi legea ta.

XLI

Dacă versurile mele

Ar fi salbă de mărgele,

Fetele m-ar cumpăra!

De-ar fi cărți de joc, hai hura!

Numai cu literatura

Doamnele s-ar ocupa!

Iar de-ar fi pahare pline,

Eu m-aș îndrăgi de mine

Și mereu m-aș recita!

XLII

Pe Bistrița, cântând

O tânără fecioară,

În vânt având vestmântul

Și-n păr vuindu-i vântul,

Cu pluta ei ușoară

Trecea-n amurgul zilei –

Pe Bistrița cântând.

Închise între stânci,

Sălbaticele ape

Gemeau ca-n agonie,

Albastre de mânie,

Izbindu-se să scape

Cu vuiet și cu vaiet –

Închise între stânci.

La cârma plutei sta

Copila zâmbitoare:

Mireasă-i astă fată

Cu moartea cununată,

Și-n stingerea de soare

Părea un chip din basmuri –

La cârma plutei sta!

Privind în urma ei,

Vedeam cum dânsa trece

Râzând pe lângă stâncă –

De nu venea adâncă

Din ceruri noaptea rece,

Și-acum aș fi acolo

Privind în urma ei!

XLIII

Umed îi răsare pieptul alb și plin de sub veșmânt,

Răzimat de șold adoarme brațul drăgălașei fete,

Înclinat ea ține capul cel îngreunat de plete

Și lipită de picioare-i, rochia saltă-ncet de vânt.

Ea stă-n drum. Și-i subțirică și puțin ea stă plecată

Și-și acopere cu-o mână obrăjorii ei frumoși,

Îndrăzneți purtându-și ochii cei atât de rușinoși

Printre degetele palmei, zâmbitoare și șireată.

Spune, dragă, ai tu gândul să încurci pe trecători,

Ori ai anumit pe unul și vrei astăzi să-l omori?

XLIV

Tu, ulciorule de lut,

Am avut aceeaşi soarte

Amândoi dintru-nceput –

Eu din tine m-am născut

Şi de-a pururi după moarte

Iar vom fi acelaşi lut!

Astăzi plâng şi te sărut,

Că-mi eşti singurul meu bine

Şi eşti lut şi tu ca mine.

Din etern am fost un lut,

Dar o soartă-ntâmplătoare

Te-a făcut ulcior pe tine:

Om pe mine m-a făcut;

Ah, întors era mai bine!

XLV

Toamna târziu,

În noaptea cu lună,

Cum vâjâie codru

Şi geme, şi sună!

Din nordul cu neguri

Un vuiet răsare,

Și vine, și crește

Mai iute, mai tare:

Iar codrul aude,

Puternicul rege

Aude prin noapte

Și bine-nțelege

Al oștilor vuiet

Din norduri pornite –

El vrea să răscoale

Puteri obosite

Și-njură și urlă,

Că-și simte pierirea.

Și galben se face,

Nu poate s-adoarmă,

Nu-și află nici pace,

Și tremură codru

Cu inima ruptă

De spaimă, se zbate,

Cu vântul se luptă,

Pocnește și sună

Și-și urlă durerea,

Căci vântul îl prinde

Și-l strânge de mijloc,

Topindu-i puterea!

Și codrul se-ndoaie;

Și-l biruie vântul,

Râzând, îl sugrumă

Și-i rupe vestmântul,

Și părul i-l smulge

Și-n văi îl aruncă.

Un țipăt răsare

Pe deal și pe luncă:

Grăbitele păsări

Cu vuiet aleargă

Și norii vin stoluri

Pe-ntinderea largă,

De spaimă s-ascunde

Pârâul sub gheață –

Și regele codru,

Din ultima viață,

Suspină văzându-şi

Pustiul, şi geme,

Şi cade pe spate,

Şi moare cu fruntea

Pe pieptul naturii,

Şi moare natura

De jalea pădurii

În toamnă târziu!

Fire de tort - 1896

Din viață

MAMA

În vaduri ape repezi curg
Și vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară –
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine-ntr-o căscioară.

Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard.
Iar flacăra lor geme:
Clipește-abia din când în când
Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colțuri de odaie.

Cu tine două fete stau

Și torc în rând cu tine;

Sunt încă mici și tată n-au

Și George nu mai vine.

Un basm cu pajuri și cu zmei

Începe-acum o fată,

Tu taci ș-asculți povestea ei

Și stai îngândurată.

Și firul tău se rupe des,

Căci gânduri te frământă.

Spui șoapte fără de-nțeles,

Și ochii tăi stau țântă.

Scapi fusul jos; nimic nu zici

Când fusul se desfiră...

Te uiți la el și nu-l ridici,

Și fetele se miră.

...O, nu! Nu-i drept să te-ndoiești!

La geam tu sari deodată,

Prin noapte-afară lung privești –

– „Ce vezi?“ întreab-o fată.

– „Nimic... Mi s-a părut așa!“

Și jalea te răpune,

Și fiecare vorbă-a ta

E plâns de-ngropăciune.

Într-un târziu, neridicând

De jos a ta privire:

– „Eu simt că voi muri-n curând,

Că nu-mi mai sunt în fire...

Mai știu și eu la ce gândeam?

Aveți și voi un frate...

Mi s-a părut c-aud la geam

Cu degetul cum bate.

Dar n-a fost el!... Să-l văd venind,

Aș mai trăi o viață.

E dus, și voi muri dorind

Să-l văd o dată-n față.

Așa vrea poate Dumnezeu,

Așa mi-e datul sorții,

Să n-am eu pe băiatul meu

La cap, în ceasul morţii!“

Afară-i vânt şi e-nnorat,

Şi noaptea e târzie;

Copilele ţi s-au culcat –

Tu, inimă pustie,

Stai tot la vatră-ncet plângând:

E dus şi nu mai vine!

Ş-adormi târziu cu mine-n gând

Ca să visezi de mine!

LUPTA VIEȚII

Gazel

Copiii nu-nțeleg ce vor:
A plânge-i cuminția lor.

Dar lucrul cel mai laș în lume
E un bărbat tânguitor.

Nimic nu-i mai de râs ca plânsul
În ochii unui luptător.

O luptă-i viața; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

Pe seama cui? Ești un nemernic
Când n-ai un țel hotărâtor.
Tu ai pe-ai tăi! De n-ai pe nimeni,

Te lupți pe seama tuturor.

E tragedie nălțătoare

Când, biruiți, oștenii mor,

Dar sunt eroi de epopee

Când brațul li-e biruitor.

Comediant e cel ce plânge,

Și-i un neom, că-i dezertor.

Oricare-ar fi sfârșitul luptei,

Să stai luptând, căci ești dator.

Trăiesc acei ce vreau să lupte;

Iar cei fricoși se plâng și mor.

De-i vezi murind, să-i lași să moară,

Căci moartea e menirea lor.

ȘTEFĂNIȚĂ-VODĂ

Cu grabnicele sărituri
A sprintenei lăcuste
Apare-un cal, la cotituri.
Nechezul înspumatei guri
Speria tăcerea din păduri
Și pacea văii-nguste.

În gura văii, lângă pod
Boierii stau cu frică;
Ei par o gloată de norod,
Pe cai pitici și plini de glod –
În scări temutul voievod
Cu hohot se ridică.

Strângea de frâu și tremura:
Iar calul, ud de cale,
Pământu-n loc îl frământa

Și spuma alb-o mărita

Cu sânge roș ce picura

Din strânsele zăbale.

– „Când vrei să-i afli, nu-i aduni!

Boieri, nu vi-e rușine?

Vă văd așa de-atâtea luni,

N-aveți acasă cai mai buni?

Ori cum? Boieri, sunteți nebuni?

Vă bateți joc de mine?“

– „E grea ocara ce ne-o faci“

Spătarul îi răspunde.

– „Dar țara-i suptă de haraci,

De greci nebuni și de cazaci;

Săracă țara, noi săraci,

Și cai voinici, de unde?“

– „N-ai bani de-un cal? Ia calul meu!“

Boierii-n tremurare

Dau slujbe-n gând lui Dumnezeu,

Spătarul suflă des și greu,

Se pipăie la cap mereu

Să vadă de-l mai are.

– „Măria ta, vorbim și noi.“

– „Ei, las-o încurcată!

Vă văd așa de rupți și goi

De latră câinii după voi!

Sunteți boieri, ori marțafoi?

Spătare, hai odată!“

Și vodă sare jos din șa,

De frâu, fugaru-și ține.

Spătaru-ngălbenit privea,

Vedea ce e, și nu vedea,

Spătarul asta n-o credea –

Spătaru-n urmă vine.

– „Așa, jupâne, ești cinstit,

Și-al tău să fie darul.

Dar frâul nu! Mi l-am oprit –

Și vodă frâul l-a smuncit

Și-apoi cu frâul a lovit

Ponciș în ochi fugarul.

Cu ochii-nchiși și fulgerat

De spaima loviturii,

Se nalță roibu-nviforat,

S-azvârle-n lături și, turbat,

Ia câmpu-n goană, îndreptat

Spre râpele pădurii.

Se duce-orbiș, fără stăpân,

Cu vuiet ca furtuna.

Boierii-ncremeniți rămân –

Iar coama calului păgân

Cu barba bietului bătrân

S-amestecă, sunt una.

– „Boieri! Mai ziceți-mi apoi,

Că vodă nu v-ajută!

Sunteți săraci, flămânzi și goi;

Dar fiecărui dintre voi

Eu am să-i dau un cal de soi,

Că-n grajd mai am o sută!“

Sub patrafir

Părinte, eu mă-nec din piept
Și n-am puteri de vorbă multă;
Cât voi putea vorbi m-ascultă
Să-ți spun în grabă tot și drept.
Aș vrea să-ncep cu fapte bune,
Dar n-am făcut, ori le-am uitat
Și raiu-n cap puțin mi-a stat.
Și-am fost și prost la numărat –
Și n-am ce spune.

N-aveam nici vreme. Tata-i mort
Și mama-i cu copii, sărmana.
Ei de la mine-așteaptă hrana,
Și grija numai eu le-o port.
De-acum ei singuri să și-o poarte!
Mi-e milă de durerea lor,
De ei mi-e jale, nu că mor.

Dar cum e scris!... Că sunt dator

Și eu c-o moarte.

Eu mă cunosc; sunt păcătos,

Că prea am dus-o-n râs și-n glume...

Prea drag mi-a fost să fiu în lume,

Și-am prea iubit ce-a fost frumos!

Pe lângă vin, voinicii roată,

Și chiote pe deal în zori,

Și ziua luncile cu flori,

Și hora noaptea-n șezători,

Și viața toată!

Și mi-a plăcut în jurul meu

Să văd flăcăi pe bătătură

Și cobza cu isonu-n gură

Să-mi zornăie zorind mereu.

Să văd cum se cotesc șirete

Pe-ascuns nevestele, și-aprins

Se simt de peste brâu cuprins

Trupșorul cel subțire-ncins

Al unei fete.

Păgân sunt parcă, nu creștin!
Bisericos n-am fost, părinte,
Dar rar, când mi-am adus aminte,
M-am dus și eu ca să mă-nchin.
Eu am pe Dumnezeu în mine:
Mereu îl simt, și-l văd mereu –
Gândesc așa! Mai știu și eu!
Dar, taică, las’ că Dumnezeu
Va ști mai bine.

N-am dat în viață nimănui
Prilej să-mi poarte dușmănie,
Eu n-am putut să țin mânie
Că n-am avut, părinte, cui,
Măcar mi-au tot făcut-o unii!
Și n-am fost slab și nici fricos:
Pe opt ți-i dau grămadă jos –
Dar m-am ferit să-mi fac ponos
Cu toți nebunii.

O dată numai... P-un flăcău

L-am dat de ziduri, pentr-o fată...

A doua zi a prins deodată

La plug în deal să-mi pară rău,

Și nici la boi n-am dat mâncare

Și-n brazdă plugul l-am lăsat

Și ca nebun am alergat

Pe dealuri, pe flăcău să-l cat

Să-i cer iertare.

Și nu mai știu... atâta-i tot,

Ba, taică, stai! E cu vecinul.

Pe palme m-alinta creștinul

Și drag m-avea ca pe-un nepot...

Și eu i-am sărutat nevasta!

El moș, ea o copilă-abia.

Mi-a fost și milă, cum plângea,

Și, Doamne, ochi frumoși ce-avea –

Păcat e asta?

Dac-am uitat ceva să spui,

Mi-e martur Dumnezeu, părinte,

C-am spus ce mi-a venit în minte

Și-oi spune tot, în fața Lui!

Și-acum canon... îl știu anume!

A fost așa, și n-aș cârti:

Canon e că nu pot trăi!

Și-ntr-altă lume n-o mai fi

Ca pe-astă lume.

SCARA

Am găsit-o ieri în prun,

Dar – să nu grăbiți ocara!

I-am luat în pripă scara.

Ea mă-njură: – „Ești nebun?

Pune scara!“

– „Dacă-njuri, eu n-o mai pun!“

Mai la urmă, pe-un cuvânt:

Să se lase sărutată

De atâtea ori deodată

Câți fuștei la scară sunt.

Sărutată –

Lăudat fii, Tată sfânt!

– „Unsprezece“, spune ea;

Eu zic: – „Bine“, pe credință:

Doar o fi având știință,

Scara câți fuștei avea,

Pe credință –

Asta e pierzarea mea!

Și-o sărut mereu-mereu:

Orice-ați spune, orice-ați face,

Nu știu cum, dar mie-mi place

Să sărut – așa sunt eu!

Orice-ați face,

Doar e dat de Dumnezeu!

Dar te uită! Azi mă duc

Pe la ei, și iată scara!

Vrând să pui la cale țara,

N-am de lucru și m-apuc

Să-ntorc scara,

Și când colo, stau năuc!

Dau să număr la fuștei –

Uite-i, frate, doisprezece!

Și-un cuțit prin piept îmi trece

Împlântat de mâna ei!

Doisprezece,

Iacă-mi moartea, dragii mei!

A greșit, îmi spuneți voi?

Cum de n-a greșit să-mi spuie

Treisprezece? Să mai suie,

Nu să-mi facă mai vreo doi!

Nu să-mi spuie

Că e miercuri, când e joi!

Zici că poate n-a știut

Când vorbea din prun cu mine?

Dar i-a numărat ea bine

Scoborându-i şi-a tăcut!

Nu de mine,

Mi-e de dânsa, ce-a făcut!

M-a scurtat așa, știind!

Dacă-i fire mincinoasă,

Ce folos e că-i frumoasă?

Maica mea, auzi! S-o prind

Mincinoasă!

N-o mai cred, s-o văd murind!

Bradul

Bradu-mi spune bun cuvânt –

– „Să-i trimit?“ Mi-a spus: – „Trimite-i!“

Tot m-am judecat cu mine:

Să dau bradului mai bine

Ori iubitei

Crezământ?

– „Nu-i trimite!“ zise ea.

– „Că n-am zor să ies în lume.

De-i trimiți, îi fac de-ocară,

Că-i arunc pe uși afară –

Scoate-mi nume

Cât or vrea!“

Am s-ascult de brad acum;

Fata minte cum îi vine.

Și trimit chiar astă-seară

Peţitori la ea s-o ceară –

Rău ori bine,

Tot un drum!

De-o fi, brade, să ghicești,

Îți încred o bogăție:

Leagăn am să fac din tine,

Și-un copil – de-o fi cu bine –

Ți-l dau ție

Să mi-l crești!

De mă-nșeli, te fac la noi

Poartă curții: să te-ajungă

Câte rele pierzătoare,

Să te bată ploi şi soare,

Să te-mpungă

Vaci şi boi!

Unul ca o sută

Uite, de-ar fi lege-n țară

Să popim pe toți aceia

Cari fac vinului ocară

Și zoresc, că-i om nebun

Cine crede-n hori și-n fete –

Eu pe cinstea mea vă spun:

De m-ați bate-n toată ziua,

Nici de dascăl n-aș fi bun!

Însă, de-ar ieși vreo lege

Că nevestele de-acuma,

Nu bărbații, vor alege

Pe primar, și că-i iertat

Să se cate vrednicia

Numai după sărutat:

De v-ați pune-n cap cu toții.

Eu aș fi primar în sat!

NOI VREM PĂMÂNT!

Flămând și gol, făr-adăpost,

Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut,

Și m-ai scuipat și m-ai bătut

Și câine eu ți-am fost!

Ciocoi pribeag, adus de vânt,

De ai cu iadul legământ

Să-ți fim toți câini, lovește-n noi!

Răbdăm poveri, răbdăm nevoi

Și ham de cai, și jug de boi

Dar vrem pământ!

O coajă de mălai de ieri

De-o vezi la noi tu ne-o apuci.

Băieții tu-n război ni-i duci,

Pe fete ni le ceri.

Înjuri ce-avem noi drag și sfânt:

Nici milă n-ai, nici crezământ!

Flămânzi copiii-n drum ne mor

Și ne sfârșim de mila lor –

Dar toate le-am trăi ușor

De-ar fi pământ!

De-avem un cimitir în sat

Ni-l faceți lan, noi, boi în jug.

Și-n urma lacomului plug

Ies oase și-i păcat!

Sunt oase dintr-al nostru os:

Dar ce vă pasă! Voi ne-ați scos

Din case goi, în ger și-n vânt,

Ne-ați scos și morții din mormânt; –

O, pentru morți și-al lor prinos

Noi vrem pământ!

Și-am vrea și noi, și noi să știm

Că ni-or sta oasele-ntr-un loc,

Că nu-și vor bate-ai voștri joc

De noi, dacă murim.

Orfani și cei ce dragi ne sunt

De-ar vrea să plângă pe-un mormânt,

Ei n-or şti-n care şanţ zăcem,

Căci nici pentr-un mormânt n-avem

Pământ – şi noi creştini suntem!

Şi vrem pământ!

N-avem nici vreme de-nchinat.

Căci vremea ni-e în mâini la voi;

Avem un suflet încă-n noi

Şi parcă l-aţi uitat!

Aţi pus cu toţii jurământ

Să n-avem drepturi şi cuvânt;

Bătăi şi chinuri, când ţipăm,

Obezi şi lanţ când ne mişcăm,

Şi plumb când istoviţi strigăm

Că vrem pământ!

Voi ce-aveţi îngropat aici?

Voi grâu? Dar noi strămoşi şi taţi

Noi mame şi surori şi fraţi!

În lături, venetici!

Pământul nostru-i scump și sfânt,

Că el ni-e leagăn și mormânt;

Cu sânge cald l-am apărat,

Și câte ape l-au udat

Sunt numai lacrimi ce-am vărsat –

Noi vrem pământ!

N-avem puteri și chip de-acum

Să mai trăim cerșind mereu,

Că prea ne schingiuiesc cum vreu

Stăpâni luați din drum!

Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,

Să vrem noi sânge, nu pământ!

Când nu vom mai putea răbda,

Când foamea ne va răscula,

Hristoși să fiți, nu veți scăpa

Nici în mormânt!

Hafis

De știi tu, băiete, să bei și să taci,

Haid’ vino cu mine!

Ia cupa cea largă și-ai grijă ce faci:

Ascunde-o bine,

Căci mufti ne-o vede și mufti ne-o ia.

Și mufti la urmă se pune și-o bea –

Și dăm de ruşine!

În strada cea strâmtă e cârciumă-n fund;

Ghiaurii beau bine;

Când merg eu pe-acolo, ghiaurii s-ascund,

Cu spaimă, de mine.

Eu beau câte-o cană, beau două, ba trei;

Eu singur beau zece, de vorbă cu ei,

Și-i fac de ruşine.

Îmi zise ghiaurul: – „Bătrâne poet,

Ia spune-mi, e bine?

Eu știu că e vinul oprit de profet!“

– „Oprit e, creștine!

Dar nu e mirare, că eu îl iubesc,

Mirare-i că unii de-ai voștri-l hulesc,

Și-aceasta-i rușine!“

Ghiaurii au haine lipite pe ei;

De dânșii e bine:

Bei vinul, și mufti nu-ntreabă „ce bei?“

Dar alta-i la mine!

Ulciorul plin, unde să-l pot eu dosi?

Dar haina-mi e largă – mai largă de-ar fi,

Că scap de rușine!

De știi tu, băiete, să bei și să taci,

Haid’ vino cu mine;

Al meu să rămâie, de-i rău ce tu faci,

Și-al tău, de-i un bine!

Ah, tulbure-i, Doamne, impulsul sorbet,

Și limpede-i vinul oprit de profet –

Alah! Mi-e ruşine...

VOICHIȚA LUI ȘTEFAN

Doamna lângă Ștefan vine,

Blândă-n vorbe și-n purtat:

– „Doamne, iar ești supărat!“

– „Sunt, Voichiță, pentru tine!“

Zăpăcită doamna sta

Și-nflorită de rușine:

– „Ce-am făcut, Măria ta?“

– „Tu?... Nimic!“ Și vodă strânge

Mâna doamnei, gânditor.

– „Șerpii-și au culcușul lor...

Ah, Voichițo, cum aș plânge!

Rău ca Radu nimeni nu-i:

Uite-n pumni așa aș frânge

Gât de lup cum e al lui!“

Doamna i-a pătruns cuvântul,

Până-n suflet i-a pătruns.

El tăcea, ea n-a răspuns.

Noapte e, și bate vântul,

Și prin noapte, cu vreo doi

Tari să bați cu ei pământul.

Pleacă Ștefan la război.

Dintr-același ceas Voichița

Nu s-a mai oprit din plâns.

Brâu pe trup ea n-a mai strâns.

Nu și-a mai gătit cosița.

În genunchi, c-un dor păgân

Ea sărută iconița

Maicii Domnului, din sân,

Unu-i soț, iar altu-i tată,

Pentru care se ruga?

Zile-ntregi ea se lupta

De fiori cutremurată;

Când avea pe soț în gând

Ea se pomenea deodată

Pe părinte blestemând.

„Ah, de-ar fi un zid de-aramă
Între dânșii, până-n nori!“ –
Și prin plâns adeseori
Îi părea că ei o cheamă
Să-i împace! Ea, dar cum?
Pe ea cine-o bagă-n seamă?
Prutul să-l oprești din drum!

Și-ntr-o zi, sătui de sânge,
Iată-i, moldovenii vin,
Sufletul, de milă plin,
Al Voichiței cum se frânge:
Pentru soțul ei dorit
Râde veselă, și plânge
Pentru-un tată biruit.

Ea cu pași grăbiți pornește
Să-și cuprindă soțu-n prag;
Ochii-i stinși s-aprind de drag,

Ștefan însă ocolește

Ochii doamnei, e pripit.

Iar Voichița nu-ndrăznește

Nici să-i zică „bun sosit“.

– „Tu mă știi, Voichițo, bine!

Neamul vostru-i neam de hoți,

Și-i voi dușmăni pe toți,

Cum te dușmănesc pe tine!

Am să-i curm pe-ai tăi de veci –

Nu mai poți trăi cu mine:

Tu ai mamă, poți să pleci.“

Doamna-ngălbenind scoboară

Ochii umezi în pământ,

Făr-a zice vrun cuvânt.

Iese-apoi. I-a spus s-o doară,

Și-a durut-o ce i-a spus –

Un altar ce se doboară

Când vin trăsnete de sus!

Și rămas acum viteazul

Singur în iatac, și-a pus

Capu-n mâini, pe gânduri dus.

El și-a potolit necazul –

Dar pe doamnă o iubea!

Și-ngropând în coif obrazul

Ștefan vodă-acum plângea!

DOINA

Copilo, tu ești gata
De-a pururea să plângi!
Și când ești tristă, Doino,
Tu inima ne-o frângi.
Dar nu știu cum, e bine
Când plângi, că-n urma ta
Noi plângem toți, și-amarul
Mai dulce ni-e așa.
Și toate plâng cu tine
Și toate te-nțeleg,
Că-n versul tău cel jalnic
Vorbește-un neam întreg.

Pe fete-n faptul serii
Le-ntâmpini la izvor,
Tu singură stăpână
Pe sufletele lor.

Le-nveți ce e iubirea

Și râzi cu ochi șireți,

Deodat-apoi te-ntuneci

Și cântece le-nveți:

Să cânte ziua-n luncă

Și seara când se-ntorc,

Când triste-n pragul tinzii

Stau singure și torc.

Când merg flăcăi la oaste

Cu lacrimi tu-i petreci

Și stai cu ei, ți-e milă

Să-i lași pustii, să pleci.

Cântând le-aduci aminte

De-o fată din vecini,

De mame și de-ogorul

Umplut acum de spini.

Și când i-omoară dorul

Și-n jurul tău se strâng,

Pui fluierul la gură

Și cânți, iar dânșii plâng.

E plin de oameni câmpul,

Tu, Doino,-n rând cu ei.

Moșnegi și oameni tineri

Și tinere femei

Adună fânu-n stoguri

Și snop din spice fac –

Din scutece copilul

Când plânge-n săhăidac

Te duci și-l joci pe brațe

Și-l culci apoi pe sân,

Și-i cânți s-adoarmă-n umbra

Căpițelor de fân.

Din văi tu vezi amurgul

Spre culmi înaintând,

Pe coaste-auzi pâraie

Prin noapte zgomotând,

Și-asculți ce spune codrul

Când plânge ziua-ncet

Ah, toate, Doino, toate

Te fac să fii poet.

Și, singură cu turma,

Privind pierdută-n zări

Spui munților durerea

Prin jalnice cântări.

Pe deal românul ară

Slăbit de-amar și frânt.

Abia-și apasă fierul

În umedul pământ.

Tu-l vezi sărman, și tremuri

Să-l mângâi în nevoi.

Și mergi cu el alături

Cântând pe lângă boi.

Iar bieții boi se uită

Cu milă la stăpân –

Pricep și ei durerea

Sărmanului român.

Eu te-am văzut odată

Frumoasă ca un sfânt,

În jur stăteau bătrânii

Cu frunţile-n pământ.

Cântai, ca-n vis, de-o lume

Trăită-ntr-alte vremi,

De oameni dragi, din groapă

Pe nume vrând să-i chemi.

Şi-ncet, din vreme-n vreme,

Bătrânii-n jur clipeau

Şi mânecile hainei

La ochi şi le puneau.

Dar iată! Cu ochi tulburi

Tu stai între voinici,

Te văd cum juri şi blestemi

Şi pumnii ţi-i rădici!

Pribegi de bir şi clacă,

Copii fără noroc,

Tu-i strângi în codru noaptea

Sub brazi pe lângă foc.

Şi cânţi cu glas sălbatec,

Şi-n jur ei cântă-n cor

Cântări întunecate

Ca sufletele lor.

Când ştii haiduci în codru

Te prinzi cu ei fărtat,

Li-arăţi poteci ascunse,

Pe stânci le-aşterni tu pat.

Când pun picioru-n scară,

Ţii roibul lor de frâu;

Grăbit, când prind ei puşca,

Scoţi plumbii de la brâu:

Iar când ochesc, cu hohot

Tu râzi, căci plumbii moi

S-au dus în piept de-a dreptul

Spurcatului ciocoi.

Ai tăi suntem! Străinii

Te-ar pierde de-ar putea;

Dar când te-am pierde, Doino,

Ai cui am rămânea?

Să nu ne laşi, iubito,

De dragul tău trăim:

Săraci suntem cu toții,

Săraci, dar te iubim!

Rămâi, că ne ești doamnă

Și lege-i al tău glas,

Învață-ne să plângem

C-atât ne-a mai rămas!

LA PAȘTI

Prin pomi e ciripit și cânt,
Văzduhu-i plin de-un roșu soare,
Și salciile-n albă floare –
E pace-n cer și pe pământ.
Răsuflul cald al primăverii
Adus-a zilele-nvierii.

Și cât e de frumos în sat!
Creștinii vin tăcuți din vale
Și doi de se-ntâlnesc în cale
Își zic: Hristos a înviat!
Și râde-atâta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.

Și-un vânt de-abia clătinitor
Șoptește din văzduh cuvinte:
E glasul celor din morminte,

E zgomotul zburării lor!

Și pomii frunțile-și scoboară

Că Duhul Sfânt prin aer zboară.

E liniște. Și din altar

Cântarea-n stihuri repetate

Departe până-n văi străbate –

Și clopotele cântă rar:

Ah, Doamne! Să le-auzi din vale

Cum râd a drag și plâng a jale!

Biserica, pe deal mai sus,

E plină astăzi de lumină,

Că-ntreaga lume este plină

De-același gând, din cer adus:

În fapta noastră ni e soartea

Și viața este tot, nu moartea.

Pe deal se suie-ncetișor

Neveste tinere și fete,

Bătrâni cu iarna vieții-n plete;

Și-ncet, în urma tuturor,

Vezi șovăind câte-o bătrână

Cu micul ei nepot de mână.

Ah, iar în minte mi-ai venit

Tu, mama micilor copile!

Eu știu că și-n aceste zile

Tu plângi pe-al tău copil dorit!

La zâmbet cerul azi ne cheamă –

Sunt Paştile! Nu plânge, mamă!

Seara

Ai durat prin aer punte
Din fâșii de foc: te-ai dus
Tot mai sus și tot mai sus.
Stai acum pe-un vârf de munte
Și-ți întorci senina frunte
Spre apus.

Roșii, ca o lună nouă,
Ai tu hainele subțiri,
Lungi și fără-mpodobiri.
Iar pe tâmplele-amândouă
Porți, strălucitori de rouă,
Trandafiri.

Ochii-i ții la soare țintă,
Și cu ochii tu-l dezmierzi:
E flăcău și-acum îl pierzi,

Și ți-e drag, și stai ca frântă...

El s-a dus, și jalnic cântă

Codrii verzi.

Umed aer te-mpresoară.

Și-n durerea ta atunci

Rupi cununa și-o arunci:

Roșii flori prin aer zboară

Desfoiate, ca să moară

Jos prin lunci.

Plângi acum. Te-a-nvins iubirea

Albe lacrimi cad pe flori

Și pe frunze, când scobori

Plânsă către văi privirea.

Și-o să plângă toată firea

Până-n zori.

Te-a cuprins necaz deodată

Și din ochi cu ciudă strângi,

Parc-ai vrea să rupi, să frângi.

Să-ți răzbuni, frumoaso fată,

Parcă-i lumea vinovată

Că tu plângi!

De pe turn – ce-i el de vină?

Aurul tu ni-l despoi;

De pe ape iai apoi

Ce-i argint și ce-i lumină!

Codrii, tu, de ciudă plină,

Ni-i lași goi.

Fluturii de prin vâlcele

Tu-i ascunzi acum cu zor.

Culci în cuiburile lor

Veselele rândunele,

Și pe ușa dragii mele

Pui zăvor.

Iar în urmă, răzbunată,

Moartea cum o simți venind,

Cu mânie tresărind

Scuturi fruntea-ntunecată

Și-atunci pletele-ți, deodată,

Se desprind.

Peste brațele rotunde,

Peste pieptul tău frumos,

Ca un râu întunecos

Părul ți se varsă-n unde

Până jos.

Cu mișcări nespus de line

Tu te-nalți apoi spre cer;

Văi și lunci și toate pier –

Neagră-n urmă-ți Noaptea vine,

Fâlfâind din aripi pline

De mister.

Minciuna creştinilor

Proconsulul îi judeca
În largul tribunal din piaţă.
Avea doi popi creştini în faţă.
Un scriitor din ceata sa
S-a ridicat ca să citească
Dovezi şi vorbe ce s-au spus
De cei ce cred într-un Isus
Şi despre legea creştinească.

– „Ei sunt o seamă de iudei
Răutăcioşi din cale-afară.
Cu ceialalţi iudei din ţară
Se gâlcevesc ca de-obicei.
Ei au un zeu, dar fără nume:
Ei râd când noi jurăm pe zei:
Iar a muri, aşa zic ei,
E cel mai mare bun din lume!“
A râs proconsulul: – „De-l vor,

Să fie-al lor de-acuma bunul!

Dar știu că n-o să vrea nici unul

Căci e minciună spusa lor:

Hristos muri-n grozavă silă,

Dar nu de bunăvoia lui:

Ei de-ndărătnici spun ce nu-i

Și de-ndărătnici nu mi-e milă!“...

Dar iată, până când în chin

Se zvârcolesc cei doi pe roată,

Alți doi se dezlipesc din gloată

Și-n fața judecății vin.

– „Omoară-ne!“ – „Vă-nșeală gândul.

Că mă siliți la crezământ!

Dar nu vă cred, și gata sunt

Să vă omor pe toți de-a rândul.“

O-ntreagă ceată din popor

Spre tribunal acum pășește.

Mirat proconsulul privește:

Sunt ei nebuni, ori moartea lor

E-ntr-adevăr credință vie?

– „Minți-ți! Și-aruncă pumnii-n sus.

A fost un mincinos Isus...

Câți vor să moară deci, să vie!“

Dar când văzu că dânșii vin

Mulțime multă, să-i omoare,

De-abia se ține pe picioare

De multă furie-Antonin.

– „Pornesc pe capul meu nebunii...

Voi moartea de la mine-o vreți?

Ah, ticăloșilor, n-aveți

Destule râpi, destule funii?“

El dă un semn. Și-un grabnic stol

De călăreți izbesc poporul...

– „Ei știu că e păcat omorul,

De-aceea mor... Să-mi faceți gol

În jurul meu! O simt eu bine,

Că moartea-i singurul lor țel,

Dar ei trăiesc c-un gând mișel:

Să facă toți călău din mine!“

Și-n laturi se azvârl acum

Cu vuiet îngrozit păgânii,

– „A, iată-i! Mi s-adună câinii,

Stau blânzi și nemișcați în drum

Să-i calce caii... mor grămadă...

Loviți-i dar și-i spânzurați...

Și câinilor mâncare-i dați

Și-i jupuiți de vii pe stradă!

Ei cred ce spun! Dar vreau să dau

De ei societății seamă!

Tot rău-i stânjenit de teamă,

Și team-acești nemernici n-au!

Când n-are zei această gloată,

Ce crime poate face ea!

Și când pedeapsa cea mai grea

E pentru ei nimica toată!“

ÎN MIEZUL VERII

O fâşie nesfârşită
Dintr-o pânză pare calea,
Printre holde rătăcită.
Toată culmea-i adormită,
Toată valea.

Liniştea-i deplin stăpână
Peste câmpii arşi de soare,
Lunca-i goală: la fântână
E pustiu; şi nu se-ngână
Nici o boare.

Numai zumzetul de-albine,
Fără-ncepere şi-adaos,
Curge-ntruna, parcă vine
Din adâncul firii pline
De repaos.

Și cât vezi în depărtare

Viu nimic nu se iveşte...

Iată însă, colo-n zare,

Mişcător un punct răsare

Și tot creşte.

Poate-i vrun bătut de soartă

Care-aleargă pe câmpie

Într-atâta lume moartă!

Dor îl mână, griji îl poartă,

Domnul ştie!

Poți acum să-l vezi mai bine:

E femeie, o sărmană,

Strâns la piept în scutec ţine

Un copil; şi-n sârg ea vine,

Vine-n goană.

De călduri dogoritoare,

Foc aprins îi arde chipul;

Un cuptor e roşul soare,

Şi cărbune sub picioare

E nisipul.

Când ajunge la fântână,

Jos pe-o pajiște săracă

Pune-odorul ei. Din mână

Saltă cumpăna bătrână

Și se pleacă.

Scârțâind, din nou ea crește.

Mama toarnă cu tot zorul

Apă-n pumni, și se grăbește

La copil și-i răcorește

Obrăjorul.

Bea apoi și ea pe fugă.

Merge iarăși după asta

La copil și-i dă să sugă;

Frânt-apoi, pe-o buturugă

Stă nevasta.

Și e liniște pe dealuri
Ca-ntr-o mănăstire arsă;
Dorm și-arinii de pe maluri
Și căldura valuri-valuri
Se revarsă.

Nici un nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză;
Nici o pasăre prin zare,
Nu se mișcă-n lumea mare
Nici o frunză.

Singur vântul, colo, iată.
Adormise la răcoare
Sub o salcie plecată –
Somnoros în sus el cată
Către soare.

Mai e mult! Și ca să-i fie
Scurtă vremea, până pleacă,

El se uită pe câmpie,

Fluieră şi nu mai ştie

Ce să facă.

Dar deodată se opreşte:

Peste ochi îşi pune-o mână

Şi zâmbind copilăreşte

Curios şi lung priveşte

Spre fântână!

IARNA PE ULIȚĂ

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Și pe râu e numai fum.
Vântu-i liniștit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin țipând
Și se-mping și sar râzând;
Prin zăpadă fac mătănii;
Vrând-nevrând.

Gură fac ca roata morii;

Și de-a valma se pornesc,

Cum prin gard se gâlcevesc

Vrăbii gureșe, când norii

Ploi vestesc.

Cei mai mari acum, din sfadă,

Stau pe-ncăierate pușI;

Cei mai mici, de foame-aduși,

Se scâncesc și plâng grămadă

Pe la uși.

Colo-n colț acum răsare

Un copil, al nu știu cui,

Largi de-un cot sunt paşii lui,

Iar el mic, căci pe cărare

Parcă nu-i.

Haina-i măturând pământul

Și-o târăște-abia, abia:

Cinci ca el încap în ea,

Să mai bată, soro, vântul

Dac-o vrea!

El e sol precum se vede,

Mă-sa l-a trimis în sat,

Vezi de-aceea-i încruntat,

Și s-avântă, și se crede

Că-i bărbat;

Cade-n brânci și se ridică

Dând pe ceafă puțintel

Toată lâna unui miel:

O căciulă mai voinică

Decât el.

Și tot vine, tot înoată,

Dar deodată cu ochi vii,

Stă pe loc – să mi te ții!

Colo, zgomotoasa gloată,

De copii!

El degrabă-n jur chitește

Vrun ocol, căci e pierdut,

Dar copiii l-au văzut!

Toată ceata năvălește

Pe-ntrecut.

– „Uite-i, mă, căciula, frate,

Mare cât o zi de post –

Aoleu, ce urs mi-a fost!

Au sub dânsa șapte sate

Adăpost!“

Unii-l iau grăbit la vale,

Alții-n glumă parte-i țin –

Uite-i, fără pic de vin

S-au jurat să-mbete-n cale

Pe creștin!

Vine-o babă-ncet pe stradă

În cojocul rupt al ei

Și încins cu sfori de tei.

Stă pe loc acum să vadă

Și ea ce-i.

S-oțărăște rău bătrâna

Pentru micul Barba-cot.

– „Ați înnebunit de tot –

Puiul mamii, dă-mi tu mâna

Să te scot!“

Cică vrei să stingi cu paie

Focul când e-n clăi cu fân,

Și-apoi zici că ești român!

Biata bab-a-ntrat în laie

La stăpân.

Ca pe-o bufniț-o-nconjoară

Și-o petrec cu chiu cu vai,

Și se țin de dânsa scai,

Plină-i strâmta ulicioară

De alai.

Nu e chip să-i faci cu buna

Să-și păzească drumul lor!

Râd și sar într-un picior,

Se-nvârtesc și țipă-ntruna

Mai cu zor.

Baba și-a uitat învățul:

Bate,-njură, dă din mâini:

– „Dracilor, sunteți păgâni?

Maica mea! Să stai cu bățul

Ca la câini!“

Și cu bățul se-nvârtește

Ca să-și facă-n jur ocol;

Dar abia e locul gol,

Și mulțimea năvălește

Iarăși stol.

Astfel tabăra se duce

Lălăind în chip avan:

Baba-n mijloc, căpitan,

Scuipă-n sân și face cruce

De Satan.

Ba se răscolesc și câinii

De prin curți, și sar la ei.

Pe la garduri ies femei,

Se urnesc mirați bătrânii

Din bordei.

– „Ce-i pe drum atâta gură?“

– „Nu-i nimic. Copii ștrengari.“

– „Ei, auzi! Vedea-i-aș mari,

Parcă trece-adunătură

De tătari!“

Flăcări potolite

E cald. De drum îndelungat
Picioarele de-abia-l mai ţin,
Şi-i cale până-n sat!
El e flămând şi e-nsetat
Şi-i slab, că e bătrân.

Tot da către fântână zor.
Sub tei, la margine de drum,
S-oprise pe răzor,
Aici la loc răcoritor
Sfârşit stătea acum.

Pe-acelaşi drum de soare plin,
Veneau doi inşi: îngârbovit
Un moş cu umblet lin,
Şi-o copiliţă. S-au oprit
Sub tei, lângă străin.

Și-au dat binețe și-au tăcut.

Străinul parcă se gătea

Să plece, și-ar fi vrut

Să fugă dac-ar fi putut –

Și sta și se gândea.

Într-un târziu el a-ntrebat,

Privind așa pe deal, răzleț:

– „Departe-i până-n sat?

Să nu vă fie cu bănat:

Întreb, că sunt drumeț.“

– „Când ești voinic, ți-e dealu-ntins

Ca șesul ici... dar pentru noi

E drum cu dinadins.“

Și-au stat tăcuți, că i-a cuprins

O jale pe-amândoi.

Și iarăși a-nceput cuvânt

Străinul, tremurat și rar,

Uitându-se-n pământ:

– „Am mai umblat pe-aci... dar sunt

Amar de ani, amar!

Știam și oameni...“ El și-a dus

Pe tâmple mâna-ngândurat:

– „Ședea pe vale-n sus...

Ion al Anei... cică rus

Din moși; l-or fi-ngropat?“

– „Ion al Anei... L-ai știut...

E mort de-un veac! Și bun creștin,

Tot cinste ne-a făcut.

Dar multe, Doamne, l-au bătut –

I-a fost paharul plin.“

– „Era bogat?“ – „Era. Și-a fost

Cuminte om; dar nu știu cum,

Așa i-a mers de prost.

E rău, când anu-ntreg ți-e post,

Și masa când ți-e-n drum.

Nevasta i-a murit; și-apoi

I-a ars și casa; i-a trăsnit

Deodată patru boi.

Trăia la praguri, și-n nevoi

Că-n urmă-a-nnebunit.“

– „Nebun, din ce?“ – „Cuvântul meu

Și-al altora, e zvon prin sat;

Dar știe Dumnezeu!

Din multe toate, – zic și eu,

Dar, urma, din băiat.“

–„Era mișel?“ –„Ba nu, deloc;

Dar singur el a tot zorit

Să-și bage capu-n foc:

S-omoare p-un flăcău la joc.

Și-i dus de-atunci, fugit.“

–„E dus de-atunci... Dar ce-au avut?“

– „O fată... vezi, că n-are rost

Să spun de la-nceput.

Nimicuri... ei!... şi ce-a făcut

Destul de rău a fost.

De frica ocnei s-a răznit,

Şi-i dus de-atunci. Mai ştiu şi eu!

Aşa i-a fost menit.

Dar bun băiat! De-o fi murit,

Să-l ierte Dumnezeu.“

Străinul parcă n-auzea

Cuvintele; pe gânduri dus,

Sta piatră şi tăcea.

Deodată, parcă făr-a vrea,

Ridică ochii-n sus.

–„Nepoată ţi-e?“ Şi-a arătat

Spre fată. – „Cresc copii şi eu.

E mă-sa colo-n sat,

Dar e rămasă de bărbat

Şi-i tânără, şi-i greu!

Sunt văduv de vro zece ani,

Iar fata mea – mai bine-mi dau

Averea la golani!

Când faci copii, îți faci dușmani,

C-atâta minte au!“

E gata moșul de plecat,

Și spre străin întors apoi:

– „Ți-e drumu-ndelungat,

Și-i noapte. De n-ai gazdă-n sat,

Să vii să dormi la noi...“

– „Că n-am... dar uite, nu e vânt,

Și-i cald. Sub cap o mână pui,

Dorm colea, pe pământ.

Îți mulţumesc!“ – „Păi, Domnul sfânt

Te poarte-n paza Lui!“

El trist privind în urma lor

Cum se duceau spre sat grăbiți,

Rămase gânditor

Și frânt ca oamenii când mor,

Cu ochi încremeniți.

Când i-a pierdut din ochi, voi
Să se ridice, și-a crezut
Că moare-n câmp aci,
Ca prins de friguri șovăi
Și-n urmă a căzut.

Târziu de tot s-a ridicat,
Și ochii-i se făcură grei
Ca celui îmbătat –
Și spre fântână s-a plecat
Privind în fundul ei.

Apoi el scoase tremurând
Din traista-i un cuțit de-oțel,
Și, dus așa de-un gând,
Strângea cuțitu-n pumn, cătând
Cu-atâta drag la el!

Mult timp în mână l-a-nvârtit.

De patruzeci de ani purta

Cu el acest cuţit:

Era pentr-un duşman menit –

Ce dulce gând era!

Și-acum... acum e de prisos!

Și-ncet cu-ncetul desfăcut

Din pumnul strâns vârtos,

Spre-adâncuri, vâjâind în jos,

Cuțitul a căzut!

Tovarăș drag! de patruzeci

De ani, ai fost viaţa lui!

Și-acum tu mort petreci –

Dar taina voastră-n veci de veci

La nimeni n-o s-o spui!

Bătrânul s-a nălţat apoi,

Spre deal ca un copil privind;

Ah, dealuri scumpe, voi!

Bieți ochii, slabi și numai doi,

Puține zări cuprind!

Cărarea asta, o știa,

Și colo stânca de-adăpost

Pe ploaie-n vremea grea;

Și parc-același vânt bătea,

Și toate cum au fost!

E sat dincolo – drum umblat

Și dealul mic, ușor să-l sui –

Aici l-a legănat

Măicuța lui, și-aici în sat

Sunt morți părinții lui!

Măcar din deal, așa ca-n zbor,

S-arunce ochii-n jos spre văi,

Spre sat, spre casa lor!...

Vor fi bătrâni, ei poate mor.

Și-atunci erau flăcăi!

Dar nu... în sat el ce-ar căta!

El știe tot ce-ar mai fi vrut

Să știe-n viața sa.

Sunt morți ai lui! El – un pierdut,

Mai bine-i poate-așa!

Și parcă neștiind nicicum,

Prin iarbă el și-a pipăit

Toiagul său acum,

Și-apoi porni... pe-același drum

Pe carele-a venit!

Sosise noaptea. Din apus

Se răsfira fierbând un nor

De-un rece vânt adus.

Zburau țipând cucori pe sus

Cu glas tânguitor.

Mereu se depărta de sat

Bătrânul, slab cu ochii plini

De lacrimi și bănat –

Mergea de-un gând nebun purtat:

Să moară-ntre străini!

Cântec

A venit un lup din crâng
Și-alerga prin sat să fure
Și să ducă în pădure
Pe copiii care plâng.
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu c-o nuia:
– „Lup flămând cu trei cojoace,
Hai la maica să te joace“ –
Eu chemam pe lup încoace
El fugea-ncotro vedea.

Ieri pe drum un om sărac
Întreba pe la vecine:
– „Poartă-se copiii bine?
Dacă nu, să-i vâr în sac!“
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu și i-am spus:

– „Puiul meu e bun și tace

Nu ți-l dau, și du-te-n pace!

Ești sărac, dar n-am ce-ți face!

Du-te, du-te!“ Și s-a dus.

Și-a venit un negustor

Plin de bani, cu vâlvă mare.

Cumpăra copii pe care

Nu-i iubește mama lor.

Și-a venit la noi la poartă

Și-am ieșit și l-am certat:

– „N-ai nici tu, nici împăratul

Bani să-mi cumpere băiatul!

Pleacă-n sat, că-i mare satul,

Pleacă, pleacă!“ Și-a plecat.

Din copilărie

Îndure-se Domnul de noi!
Azi spaima cu ochii de sânge
Aleargă prin codru și plânge
Iar pletele-i pline de ploi
Se luptă prin noapte cu vântul!
Se-ndoaie stejarii bătrâni,
Și uşile gem în țâțâni,
S-afundă pământul!...

Un muc de opaiț ardea –
Proptind pe genunchii tăi cotul,
Stam, mamă, pe gânduri cu totul;
Și ploaia-n fereastră bătea.
– „Ah, dacă știam eu că minte
De-atâte ori norul de sus,
Pădurii de ce nu i-am spus
Să fie cuminte!

Văzusem un nor mohorât

Venind din adâncuri de zare,

Simţeam că el n-afl-alinare,

Că, singur aşa, i-e urât.

Dar ce-avea şi codrul să-l cheme?

Şi-atâta vru norul! Şi-apoi

Au prins să vorbeasc-amândoi.

Să-şi treacă din vreme.

Eu nu ştiu nimic ce-au vorbit

Şi-atâtea vorbiră de multe!

Dar n-a vrut în urmă s-asculte

Pădurea, căci tot a clătit

Din vârfuri; iar norul, de ciudă,

Mai negru mereu se făcea,

Mereu şi pădurea râdea

Nevrând să-l audă.

Şi-apoi, dup-o vreme văzui

Că dânşii la ceartă-ncepură,

Că norul tot spune din gură

Mai știu și eu ce de-ale lui.

Tăcuse pădurea! Ah, mamă,

Așa de puțin a tăcut!

Și-apoi cu mânie-a-nceput

Deodată să geamă.

Stejarii cu hohot izbeau

Adânc răzvrătita coroană,

Iar norii-n văzduhuri în goană

Cu urlet de groază veneau.

Ah, mamă, ce luptă cumplită!

Și-n urmă-n văzduh se făcu

Așa de-ntuneric! Și fu

Și noaptea sosită.

Și-auzi-i tu, mamă, cum gem?

Prin noapte se bat a pierire,

Ca orbii se bat în neștire!

Dar codrul e slab, și mă tem

Că poate să-l bată dușmanul!

Eu nu vreau să fie bătut;

Eu codrului vreau să-i ajut,

Să-l apăr, sărmanul!“

Și mila mă-mpinge spre prag,

Tu, mamă, m-oprești zâmbitoare:

– „E codru voinic și nu moare!

Iar Domnului codru-i e drag,

Și-l apără Domnul!“ Mi-e ruptă

Puterea, și-n urmă mai rar:

– „Aș vrea pe fereastră măcar

Să-l văd cum se luptă!...“

Mă culci. Și n-am pace în pat.

Sărmanul meu codru! Și-ntruna

Tot crește năprasnic furtuna

Și codrul e singur lăsat!

Un trăsnet îmi sperie somnul;

Pe perne eu capu-mi ridic:

O, codru e mult și voinic

Și-l apără Domnul!

Târziu e, și-opaițul e stins.

E liniște-n casă. Afară,

E rară și-ntruna mai rară

Vuirea – și somnul m-a prins...

Eu țin ca un frate cu tine!

Ridică tu tabăra ta,

Tu, codrule, nu te lăsa

Și luptă-te bine!

Și-a doua zi, când îmi văzui

Iubitul meu codru-n picioare

Și cerul albastru cu soare,

De chiote-abia mai putui!

Râdea fericită pădurea,

De luptă nimic nu-i păsa:

Privea către cer și cânta,

Gândindu-se-aiurea!

ISPITA

Ei, acum te uiți la cană,
Că s-a spart! Dar dă-o-n foc!
Nu-mi fi inimă dușmană
Când vezi răul lângă mine –
Haide, prinde-mă mai bine
De mijloc!

Uite-mi hainele, ca spuma,
Le-am țesut cu mâna mea;
Zici în gândul tău acuma:
„Ce mai pui de căprioară!
Vezi, așa o văduvioară
Mi-ar plăcea!“

Ha, ha, ha! Să-ți meargă veste
De șiret!... Ei, cine-mi ești!
Tragi cu ochiul la neveste;

Treci prin sate ca-mpărații

Da’ te-or bănui bărbații

Și-o pățești!

Spune-mi drept: ți-au spus vrodată

Popii că păcate-ți scriu

Dacă-mbrățișezi vreo fată?

Să nu-i crezi! Ei știu Psaltirea,

Dar ce foc o fi iubirea

Nici nu știu.

Nu-ți plac ochii verzi? Ei, iacă!

Uite-ai mei! Nu te uita

Prea cu dor, că pot să-ți placă!

O, sunt tineri zeci și sute

Cari ar vrea să mi-i sărute

Și eu ba!

Hoțule! Te uiți la mine;

Știu eu ce gândești acum,

Că de-aceea ți-e rușine –

Eu de-aș fi flăcău odată

Nu m-aș rușina de-o fată

Nicidecum.

Iacă... stau pe la fântână!

Dă-mi cârligul... Aoleu,

Nu mă strânge-așa de mână!

Nu m-ai strâns? Și-ți vine-a plânge?

Haid’ degrabă și mă strânge,

Că eu vreu.

Crezi că nu? Ba cum s-arată

Știi tu fata cum s-o-mpaci.

Ori te superi tu pe-o fată

Când o strângi și ea te-njură?

N-ai pățit? Ia taci din gură,

Că te faci!...

Și mi-e cald! Și uite-n față

Sunt aprinsă; și zău nu,

Nimeni nu m-a strâns în brață

Mijlocelul meu frângându-l –

Dacă n-ai de-acuma gândul,

Poate tu!

Vrei să bei? Și nu ți-e teamă

Că mi-e olul descântat?

Cine bea să poarte seamă

Să sărute pe stăpâna

Olului... nu pune mâna,

Că te bat!

Ei, mă duc acum. Deseară

Iarăși viu! Și spune-mi drept

Vii și tu? Te-ntâmpin iară

Ca și ieri, cu vase pline!

Nu veni!... Și să știi bine

Că te-aștept!

Vântoasele

Să ne ferească Dumnezeu
Și-audă-ne din cer cuvântul!
Mi l-a-nghițit acu pământul,
Și-atâta om aveam și eu!
Mi l-am întors în pat cu mâna,
Și-am fost la babe și la vraci
Și-am dat și milă la săraci –
Și mi-a murit la săptămână!

De suflet noi voiam să-l dăm
Și-l dedem gata-n mâna morții!
Era voinic; trăsese sorții,
Și-am tot zorit să-l însurăm.
Găsisem una mai de gazdă –
Căci nu eram nici noi din drum –
Dintâi n-o vruse nicidecum
Dar s-a mai dat și el pe brazdă.

Și ne-am gătit după puteri,

Cu lăutari s-aducem fata,

Cu vin și chef, precum e data –

Țin minte toate, ca de ieri.

Și câți nuntași! Să-i spuie pragul!

Și-afară ger, ca la Crăciun.

Mireasa ici, dincolo nun,

Și-n mijloc el, mai mare dragul!

Și-așa deodată l-au cuprins

Călduri – c-a fost și cald în casă –

El a ieșit de după masă

Îmbujorat de vin și-aprins.

Și până să băgăm de seamă,

Vântoasele-și făcură rost –

Și dacă nu știu eu ce-a fost,

Atunci eu nu știu cum mă cheamă!

În curte el de vorb-a stat

Cu doi flăcăi. Și vezi, deodată.

Așa din vorbă așezată

Gemu cu glasul înfundat;

Apoi cu mâinile-amândouă

Și-a rupt cămașa de pe el –

Flăcăii spun, dar nu la fel;

Dar drept e cum vă spun eu vouă.

Că vâjâia vârtej de vânt,

Pe când vorbeau: plecase răul!

Și undele-nghițind flăcăul

L-au ridicat de pe pământ.

Și se făcu-n văzduh roșeață

Ca-ntr-un pahar cu sânge-umplut –

Băiatul meu era pierdut

Când s-a mai limpezit de ceață!

Ce-a fost apoi – la Dumnezeu

Sunt toate câte sunt să fie!

Ce-a fost apoi, pământul știe;

Dar spui ce-am auzit și eu –

Că l-au văzut fugind orbește

Se jură vameşul, de-i ceri,

Şi doar el nu-i copil de ieri

Să nu-nţeleagă ce vorbeşte!

– „Venea ca un nebun spre râu.

Din jos de pod! Şi cu mirare

Eu stam să văd ce gânduri are,

Că-n vad e apa până-n brâu.

Pe mal s-a desculţat în grabă,

Trecând prin râu. L-aş fi strigat,

Dar m-am temut că-i apucat

Şi-mi prind cu Necuratul treabă.

Pe mal dincolo nu-l văzui

Să-şi tragă cizmele-n picioare.

Fugea de-a razna pe răzoare

Desculţ, aşa – de maica lui!“

Vezi, nu i-au dat răgaz la multe!

Şi eu l-am tot rugat frumos:

– „Să-mbraci măcar cevaşi pe dos“.

Dar parc-a fost el om s-asculte!

Și-așa-n neștire l-au purtat

Cum nici nu te gândești cu gândul!

Trei sate l-au purtat de-a rândul!

Și-acolo, într-al treilea sat

Bătu-n ferestre la o casă –

Ei, vezi, și să te miri ce spun:

Din om întreg te fac nebun,

Și din voinic, neom te lasă.

Ei spun așa că s-a ținut

Cu văduva din cas-aceea.

Dar eu nici nu cunosc femeia –

Și-a fost apoi, că nici n-am vrut

Să știu de ea. Și-am stat întruna.

Am stat de el ca să-l însor,

Și el, văzând că-i tot dăm zor,

S-a lepădat de ea cu buna.

Și-acolo, Doamne, mi l-au dus,

De ne-a stricat tot rostul vieții!...

Și-l așteptam la horă, bieții,

Și, galbeni-ceară, când ne-au spus
Flăcăii, cari au fost cu dânsul:
Eu n-aveam lume pe pământ
Să știu pe care lume sunt,
Așa mă podidise plânsul.

A doua zi, pierit zăcea
În ieslea grajdului, pe paie.
Și-ar fi putut din el să taie
Bucăți-bucăți, că nu simțea.
N-avea putere-n el să-și tragă
Nici sufletul, și-așa răpus
Zăcea pe țol cu fața-n sus
Cu ochii stinși și fără vlagă.

În două zânele l-au rupt,
I-au stors și sângele cu-ncetul
Căci nu putea să-și miște, bietul,
Nici ochii-n cap! Și i-au mai supt
Și glasul, ca pe muți lăsându-l;
Iar noi din gură-i n-am putut

S-aflăm ce-a fost și ce-a făcut,

Și nu-i puteam ghici nici gândul!

Îi dase ceasul rău în drum!

De nu-mi ieșea atunci din casă,

Eu n-aș fi de copil rămasă,

Că l-aș avea băiat și-acum!

Așa... mi l-a-nghițit pământul

Și-atâta om aveam și eu –

Să ne ferească Dumnezeu

Și audă-ne din cer cuvântul!

DRAGOSTE ÎNVRĂJBITĂ

I

Fata sta la poartă, mă-sa la prilaz –

Nu știu ce-avea fata, că-i era necaz

Și umbla de colo până colo beată.

O vedea și mă-sa că e supărată

Și că-i joacă-n lăcrămi ochii arși de foc,

O vedea prin casă că se-nvârte-n loc;

Prinde-n mâini un lucru numai ca să-l prindă,

Iese-n tindă, intră, iarăși iese-n tindă

Și frământă casa cu nimic, așa.

Ieri, cât a fost ziuă, nu s-astâmpăra

Nici cât bați în palme, și-alerga silhuie,

O trudea vreo taină și-ar fi vrut s-o spuie

Și de multă trudă, n-a vorbit deloc.

S-a culcat în urmă supărată foc

Și prin somn întruna a vorbit cu șoapte.

Astă-dimineaţă s-a sculat de noapte

Şi-a tors două fuse până s-au sculat

Ceialalţi ai casei. Şi-avea plânsă faţa.

N-a vrut să mănânce. Toată dimineaţa

N-a vorbit nici două, iar când a-nceput

Mă-sa cu ocară, fata s-a făcut

Albă şi-apoi verde şi-a izbit din mână

Fusul plin şi furca şi-a umplut de lână

Lavițele vetrei. – „Bine, fă, dar ce-i“?

A luat în urmă cusătura ei

Cea cu flori – cămaşă, soare de frumoasă –

Şi s-a dus în pragul tindei, ca să coasă.

Dup-un ceas de vreme, mamă-sa venind

Nu ştiu ce să-i spuie, s-a crucit privind

Cusătura fetei: – „Nu vezi că se pierde?

Unde-ar fi cu galben, ai cusut cu verde;

Crucile pe umăr nu le-ai dus în şir.

Numără, Simino, numără pe fir;

Trei le treci şi două le desparţi deoparte,

Ca să iasă forma scrisă ca la carte.

Florile altiței, tu le spânzuri sus,

Roșul de pe margini uite cum l-ai pus!

Și-ai cusut cu negrul fluturii pe coate!...“

A văzut Simina greșurile toate

Și-a început să taie cusătura-n rând.

Se uita la pânză! dar nebunu-i gând

Alerga departe, numai foc și pară.

Când se-ntoarse-n urmă mamă-sa de-afară

Și-a pus mâna-n șolduri și-a privit-o drept:

– „Ai stricat, Simino, ce-ai cusut la piept!

Ce-a fost bun: păi, uite mânecile-s rele!

Ce-ai făcut? Stai beată și te uiți la ele!“

Ea prinzându-și toate sculele-ntr-un loc

Le-azvârli deoparte: – „Dă-le, mamă,-n foc!“

II

Avea biata fată ca de ce să-și poarte

Sâmbetele însăși. Zi, că și la moarte

S-a gândit Simina, dar la asta nu.

Mă-sa e de vină! Mă-sa-i zise: – „Du

Câteva și Linei, că și ea-ți aduce!“

Lina! Parcă fetei îi venea s-apuce

Și de gât s-o strângă până va muri

Lina, că din dânsa doar’ le răsări

Cearta cu Lisandru! Lina-i vinovată!

Ieri, de la chindie, și-astăzi ziua toată

S-a izbit cu gândul, tot pe gânduri stând,

Parcă e cu farmec! Tot același gând,

Parcă-i sta Lisandru prapur înainte!

Se muncea Simina să-și aduc-aminte

Când s-au prins la ceartă, pentru ce și cum?

Ce-a zis el? Și dânsa ce-a răspuns, și-n drum

Cine-a fost s-audă? El a zis: – „Ei lasă,

Pentru-atâta lucru nu fi mânioasă!

Dac-am zis-o, iartă, n-am să ți-o mai zic.“

Ea s-a-ntors grăbită, n-a răspuns nimic

Și-a plecat. Lisandru într-un suflet vine:

– „Nu te las, Simino, vreau să mor mai bine!

Nu te las acasă! Stăi, că faci păcat!

Uite, dă-mi o palmă și să fiu iertat!“

El a hărțuit-o, n-a lăsat-o-n pace

Și-o silea să râdă. Hoața se preface!

Ea smucindu-și însă grabnic brațul drept

L-a lovit cu pumnul mânioasă-n piept

Ca s-o lase-n pace! Și-a plecat, nebuna!

Asta-i ce o doare, asta numai una:

L-a lovit! Lisandru, ca trăsnit, cum sta,

A privit în urmă-i și-a strigat așa:

– „Nu te cunoscusem, fă, mai dinainte!

Dar așa ți-e portul? Bine, ține minte:

De pe mine-ți crească iarbă verde-n prag.“

Rău e și Lisandru. Dacă-l are drag

Într-atâta fata – și el știe bine, –

Cum îl rabdă locul, Doamne, cum îi vine

Suflet să mai umble zile supărat

Pentru-o vorbă numai? El e om bărbat,

N-o să-și prindă doară mintea c-o femeie –

Pentru ce s-aprinde? pentru ce să ieie

De bani buni prostia oricărei femei?

Vezi, a lui e vina! Nu e vina ei,

A voit să-și bată joc de ea, s-o strângă

Cu țâțâna ușii – și-i venea să plângă

De necaz! Sărmana, ea s-a încrezut

Și-acum el în urmă vezi ce i-a făcut:

I-a spus verde-n față că-i mai place Lina!

Ea-l iubește, biata, cum iubești lumina

Ochilor, și toate-toate i le-a dat

Și-acum el o poartă gurilor prin sat,

O-ngloteşte-n vorbe ca pe-o vinovată

Tuturor le spune, că Simina-i fată

Mai așa și-altminteri, toți știu de la el

Că pe-un braț Simina are un negel:

Vezi cum vine, Doamne, peste om năpastea?...

Toată ziua fata s-a gândit la astea

Și din toate una mai mult răsărea:

Și-a bătut Lisandru joc numai de ea.

Și gemea Simina, foc acum pe dânsul,

Și strângea din gură să-și înghită plânsul.

III

A venit Joiana. Fata și-a luat

Doniţa, să mulgă. Era bine seară.

Cald bătea prin frunze vânt de primăvară.

Fratele Siminei, Nicu, tremurând,

Sta-n cămașa-i lungă de copil, ținând

Lumânarea-n preajma doniței. Deodată

El clătește ceara și-ngânând arată

Pe pământ cu mâna: – „Uite ce-ai făcut“.

Și târziu la urma urmei a văzut

Fata că de lapte donița e goală:

Mult pe jos mulsese, și-altă parte-n poală

Nicu e de vină! – „Nu mai văd defel!“

Și-l izbi deoparte, și-a lovit în el.

Și plângând copilul și-a căutat cărarea.

Ea luând din mână-i volnic lumânarea

O lipi de-o piatră ca să mulgă iar.

Nu mai era lapte și mulgea-n zadar

Ugerul. Iar vaca poate niciodată

N-a mai fost ca astăzi neastâmpărată

Și-a-ncetat Simina, că s-a ostenit.

Când era prin tindă, ea și-a amintit

C-a lăsat aprinsă albă lumânare.

„D-apoi ce? Atâta pagubă mai mare!“

Și-i sări deodată gândul la vițel:

N-a lăsat în uger lapte pentru el

Și-l auzi, sărmanul, cât de jalnic muge:

„Ei, dar ce-i o noapte! Mâine-n zori va suge!“

Și-a nălțat din umeri. Iac-așa!... Ce-i pasă!

A intrat aprinsă și grăbită-n casă,

Donița punând-o după ușă-n cui.

Mă-sa stă crucită. – „Păi acol-o pui?

Vino și strecoară laptele odată!“

Ea prinzându-și grabnic vasul, i-l arată

Mă-sei și-l izbește: – „Ce să mai strecor?“

Și răstit se-ntoarse fata-ntr-un picior.

Și s-a-ntors și mă-sa negrăind de teamă,

Nu cumva să bage omul ei de seamă,

Ce isprăvi îi face fata, c-apoi joc!

Și s-au pus la cină. Fata sta la foc

Și când zise mă-sa: – „Haida, fă, la cină!“

– „Nu mănânc!“ răspunse și ieși-n grădină.

IV

Se-nserase bine. Turmele trecând

Zângăneau vrun clopot, și veneau pe rând
De la câmp. Amurgul înnegrise zarea.
S-auzea-n departe tremurat cântarea
Buciumului jalnic, ca un psalm în vânt.
Și plângea Simina și privea-n pământ
Și-și vedea viața toată pustiită
Dintr-o vorbă numai! Se simțea slăbită
Ca d-un veac de boală. Toate-acum s-au dus!
Și din ce? Simina n-avea chip de spus.
Ieri, de către seară, a plecat Simina
Ca să duc-o mostră de cusut la Lina,
Prietena ei, poate cea mai bună-n sat.
Mă-sa-n târg fusese ieri și-a cumpărat
Mere; și Simina a luat trei mere
Să le ducă Linei. Și Lisandru-i cere,
Întâlnind-o-n stradă, mărul cel ținut
Pentru el! Ea-l dete însă necerut:
De pe piept cămașa vesel ea-și desface,
Singur el s-aleagă mărul care-i place.
– „Dar dacă iau două?“ – „Bine, dacă vrei,
Îmi ajunge unul“! – „Dar dacă iau trei?“

Și Simina râde: – „Mi le iei pe toate!

Dacă-ți place, ia-le!“ – „Tu te superi, poate?“

– „Nu, Lisandre; uite, aș fi vrut, așa,

Să dau Linei unul. Lasă, că-i voi da

Altă dată; Lina n-are doar să piară!“

– „Dacă-i pentru asta, fac eu astă-seară

Să-ntâlnesc pe Lina, să-i dau mărul, vrei?“

– „Eu ți le dau ție, nu i le dau ei.“

– „Bine, îi dau mărul, spui că-i de la mine,

Și-așa mi-e mai dragă Lina decât tine.“

. . . . . .

V

Ea stătea pe laiț sub cireș. Cu ea

A venit și Turcu. Liniștit ședea

Câinele de-alături și-și privea stăpâna.

Brațul stâng nălțându-l, ea-și aduse mâna

Până peste-obrajii rumeni și învolți,

Iar cu mâna dreaptă, apucând de colț

Mâneca ei stângă, își ștergea plânsoarea.

Se pornise vântul prin cireș, și floarea
A-nceput să ningă șișăind domol,
Și cădea pe pieptul și pe brațul gol
Al Siminii, stându-i albă-n poala rochii.

Două-trei flori poate au ajuns în ochii
Câinelui, și-n urmă câinele-a-nceput
Mârâind să miște capul. A tăcut
Câteva clipite și-a-nceput mai tare.
Fata, tresărită, se mira ce are
Câinele, și blândă ea l-a mulcomit.
N-auzea nimica. Vântul a clătit
Ramura pe care sta vro păsărică
Și dormea, și biata s-a zbătut de frică,
Și-acel zgomot dase câinelui prepus.

Ce-ntuneric! Fata s-a izbit în sus,
Și simțea că-i arde capul tot, ca focul,
Și de-amar năvalnic n-o mai ține locul.
„Prea sunt eu nebună!“ Și pe când zicea
S-a nălțat cu totul, hotărât avea

Gândul să se ducă liniștit în casă.

Dar simțea o mână grea cum îi apasă

Pieptul și-o sugrumă, și o ține drept.

„Ce să fac în casă? Dar aici ce-aștept?“

Și-i venea să țipe ca dintr-o pădure

Și-i venea să urle ca din foc, să-njure,

Și-i venea să plece, noaptea cum era,

La Lisandru-acasă. Ce e de-ar pleca?

L-ar găsi prin curte, l-ar găsi la cină,

L-ar ruga, spunându-i că el nu-i de vină

Și plângând i-ar zice: „Nu fi supărat,

Bate-mă, Lisandre, că nu faci păcat!“

El e bun ca lumea, el le iartă toate,

El nu ține minte și-ar ierta-o poate!

Și cu-aceste gânduri ea s-a-mbărbătat –

Dar în clipa asta Turcu și-a nălțat

Capul, întorcându-l într-o parte țântă.

S-a mișcat și fata și-a rămas ca frântă

Și simțea că ochii-i ca de friguri ard.

Cine-i? Ce-i acolo? S-auzea la gard

Parcă-i om, ce vine. Se gândea Simina

Că de bună seamă iarăși e vecina

Tudora, că dânsa, după obicei,

Rupe din gard vreascuri, când nu-i gardul ei.

Dar pe vremea asta? Tocmai potrivită,

Pe când toată lumea doarme liniștită.

De-ar fi fost mai ziuă, fata s-ar fi dus

Drept la gard, și leicii furcă i-ar fi spus

Vorbe de ocară, numai trei cuvinte,

Că de mult tot fură gardul, ș-apoi minte

Dac-o-ntrebi, și jură când e la prilej

Că de-a pus ea mâna măcar pe-un gâtej

S-o găsească moartă mâine-n zori vecinii.

Ba a spus odată tatălui Siminii:

– „Ce te legi de mine? Hai, să vezi ce ard,

Iacă-mi sari cu vorba că eu fur din gard!

Vreai să-ți fac eu poate gardul nou? Ba bine;

Leagă-te de fată-ți, ce te legi de mine?

Ea-ți despoaie gardul“ –

Și Simina sta

Locului, de spaimă nici nu cuteza

Să răsufle tare, ca să n-o audă

Tudora, și-a prins-o tremurul de ciudă,

Și simțea suindu-i sângele-n obraz.

„Slabă ești de înger!“ Și-i era necaz

De slăbia de astăzi, ca de-o făcătură.

Câinele întruna mârâie din gură.

Ca să tacă, fata grabnic l-a adus,

I-a pus capu-n poală și pe ochi i-a pus

Mâinile, deodată a simțit că-i trece

Junghiul pe sub coaste, fulgerat și rece,

Și s-a strâns de spaimă toată lângă pom

A văzut cu ochii cum trecea un om

Prin grădină. Iată-l! Ține-n mâini zăbunul –

Parcă-s doi – e umbră! Nu, e numai unul.

Un tâlhar! Se duce spre fereastră drept.

Inima Siminei se zbătea în piept

Ca pe mal un păstrăv, și vro două clipe

Nu-i venea răsuflet. Și-i venea să țipe,

Se temea. Să tacă mai rău se temea.

Ar fi mers în casă, dar dac-o simțea

De pe paşi tâlharul? S-ar grăbi să vie

Către ea, s-o bată. Doamne, cine ştie

Ce om rău e dânsul, rău, că altfel cum?

Vrun fugit din ocnă, care-ţi sare-n drum

Şi te-omoară. Iată-l, s-a oprit d-odată

Şi tiptil s-aşază la fereastră, iată

El îşi ţine-n mână pălăria, stând

Ca lipit de ziduri, şi din când în când

Îşi iveşte capul, numai câte-o clipă

Şi pătrunde casa şi s-ascunde-n pripă.

Uite-acum se duce şi-acum stă lipit

La fereastra casei cea din răsărit,

Tot mai des priveşte, tot mai mult s-arată.

Parcă n-ar fi-n casă cel pe care-l cată.

Nu ştiu cum Simina nu se mai simţea,

Îi venea să creadă şi tot nu credea,

Dar în urmă omul s-a întors o dată

Drept, aşa că fata îi văzu curată

Faţa-n zarea lampei. Roşie s-a făcut

Şi-i venea să râdă de ce s-a temut.

Şi-ar fi râs cu hohot, dar cu mâna stângă

Și-a-nvelit obrajii și-a-nceput să plângă.

VI

Se zarea de lună. Câinele-a lătrat

La străin, dar vesel fuga el a dat

Ca să-i lingă mâna și să i se-arete

Prieten. Și-atunci glasul plângătoarei fete

Se-ncerca să cheme câinele napoi,

Numai ca s-audă hoțul, că sunt doi

În grădină. Vântul, gata să se culce,

Murmura o rugă doinitor de dulce.

VII

– „Nu ești supărată?“ – „Nu, dar tu?

– „Nici eu!

Și mă ierți?“ – „Lisandre, eu am fost de vină!“

Răsărise luna, galbenă și plină,

Ca o fată blândă care-n chip duios

Vine sus din ceruri să ne-aducă jos

Liniștea și pacea zărilor albastre

Și cu dor să umple sufletele noastre.

Sub cireș iubiții mult timp au rămas.

Când din ușa tinzii s-auzi un glas

Mustrător, dar dulce: – „Unde ești, Simino?

Ne culcăm! Pe ușă pui zăvorul, vino!“.

Fata mamei

Cânta cu glas de-abia învolt
O doină ce-au adus-o-n sat
Flăcăi de peste Olt.
Spunea cum geme-n vânt pădurea;
Spunea de-un trandafir brumat,
În doina ei; de-un ulm rotat
Și de-o iubire cu păcat
Sosită de pe-aiurea.

Cosea pe prag. Dar nu știu cum
Azi prea se tot uitau la ea
Creștinii de pe drum.
În prag era și prea lumină.
A-ntrat în casă. N-ajungea
Lumină-n geam, și nu vedea;
S-a dus sub nuc. Dar îi părea
Pustiu azi prin grădină.

Și iar pe prag. Mai pe-nnoptat

A mers s-aţâţe-n vatră foc,

Să facă de mâncat.

Sosise tată-său din luncă

Și mamă-sa din iarmaroc.

Ca un copil gonit din joc,

Ea tot umbla din loc în loc

Și-a greu, ca de poruncă.

– „Ți-e, fată, rău, de nu cinezi?“

– „Mi-e rău!“ Și-apoi ieși curând.

– „Mi-e rău... așa cum vezi!“

Iar tată-său, ca și-altădată,

N-a dat acestor vorbe rând,

Dar biata mamă,-nțelegând,

A stat ce-a stat și-i dete-n gând

Să iasă după fată.

Bărbatul, singur în bordei,

S-a pomenit așa ca-mpins

Cu gândul la femei.

Și se ciudea ce-i asta iară?

Și dup-o vreme l-a cuprins

Neastâmpărul, cu dinadins:

Nebune sunt? Ori ce le-a prins

De stau așa pe-afară?

Izbindu-și pâinea-nviforat

Bătu cu ciudă din picior

Și repede-a plecat.

S-a poticnit de-un lemn în tindă

Și-și mai făcu mâniei zor.

Dar unde-or fi? De joc li-e dor?

Pe unde-or fi, de maica lor,

Ce horă au să-ntindă!

Dar când ajunse la prilaz

A stat năuc, și-un sloi părea

Că-i trece peste-obraz.

Vedea-n năprasnica-i mirare

Cum una pe-alta se ținea

În braţe strâns şi nu-i venea

Răsufletul, că le-auzea

Plângând ca la-ngropare!

PRUTUL

– Prutule, tu vii turbat

Și cu sânge-amestecat,

Și n-ai pace și-alinare

Și n-ai loc cum vii de mare:

Ce ți-e iar de spumegare?

Și-aduci arme ghintuite,

Trupuri de voinici ciuntite,

Steaguri de oștiri păgâne

Și cai roibi fără de frâne!

Iar de maluri tu izbești

Capete moldovenești

Și prin rădăcini încurci

Bărbi cărunte, bărbi de turci!

Spune, Prutule, măi frate,

Spune-mi, ale cui păcate?

– Oliolio! Voinic durut!

De când sunt pe lume Prut

Ce văzui n-am mai văzut!

Cât cuprinzi cu ochii-n zare

Numai tunuri, numai care,

Numai turci bătrâni călare,

Numai turci, numai cazaci.

Multă-i frunza pe copaci,

Dar de stai și seama faci

Tot erau mai mulți cazaci.

Barba lor bătea-le brâul

Și țineau cu dinții frâul,

Pe-unde trec ei duc pustiul!

Și când i-am văzut, creștine,

Că iau calea către mine,

Și când le-am văzut mai bine

Ochii cu fulgerătura,

Pletele cu zbârlitura,

Bărbile cu-ncâlcitura,

Eu de maluri m-am izbit

Prins de friguri și-ngrozit,

Că mi se negrea vederea

Și mi se topea puterea

Și-amărât stăteam ca fierea!

Dar când mă-ntorsei spre deal,

Maică, ce văzui pe mal!

Cât ai face cruce-o dată,

Măre iacă mi s-arată

Moldoveni, știuții mei,

Prăfuiți și puțintei

Nici să nu te uiți la ei –

Și veneau, veneau, veneau,

Turcii-n bărbi bolboroseau,

Că pe mal ei ce-ți vedeau?

Vedeau fulgeru-n picioare,

Alb de arme lucitoare

Și-nfrățit cu sfântul soare,

Vedeau vodă bogdănesc:

Dare-ar Domnul să trăiesc

Să mai stau să-l mai privesc!

Zările-alergându-le,

Vifor măsurându-le

Fulger despicându-le!

Calu-n vânt i se-ncurca

Prin urdii îmi fulgera,

Brazdă-n urmă-i revărsa,

Brazda roșie-nflăcărată

Tot cu sânge-amestecată –

N-am mai văzut niciodată!

Iar cel vodă bogdănesc

Da năvală-n căzăcime,

Și dă proșca-n tătărime,

Iama prin ianicerime,

Și prin deset năvălea

Desetul de mi-l rărea

Și, pe turci cum îi izbea,

Zarea nu-i mai încăpea!

Și-mi părea de-atâta bine

Că vedeam că vremea vine

Și-au să-ncapă ei și-n mine!

Oliolio, ce pui de leu!

Dragă-i fu lui Dumnezeu

Și mult bine-a mai avut

Mama care l-a născut!

Că-l vedeam cum umblă roată.

Și-alerga câmpia toată,

Luând gloată după gloată

Și-mpingându-le mereu

Tot încoa’ spre-adâncul meu!

S-au încăierat pe mal

Om cu om, și cal cu cal,

Și din piepturi se izbeau

Și cu dinții se rupeau,

Și grămezi-grămezi cădeau.

Morții-mi închideau cărarea,

Sângele-mi mărea vărsarea,

Groaza-mi mai creștea turbarea.

Și de-aceea vin urlând

Arme, steaguri aducând

Și cai roibi fără de frâne

Și stăpâni de oști păgâne.

Și de-aceea vin turbat

Mânios şi spumegat

Că de-atâta uluire

Nu mai pot să-mi viu în fire!

DECEBAL CĂTRE POPOR

Viața asta-i bun pierdut
Când n-o trăiești cum ai fi vrut!
Și-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gâtul tău:
E rău destul că ne-am născut,
Mai vrem și-al doilea rău?

Din zei de-am fi scoborâtori,
C-o moarte tot suntem datori!
Totuna e dac-ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit;
Dar nu-i totuna leu să mori
Ori câine-nlănțuit.

Cei ce se luptă murmurând,
De s-ar lupta și-n primul rând,
Ei tot atât de buni ne par

Ca orișicare laș fugar!

Murmurul, azi și orișicând,

E plânset în zadar!

Iar a tăcea și lașii știu!

Toți morții tac! Dar cine-i viu

Să râdă! Bunii râd și cad!

Să râdem, dar, viteaz răsad,

Să fie-un hohotit și-un chiu

Din ceruri până-n iad!

De-ar curge sângele pârău,

Nebiruit e brațul tău

Când morții-n față nu tresari!

Și însuți ție-un zeu îți pari

Când râzi de ce se tem mai rău

Dușmanii tăi cei tari.

Ei sunt romani! Și ce mai sunt?

Nu ei, ci de-ar veni Cel-sfânt,

Zamolxe, c-un întreg popor

De zei, i-am întreba: ce vor?

Și nu le-am da nici lor pământ

Căci ei au cerul lor!

Și-acum, bărbați, un fier și-un scut!

E rău destul că ne-am născut:

Dar cui i-e frică de război

E liber de-a pleca napoi,

Iar cine-i vânzător vândut

Să iasă dintre noi!

Eu nu mai am nimic de spus!

Voi brațele jurând le-ați pus

Pe scut! Puterea este-n voi

Și-n zei! Dar vă gândiți, eroi,

Că zeii sunt departe, sus,

Dușmanii lângă noi!

Fragment

În vale văd căscioara cu streașină de brad;
Aud, târziu prin noapte, pâraiele ce cad
Cu vuiet de pe dealuri; și-ntinsele păduri
În cor își cântă doina, cu zeci de mii de guri
Acum un trăsnet frânge cu hohot repetat
Un brad din fața casei.
De vuiet deșteptat
Tresar și-n chinul spaimei fiorii mă cuprind
Că nu te văd prin casă. Dar iată, vii zâmbind,
Și caldă-ți simt suflarea pe-obrazul rece-al meu.
– „De ce să-ți fie frică? E sfântul Dumnezeu
Din cer, și-acum vorbește cu brazii pe pământ!
A lui e și furtuna, și-ai lui, iubite, sunt
Și brazii. Și nu face El rău la ce-i al Lui...“
Parcă știam eu asta, și nu-ndrăzneam s-o spui!
De ce să-mi fie frică?
Te pleci și mă dezmierzi;

De drag, o dragă mamă, mă afli și mă pierzi

Din ochi; îmi iei o mână și-n mâna ta o strângi

Și-mi faci cu dânsa cruce pe piept, și parcă plângi.

Iar azi tu plângi întruna... Ori poate-așa cred eu,

Căci azi tu-mi ești departe, și tu, și Dumnezeu!

Pe deal

I

Ah! e mult de-atunci! Cărarea
Netedă pe deal urca;
Dealul plin de flori era
Și albastră zarea.

Azi poteca e urâtă,
Face cotituri în drum,
Dealul e cu spini acum,
Zarea mohorâtă.

Nu mai sunt copii s-alerge
După cuiburi, după flori!
Și pe culmi, în sărbători
Nimeni nu mai merge!

II

Mai trăiești, și-ți merge bine,
Vechi străjer? Nu m-ai uitat
E de mult de când n-am stat,
Ulmule, sub tine.

Tot aici? Amar e gândul,
Vecinic nemișcat să stai;
Vezi, de-atunci eu alergai
Lumile de-a rândul!

Ce te miri? Eu viu, fârtate,
Trist așa și liniștit –
Sunt bătrân! M-au obosit
Căile-alergate.

Tu cântai, și-n depărtare
Eu priveam râzând pe lunci:
Eu m-am cuminţit de-atunci,
Râd așa de-arare!

III

Iar de-aici, din zarea culmii,
Șir de dealuri eu privesc;
Culmea lor o-mpodobesc.
Ca și tine, ulmii.

Satu-n vale pe-o colină,
Mic și vesel: colo-n fund,
Uite-l verde și rotund
Nucul din grădină!

Iar, pe sub colină, râul
Curge-ncins pe lângă ea
Tocmai cum pe draga mea
O încinge brâul.

Și zburdalnic de pe coaste,
Gureșe pâraie cad;
Plopii stau pe mal, la vad,

Ca soldații-n oaste.

Plopii! Mă cunosc ei bine.

De copil!... Acum șoptesc,

Dau din cap și lung privesc

Buimăciți spre mine.

IV

Iată luncile nainte;

Gardul țarinii mai sus!

E nebun! Ah, mi-am adus

Și de ast-aminte.

Gardul, în copilărie,

Vecinic l-am asemănat

C-un nebun care-a plecat

Razna pe câmpie.

Și râdeam, făcându-i glume;

El tăcea răbdând mereu.

Câte-am mai văzut şi eu

De atunci pe lume!

Am văzut, mânaţi de soartea

Vremilor, băieţi sărmani

Alergând pe la duşmani

Ca să-şi afle moartea!

Gardu-n zări râzând s-afundă,

Şi mă tem a-l mai privi:

Azi, sarcastic, el ar fi

Gata să-mi răspundă!

V

Pe sub marginea pădurii

Boii pasc pe lângă car;

Din pădure geme rar

Zgomotul securii...

Văd, în zori, cum merg s-adune

Mure fetele: doinesc,

Râd pe drum și hohotesc

Ca niște nebune.

Albe poartă-n mâini cofițe;

Albe rochii fluturând,

Fug pe dealuri scuturând

Roua din cosițe.

E duminică. Din vale

Se ivesc răzleți flăcăi,

Toți își fac pe-ascuns din văi

Către codri cale.

Sus senin și jos verdeață!

Ce cuminte-i să trăiești,

Când ți-e dat să stăpânești

Numai o viață!

Mai demult... ah, toate-acestea

Mai demult s-au întâmplat!

Să nu-ntrebi ce-a mai urmat

Când s-a-nchis povestea!

VI

Dar auzi... ce jalnic cântă
Clopotele-acum în sat;
Glasul lor e-ndurerat,
Ruga lor e sfântă.

Ele plâng, și mi se strânge
Inima cum stau și-ascult,
Ele plâng și tot mai mult
Prin văzduhuri plânge.

Nu-i nimic, nimic în fire
Mângâios ca glasul lor!
Iat-am tresărit ușor
Ca de-o nălucire.

Îmi părea că după mine
Cântă ele – și sunt viu!

Doamne, și-mi era-n sicriu

Negrăit de bine!

VII

Toți au dreptul câteodată

Să se piardă-n aiurări!

O, dar nu pentru visări

Ni-e viața dată!

Uite, graurii pe luncă,

Veseli, fericiți ce sunt!

Șoimul se rotește-n vânt

Și spre ei s-aruncă.

Ei poeți sunt ai câmpiei,

Șoimul este-al lor despot –

Firea lumilor e-n tot

Chipul tiraniei!

Legea ei e-nlănțuirea

Unui șir de nedreptăți:

Dar eu văd de-atâtea dăți

Ce cuminte-i firea!

Numai prin nedrept ea poate

Pe cei slabi să-i facă treji,

Pe fricoși bărbați viteji,

Dând schimbării toate.

VIII

Nu mă plâng! Îmi pare mie

Uneori că sunt învins,

Sufletul mi-l simt cuprins

De melancolie.

Iar atunci îmi vine plânsul.

Sunt copil, și plâng ușor!

Plânsul meu e-al tuturor;

Ce păcat e-ntr-însul?

Când mă văd în prada sorții,

Plâng – eu știu! – dar nu mă plâng!

Mă-ndoiesc, dar nu mă frâng

Gândurile morții.

Soartea pe nedrept mă bate:

Poate e mai bine-așa!

Iată, suferind, voi da

Șoimului dreptate!

Plâng? Dar lângă leagăn cântul

Mamei de-obicei e trist –

O, eternule psalmist,

Mare ți-e cuvântul!

„De durere, chin mi-e somnul;

Fac și fiere traiul meu:

Dar tu laudă mereu,

Suflete, pe Domnul!“

Corbul

Murind pe cruce se trudea
Să ție ochii-n sus spre soare,
Dar fruntea lui sângerătoare
Încet-încet spre piept cădea.
Iar mă-sa mâinile-și frângea
Țipând deodată: – „Moare!“

Atunci veni un corb zburând
Cu crocnet spre Mântuitorul,
Da roate și țipa flămând.
Mario! Junghi e al tău gând
Și fulger ți-e fiorul!

Cu fața albă ca de var,
Spre corb ea-și înălță cuvântul.
Izbind cu mâini întinse vântul
Spre el, dar le izbea-nzadar:

N-avea puteri, de mult amar,

Și n-o ținea pământul.

Atunci Hristos și-a ridicat

Spre corb privirea milei sale

Și ochii-i s-au umplut de jale.

Un zâmbet trist i-a luminat

Din ochi pe chipu-i sângerat,

Și-apoi privi la vale

Spre mă-sa și, cu glasul frânt,

A zis: – „Știa el, de ce vine!

O, lasă-l, mamă, lângă mine;

Că de-nsetat și-aprins ce sunt,

Cum face el din aripi vânt

Îmi face, mamă, bine!“

Ea blestemând la corb privea,

Căci el pândea pe Crist să moară,

Și-l fericea dintr-altă oară,

Căci singur el lui Crist făcea

Durerea cea nespus de grea

Să-i fie mai ușoară!

Baladă

Sunt eu de vină, mamă,

Sunt eu de vin-acum?

El m-a-ntâlnit odată

În zori de zi pe drum;

Glumind m-a strâns de mână,

Și ce-i dacă m-a strâns?

Sunt eu copilă mică

Să-mi fac din glumă plâns?

Era să-l las, măicuță,

Cu gluma și să tac,

Era să țip obraznic,

Ori ce era să fac?

Și tot pe mine, biata,

Și vină și ponos!

Eram chemați la nuntă

Și n-aveam brâu frumos,

Că n-ai voit să-mi cumperi,

Dar el mi-a cumpărat.

Și ce-i un brâu? Și-n urmă

Eu nici nu l-am rugat.

Era să merg la nuntă

Ca cei din neam sărac,

Să fiu de râs în lume?

Ori ce era să fac?

De ce-mi arunci tu vina,

Tot vină cu păcat?

El m-a oprit în cale

Pe lunci și m-a-ntrebat

Pe unde-i bietul tata?

Și-i vesel, sănătos?

Și m-a-ntrebat de tine,

Așa de prietenos.

De bine când mă-ntreabă.

Eu cum era să tac?

Să-l las în drum cu vorba.

Ori ce era să fac?

Și-acum întreagă vina

Pe mine tu o pui!

El m-a-ntâlnit pe punte,

Și știi tu felul lui:

M-a strâns de peste brațe

Să nu le pot mișca,

Și nu-mi lăsa răsuflet,

Așa mă săruta.

Te zbați, dar tu ești slabă,

Și puntea toată sloi:

Cădeam, ferește Doamne,

Sub gheață amândoi!

Și-acum, tot eu, sărmana,

Cu vina m-am ales!

Că nu-ți venise vaca

Și-n cale-i m-ai trimes.

El, iată-mi-l că vine

Să-mi fie soț în crâng;

Era-ntuneric beznă,

Și nu vedea că plâng.

Și-apoi... să-mi spui pe suflet:

Era să las pe plac

La lupi în codri vaca,

Ori ce era să fac?

Din adâncimi

Din adâncimi fără de margini
A răsărit pe cer o stea;
Și trist, nemișcători de-a pururi,
Aprinșii sori priveau la ea.

De la-nceput, de când e lumea,
Izbită ea prin spații reci
Se duce-ntruna, se tot duce
Și se va duce-n veci de veci.
Se scuturau, gemând prin noapte,
Din visuri deșteptații sori
Ca să-și mai scuture urâtul,
S-alunge-ai frigului fiori.

Și se uitau cu jale-n drumul
Pierdutului drumeț acum –
O, de-ar putea și ei vrodată

S-alerge-n veci pe-acelaşi drum!

Căci ei de la-nceputul lumii
Stau solitari în gol aşa
Şi-n lungul cel de veci al vremii
Ei tot pe-acelaşi loc vor sta.

Dar nu ştiau că steaua-n treacăt
Îşi plânge-amarul ei noroc,
Că, de-obosită, pizmuieşte
Pe cei ce stau etern în loc.

Nebunul

– „O văd, o văd! Departe-n văi,

Cu groază-n suflet, Tată sfânt,

Cu părul despletit în vânt“ –

Și ochii lui s-aprind văpăi.

– „Te-nșală, Medre, ochii tăi;

Nevasta ți-e-n mormânt.“

–„Și mâinile-i de mijloc țin

Copilu-n aer ridicat;

Și-alearg-așa, țipând prin sat“ –

Și glasu-i slab de plâns e plin.

–„Ce gânduri fără rost îți vin!

Copilul e-ngropat!“

–„Și-mi arde casa! Limbi de foc

Ard lumile lui Dumnezeu;

Cad bârne-aprinse-n capul meu“ –

Privirea-i stă țintită-n loc.

–„Ei taci acum! Ai fost proroc

Destul, nu fi mereu!“

–„Sunt cu securi... și-mi vor izbi

Securea-n cap, că sunt ocnași!

Ești tata meu, să nu mă lași“ –

Și-acum fricos în jur privi.

– „Să nu te temi! Ei n-or veni.

Că-n jur ei au ostași.“

Și tata strâns de piept ținea

Pe fiul său. Ofta duios,

Dar lung și crunt de nemilos

În ochii fiului privea.

Iar fiul tremurând stătea,

Plecându-și ochii-n jos.

Era voinic. Ar fi putut

S-arunce-n văi așa ca-n joc

Pe tată-său, dar sta pe loc

Cu teama câinelui bătut.

El toate, toate le-a pierdut,

Băiat fără noroc!

– „Când îl vedeam pe punte-n sat,

Treceam pe-alături prin pârău.

Eu bine lui, el mie rău“ –

Vorbea cuminte și-așezat.

– „Era el, Medre, supărat.

Pe tine, de flăcău.“

–„Ei, câinele! De m-a voit

Pe mine fata, nu pe el,

Sunt eu de vină? Ba defel“ –

Și-acum vorbea grăbit-grăbit.

– „Ei, iar te-aprinzi! E un mișel,

Și lasă-l, că-i ocnit!“

– „Sub țâța stângă vreau să-i pui

Cuțitul... da, să-l potrivesc,

S-apăs și-apoi să-l învârtesc“ –

Și iar ardea privirea lui.

– „Ei taci acum! Să nu mai spui

De el, că te lovesc.“

–„Să-mi horcăie, când i-oi fi pus

Pe piept genunchii amândoi;

Eu vreau să plec să-l văd, apoi“ –

Acum sări turbat în sus.

– „Stai, Medre, stai! Sărac de noi,

Ce gânduri te-au răpus!“

E râpă-n fața lor. Târând

Pe tată-său, care-l strângea

De mijloc și-nzadar proptea

Picioarele-n nisip, cătând

Să-l ție-n loc, acum urlând

Spre râpi el se ducea.

Un scurt, sălbatic sforăit

Pe nări, e glasul luptei lor;

Se-ncleaștă teama de omor

Cu furia: se duc grăbit,

Și-acum pe râpi s-au prăbușit

Și tată și fecior!

Roata morii

Stăteam pe gânduri eu și gloata.
La roata morii ne uitam
Și de-nzadar ne frământam,
Că de-adevăr noi tot nu dam:
De ce se-nvârte roata?

–„Păi, nu-nțelegi tu românește?
Vezi scocul? – „Văd“, – „Și ce-i pe scoc?“
– „E apă.“ – „Bun! Stă apa-n loc?“
– „Ba vine.“ – „Ei, acum cioc-poc
Și roata se-nvârtește!“

Moraru-și scutura luleaua
Râzând. Avea el azi ce-avea
Căci alte dăți, când ne vedea
În jurul morii, ne făcea
Primire cu nuiaua.

Eram voioși că sta s-asculte

Și ne spunea ce e, ce nu-i.

Dar cum era puțin năprui

Făcea ca din cioc-pocul lui

Să nu-nțelegem multe.

– „Da’ roata carului ce face?

Se-nvârte?“ – „Da.“ – „Ba cum, ehei!

Se-nvârte ea de capul ei?“

– „Ba, când o-mpingi.“ – „Eu ce spusei?

Se-nvârte-așa, și pace.

Iar roata ici... o-mpinge apa.“

Acum noi toți am hohotit.

Morarul ăsta e smintit:

Când vrea să doarmă pe-odihnit,

El pat își face grapa!

Că de-ar împinge-o, ea nebuna

S-ar năpusti, ieșind din scoc,

S-ar duce pe pârău cioc-poc –

Dar uite, roata stă pe loc

Și totuși umblă-ntruna.

– „Ei, bat-o Dumnezeu s-o bată!

Dar cum să plece dac-o legi

De moară, mă! Nu mă-nțelegi?

Cu voi nu mântui zile-ntregi:

Ea stă, că e legată!“

Să-ți faci acum, creștine, cruce!

Priveam cu spaimă la morar.

O legi? Și stă! Dar e-nzadar!

Și roata doar o legi la car,

Și ea se duce, duce!

– „Se duce roata? Bun, dar carul?

El stă pe loc ca mine-acum.

El fuge crezi? Ba nicidecum,

Fug numai roțile pe drum“–

Ei, zi: nu-i prost morarul?

Și ne temeam să nu ne bată,

Că prea l-am zăpăcit de tot.

Păi carul stă? Minciuni de-un cot!

Ba carul fuge ca netot

Cu roatele deodată!

– „Am zis că nu? Ba, fuge doară“ –

Ei, fuge, vezi! Știam și noi.

De ce n-o ia la fug-apoi

Și moara ta către zăvoi

Cu tot ce e prin moară?...

Moraru-și puse-n sân luleaua,

Tăcut și grav: se pregătea

La sfat cu noi altfel să stea;

Și ce dovadă-i trebuia

Mai bună ca nuiaua?

Iar ce-a urmat la ce-aș mai spune?

Noi n-am ajuns la nici un rost.

Tu zici: – „Erai, băiete, prost,

Și roata pentru tine-a fost

A patra dimensiune!“

Și-apoi? Eu văd și astăzi gloata

Făcând așa! Tu nu-ntâlnești

Atâtea fapte omenești,

Le vezi, le-auzi, și te crucești

De ce se-nvârte roata?

Din poveste

LEGENDA RÂNDUNELEI

Din zori, de cum s-aprind,

Tot cântă rândunica

Sub streşini ciripind –

Era şi fată mare

Şi mândră de-a cătare

Şi-apoi, pe lângă toate,

Şi fată de-mpărat.

Uşor se duce nume

De-un lucru bun în lume,

Dar mai uşor de-un lucru

Frumos cu-adevărat.

Şi-n toată lumea vestea

I-a mers, cum merg de-acestea

Când trec din gură-n gură

Grăbit din sat în sat.

Dă roate şoimu-n zbor

Și țipă rândunica

Și n-află ajutor.

Cum vin în șir cocorii,

Venit-au peţitorii:

Ieșea din casă unul,

Iar celălalt intra.

Și ea și-a plâns durerea:

– „O, dă-mă cui ți-e vrerea,

Măicuțo, dar străină

Departe nu mă da!“

Și-n ciuda bietei fete,

Ea, vitrega, o dete

Străinilor de-acolo,

Veniți de undeva.

Cad fulgi pe câmpul gol

Și plânge-o rândunică

Pierdută dintr-un stol –

Pe-un larg adânc al mării

Spre-adâncul larg al zării

Se duc corăbii multe

Cu fata de-mpărat.

De-amar ea nu mai poate:

Inelul scump și-l scoate,

Din deget, și-l aruncă

În marea ce-o străbat.

– „Atunci, să știi tu bine,

Voi mai vorbi cu tine,

Când mi-or găsi inelul.“

Iar mirele-a-nghețat.

La cuib venind acum,

Sfărmat găsi ea cuibul

Iar puii morți în drum –

Ea blândă se supune

Și face tot cum spune

Bărbatul ei, și-n toate

Nu-i dă nici un cuvânt

De plângere; nu-și frânge

Nici mâinile, nu plânge,

Ci rabdă datul sorții.

Dar, tare-n jurământ,

E mută a ei gură:

Nici dragoste, nici ură

N-arată, ci rămâne

De-a pururi un mormânt.

Prin pomi sunt laţuri mii.

Prin aer zboară şoimii,

La cuib pândesc copii –

Şi iată! azi răsună

De multă voie bună

Palatul tot; cu vuiet

La rege robii vin.

Un peşte-au prins în mare

Şi-n el, în bună stare,

Inelul scump al doamnei.

I-l dau, de sânge plin!

Stăpânul îl priveşte

Şi vesel se porneşte

La doamnă-sa să-i spuie,

Scăpat de-atâta chin.

Aripele i-au frânt,

Se zbate-acum de moarte

În țărnă, pe pământ –

– „De-acum tu nu mai plânge!“

Și-n brațe el o strânge.

Cu mâna cea purtată

Prin sânge pe inel,

Bărbia el i-o prinde:

Dar brațele-și întinde

Cu țipet doamna-n aer,

Uitându-se la el.

Iar brațele-i deodată

În vânt încep să bată,

Mișcări părând de aripi

Cu umblet ușurel.

Și s-a nălțat în vânt

Deodată rândunica!

E negru-al ei vestmânt,

Că-n negru se purtase

De când se măritase!

De-atunci ea vesel zboară

Pe dealuri și pe lunci

Și-ntruna ciripește

Și-ntruna povestește

Tot ce-a tăcut o viață

De jale și de munci.

Și cum fu dezmierdată

De-o mână-nsângerată,

E gâtul rândunelei

Ca sângele de-atunci.

IDEAL

I

Venise fata de-mpărat
Cu alte fete pe-nserat
S-aducă apă din izvor –
Din zări un tânăr călător,
Sosind pe-acolo, s-a rugat
Să bea din cana lor.

Iar fata de-mpărat i-a dus
Cofița ei; și când i-a spus
Flăcăul cel dintâi cuvânt,
Ea se uită speriată-n vânt,
Și ca certat-apoi și-a pus
Privirile-n pământ.

– „Aș vrea, ca și la-ntorsul meu,

Să fii aici să-mi dai să beu –“

Iar ea, tot nemișcată stând

Cu ochii-n jos, și tremurând

De lupta ei, târziu și greu

Rosti sfioasă: – „Când?“

– „Și mâine poate... Mai târziu...

Ori peste-un an! Nici eu nu știu.

Sunt fiu de crai. Cărarea mea

Pe-aici va fi... Ne vom vedea:

De-acum iubitul tău să fiu,

Iar tu iubita mea.“

Apoi plecă în grabnic pas...

Avea atâta dor în glas!

Era voinic și tinerel,

Înalt și tras ca prin inel:

De-atunci și ochii i-au rămas

Și inima la el.

II

Și fata de-mpărat veni

Și-a doua zi, și-a treia zi,

Și-n toate zilele pe rând,

Încete clipe numărând,

Tot aștepta doar o veni

Flăcăul mai curând.

Grăbitul soare scăpăta,

Și fata tot acolo sta;

Și noaptea umedă din văi

Venea pe-ntunecate căi;

Târziu în noapte-abia pleca

Și fata la ai săi.

„O fi bolnav! O fi murit!

O, Doamne, el ar fi venit

De-atâta timp! mai știu și eu!“

Și doru-i plângător mereu

Creștea de presimțiri hrănit,

Din ce în ce mai greu.

Trecu și vara, și trecu

Și toamna, și pe văi căzu

Zăpada iernii, și-apoi iar

Sosi-nfloritul Cireșar –

Dar nici acum voinicul nu,

Doritul ei drumar!

– „Dar totuși, azi el va veni...

Nici azi nu vine... unde-o fi?

Dar mâine va veni! Știu eu,

Că-mi spune inima! Și-al meu,

Al meu de-acum în veci va fi;

Ce bun e Dumnezeu!

Tu, vânt de seară,-n calea ta

Nu l-ai văzut venind cumva?

Și nici tu, nor, nu l-ai văzut

Prin multe lumi câte-ai trecut?

Să-i spui, te rog, de-l vei afla

Că-l plâng și că-l sărut!

Să-i spui că florile din strat

Le ud și cresc mai răvărsat,

Dar florile-pe-obrazul meu

Pălesc, că prea le ud mereu;

Și câte-amaruri am răbdat

Știu, biata, numai eu!

Că pentru dânsul, că-l iubesc,

Părinții-n drum mă ocolesc

Și m-au gonit din casa lor;

Că toți ai mei azi nu mă vor!

Sunt singură, pe căi trăiesc,

Sunt singură, și mor!“

Treceau drumeți pe lângă ea,

Șoptind, dar fata nu-i vedea.

Treceau și zilele zburând,

Treceau și luni, treceau pe rând,

Treceau și ani, ei nu-i trecea

Răbdarea, așteptând.

III

Auzi! ca valuri după val

Năvalnic tropotit de cal!

Și sună văile-ndrăzneț,

O, ăsta e voinic drumeț!

Și-n zarea lunei vezi pe mal

Un tânăr călăreț?

– „Ochi dragi, de-atâta timp pustii!

Mi-ai zis plecând: aici să fii,

Și-aici, aici tu mă găsești!

Dar uite, obosit ce ești!

Știam eu doar că ai să vii

Știam că mă iubești!

Dar ah, cât m-ai lăsat s-aștept!

Dar unde-ai fost? O, spune drept!

De-acum tu nu vei mai pleca,

Să-ți lași plângând iubita ta:

O, vino, strânge-mă la piept...

Ce bine mi-e așa!

Și nu mă-ntrebi, ce plâns nebun

Am plâns de-atunci? O, cum s-adun

În vorbe-atâta gând pribeag,

Și cum să-ncep... O, dă-mi toiag!

O, cât ești de frumos și bun

Și cât îmi ești de drag!“

Dar n-a venit!... Și ea cu zor

Oprea din drum pe călător,

Râzând cu hohot îi spunea

Povestea ei; apoi plângea:

Ei l-au văzut, dar ei nu vor

Să-i spuie ce făcea?

Pe unde-i el? Nu s-a gătit

De-ajuns acum pentru nuntit?

O, nu! Pentr-un alai domnesc

Atâtea lucruri trebuiesc

Și-atâta vreme! N-a venit

Că-i tânăr și-l gătesc!

IV

Pe-atunci erau vlăstari în lunci

Copacii de-azi, și tineri prunci

Erau bărbații. Colo-n sat

Copile mici; ea le-a purtat

Pe brațe, și e mult de-atunci,

De mult s-au măritat!

Acum pe cârje se proptea!

N-avea puteri, și tot venea.

– „Pe aici, pe-aici, e drumul lui...

E noapte-acum... ba încă nu-i...

L-am așteptat: atât aș vrea

Să pot de-acum să-i spui!“

Dar într-o seară ea simți

Că azi e cea din urmă zi:

Ori vine azi de undeva

Iubitul ei și-o va lua,

Ori dacă nu, când va veni

El n-o va mai afla.

Și n-a venit! Nici n-a-ncercat

Să se ridice de-unde-a stat

Sărmana, căci de-ajuns simțea

Că-n veci de-acum nu va putea

Să plece, nu, și nemișcat

Sta frântă, și murea.

Veni atunci din răsărit,

Pe drum o babă. S-a oprit,

Căci auzise la izvor

Gemut ca de creștini când mor –

Și capul fetei l-a proptit

În poala ei ușor.

– „De jale plâng... Nu pot să-nec

Amarul gând că, iată, plec

Și n-am putut să-l văd măcar

O dată! Ah, e gând amar!

Dar sus, în lumea-n care trec,

Al meu va fi el iar!“

Iar sfânta Vineri o privea

Cu milă, – „Uite! – zise ea –

Un veac de om tu așteptând

Robit-ai fost de-un singur gând –

De-ai fi știut tu, draga mea,

Acestea mai curând!

El și-a uitat de ochii tăi!

De mult s-a-ntors pe alte căi,

Căci lui menire i s-a dat –

S-a-ntors de mult și s-a-nsurat;

Flăcăii lui au alți flăcăi:

E Negură-mpărat.“

A fost un gemet întreit

Din totul inimii pornit

Și-apoi o liniște de veci!

– „Din lumea asta-ntr-alta treci.

Și nici nu știi, tu, om trudit,

Ce-i lumea-n care pleci!“.

Și sfânta Vineri s-a plecat

Spre moart-apoi, i-a sărutat

Închișii ochi: – „Te depărtezi

Cu dragul gând, că ai să-l vezi!

Oh, omule, ești înșelat

În toate câte crezi!

A ta e mergerea mereu

Spre țintă – drum îngust și greu –

Dar ținta niciodată nu-i

A ta! Și-n gând tu tot ce-ți pui

E numai vis, căci Dumnezeu

Te poartă-n voia Lui!“

O NOAPTE PE CARAIMAN

Scoboară degrabă ciobanul
La târlă cu oile lui.
E seară pe culme, și nu-i:
Se-ntunecă-ncet Caraimanul
Cum nu-l mai văzui.

Stau neguri pe Jepi, pe Furnica,
Și neguri pe Vârful-cu-Dor:
Se lasă din umedul nor
Tăcerea și noaptea și frica
Pe culmile lor.
S-a stins după muceda stâncă
Și ultimul roșu de-apus.
Deodată, cu soarele dus,
O noapte cumplită și-adâncă
Se varsă de sus.

Iar alta se urcă din vale

Cu spaima eternei tăceri –

Ah, cum a fost ziua de ieri?

Grozave sunt, Noapte,-ale tale

Tăcute puteri!

N-aude urechea, nu vede

Nici ochiul nimic. Și de viu

Tu pari îngropat în sicriu

Și sufletu-n tine se crede

Un pom în pustiu!

Așa înaintea creării

A fost tohu-bohu, socot:

Plutea peste-adânc Sevaot,

Și, neștiutor al mișcării,

Sta haosul tot.

Aici, în sălbatica noapte

Cunoşti ce e vecinic şi sfânt.

Ce soli ai vieţilor sunt

O rază şi câteva şoapte

Pierdute de vânt!

MUNTELE RĂTEZAT

Muntele şi-acum ascunde
Între nouri fruntea lui;
Trăsnet când prin stânci pătrunde
Dintre stânci şi-acum răspunde
Vulturu-ngrijat de pui.

Fiarele şi-acum îşi cată
Sus prin codri adăpost,
Turme când pe culmi s-arată –
Însă vârfu-i niciodată
N-o să fie cum a fost!

Că pe culmi atunci, pe creste,
Uriaşi trăiau cumpliţi,
Cu copii şi cu neveste.
Noi ştim numai din poveste,
Că-s acum de mult pieriţi.

Ici, pe-un munte, câte unul,
Altu colo-n pisc era;
Când vorbea, urla ca tunul;
Când fugea pe culmi nebunul,
Sub el locul tremura.

Noi le știm, românii, toate,
Că trăiam și-atunci pe-aici.
N-aveam grija lor, nepoate:
Le păream prin vale poate
Niște biete de furnici.

Și trecură vremi, trecură,
Uriașii puțintei
Tot mai repede scăzură.
Cei din urmă cari văzură
Sfântul cer, îi știm pe trei.

Un flăcău și două fete;
Nimeni altu-n lung și-n lat.

Ele-umblau nemângăiete

Și-ntre ele-o ceartă dete,

Cui să-i fie el bărbat?

Prețul fu, ca-n vremi trecute,

O cetate-n munți la nori:

Care-o va clădi mai iute.

Deci clădiră pe-ntrecute

Mânioasele surori.

Dar în dimineața-n care

Cea mai tânără-și avea

Gata turnul ei cel mare,

Ceealaltă-n supărare,

De pe-alt munte cum privea,

Fier de plug luând în mână,

Azvârli spre turn cu el,

Și-a izbit așa păgână

Zidul cel de-o săptămână.

Retezându-l așa fel,

Că și culme și cetate,

Cu flăcău și fată-n zbor,

Toate fost-au spulberate

Și prin văi întunecate

S-a nălțat mormanul lor.

Ea, cea singură-n viață,

Hohotind porni acu

Și-a pierit pe culmi prin ceață

Dintr-această dimineață

N-o știm ce se mai făcu.

Noi, românii, știm aceste,

Că pe-aici ne-avurăm rost

Când trăiau capcâni pe creste:

Multe știm, că multă este

Vremea de când știm ce-a fost.

Vezi pe-un deal acolo satul?

Dealu-ntreg e un mormânt:

Piscul ras din Rătezatul.

Moarta fată și-ngropatul

Uriaș acolo sunt!

ÎN ȘANȚURI

Burcel în șanț muri strivind
O tigvă păgânească,
Șoimu-n rădan căzu răcnind:
Moldova să trăiască!
Curcanul cel voinic și bun,
El, Peneș, spune-acestea,
Dar n-a spus tot. Eu vreau să spun
Deplin acum povestea.

Burcel era oltean, un pui,
Ajuns din întâmplare
Între flăcăii din Vaslui,
Viteaz minune-mare.
Iar când muri, strivind în șanț
O tigvă păgânească,
Strigat-a bietul dorobanț:
Muntenia să trăiască!

Burcel şi Şoim, trăsniţi în zbor

Căzură-n şanţ deodată;

Strigând deodată ţara lor

Cea-n două despicată.

Alăturea de ei gemea

Căzut şi căpitanul,

Izbit de moarte se trudea

Cu ochii-nchişi sărmanul.

El auzise pe cei doi

Ce spuseră-n cădere,

Şi jalnic se-nălţă-n noroi,

Privindu-i cu durere.

Şi zise-apoi: „O ţară e,

Cum una ni-e mânia!

Muntenia, Moldova – ce?

Trăiască România!“

Atunci şi Şoimu şi Burcel

Cu faţa înseninată

Priviră lung şi-adânc la el,

Și-au tresărit deodată.

Spre-același loc, spre nord privind,

Și sus apoi, tăria,

Toți trei strigar-atunci murind:

Trăiască România!

ÎN MUZEU

Iar ulciorul mi-a vorbit,
Vrând, se vede, să mă mustre:
– „În colibile lacustre,
Stând pe scaunul cioplit

De-un druid, eu fui podoaba
Tribului întreg; și-mi fu
Drag pe-atunci. O vezi și tu:
Eu și cu Dalvine roaba,

Fost-am de-un etrusc isteț
Peste lac în luntre-aduse.
El sub lavițe-avea puse
Multe altele de preț,

Cari pe-acele vremi senine
Artă și minuni erau!

Astăzi hârburi poate stau,

Bietele, pe-un raft cu mine!

Și din toate și-a ales

Capul cetelor ilire

Un ulcior – să nu te mire

Că suspin așa de des –

Un ulcior, și-o roabă, biata!

Văd trecând pe-aici femei,

Și-mi evoc mândrețea ei,

Și-n etern slăvi-voi fata

Cea de-acum opt mii de ani!

Poate, albele ei oase,

Din nămolul apei scoase,

Poți și tu cu doi-trei bani

Să le vezi aici, străine,

Ori altunde-n vrun muzeu.

Am pierit, și ea și eu,

Când din văile vecine

Au venit arcaşii goi,

Mulţi şi tari, zvârlind tăciunii.

Au scăpat pe luntre unii

Dintre-ai noştri, cei vro doi,

Însă cei mai mulţi pieriră.

Și de-atunci, pe fund de lac

Și-astăzi părți din mine zac.

Iar pe câte le găsiră

Le-au adus aici, punând

Ciob la ciob ca să mă-nchege.

Ah, dar ce pot înţelege

Câți îi văd pe-aici trecând?

Văd şi ei o oală spartă

Dintr-un lut sărac şi prost:

Eu, ce-ntr-alte vremi am fost

Ultima putință-n artă.

Și desenul meu! Ușor

C-un cărbune de pe vatră

Mult mai bine-l fac pe-o piatră

Azi copiii-n jocul lor!

Tu ai sufletul mai larg,

Scapă-mă! Ce chin ai stinge,

Dacă-n lături m-ai împinge

Ca să cad și să mă sparg!“

Cât m-a-nduioșat ulciorul!

Și-aș fi vrut să-i fiu pe plac,

Însă ce puteam să fac?

Să mă vază păzitorul,

Iar a doua zi, fatal,

Să m-arăte prin ziare:

„Un nebun, pe cât se pare,

În muzeu, și-un criminal!“

Și-am întors fără speranță

Ochii și-ncepui s-admir

Cum stăteau pe raft în șir

Acele de siguranță.

TRICOLORUL

Albastru, române, ți-e steagul,
Dar știi tu de ce? Să te-nvăț.
Albastru-nsemnează ciocoii,
Și tot ce-ți aduni tu cu boii
Din mila căldurii și-a ploii
Al lor e, și-acum și de-a pururi,
Și-al tău, cerşetorule,-un băț.
Dar rabdă, c-o fac din iubire:
Se tem că te duce-n pierire
Belșugul prin trai cu răsfăț.

Și galben, române, ți-e steagul.
Iar galbenul spune de voi,
De cei de la pluguri, țăranii,
Voi galbeni de foame sărmanii,
De boale purtate cu anii –
La scară, și dracul vă ducă!

Stăpânii au scumpe nevoi:

Va banque și dineuri și păsuri

Și-amante cu cai și mătăsuri,

Și toată nădejdea-i la voi!

Și roșu, române, ți-e steagul.

Și-un geniu e tâlcul, s-o știi.

Al neamului geniu, vezi bine:

E roșu de-o tristă rușine,

Că vremea-ndreptării nu vine,

Că tot mai cu multe mânii

Ne-ajunge voitul dezastru;

Abisu-ntre galben și-albastru –

Satano, de unde ne vii?

COLINDĂTORII

Cad fulgii mari încet zburând,
Și-n casă arde focul,
Iar noi pe lângă mama stând
De mult uitarăm jocul.
De mult și patul ne-aștepta,
Dar cine să se culce?
Rugată, mama repeta
Cu glasul rar și dulce

Cum sta pe paie-n frig Hristos
În ieslea cea săracă,
Și boul cum sufla milos
Căldură ca să-i facă,
Drăguț un miel cum i-au adus
Păstorii de la stână
Și îngeri albi cântau pe sus
Cu flori de măr în mână.

Și-auzi! Răsar cântări acum,

Frânturi dintr-o colindă,

Și vin mereu, s-opresc în drum;

S-aud acum în tindă –

Noi stăm cu ochii pironiți

Și fără de suflare;

Sunt îngerii din cer veniți

Cu Ler, oi Domnul mare!

Ei cântă nălțător și rar

Cântări de biruință,

Apoi se-ntorc și plâng amar

De-a Iudei necredință,

De spini, de-ostași, și c-a murit...

Dar s-a deschis mormântul

Și El acum e-n cer suit

Și judecă pământul.

Și până nu tăceau la prag,

Noi nu vorbeam nici unul –

Sărac ne-a fost, dar cald și drag

În casă-ne Crăciunul.

Și când târziu ne biruia

Pe vatra caldă somnul,

Prin vis vedeam tot flori de măr

Și-n fașe mic pe Domnul.

CETATEA NEAMȚULUI

Sunt cu ceară picurate
Filele-n bucoavna mea,
Dar citesc, cum pot, în ea.
Spune-acolo de-o cetate
Care „Neamțul“ se numea
Și-au zidit-o, spune-n cronici,
Nemți, germani sau teutonici.

E ruină azi de veacuri.
Unde-o fi? Vezi asta-i greu!
Cine credeți că sunt eu
Ca să știu atâtea fleacuri!
Cui va ști, îi dau un leu.
Zici că afli-n cărți de școală?
Aș! Rămâi cu mâna goală.

Deci, în ceasul dimineții,

Când prânzesc acei ce au,

În cetate-aici erau,

Lângă comandantul pieții,

Toți străjerii și-așteptau,

Povestind și-ntinși pe iarbă,

Chisălița să le fiarbă.

Dar, pe când Guzgan răstoarnă

Mămăliga din ceaun,

Din clopotniță Tăun

Sun-afurisit din goarnă.

Unu-i strigă: – „Ești nebun!“

Altul: – „Ce-ai tu dacă strigă?

I-o fi dor de mămăligă.“

Dar se-ntorc spre zid plăieșii;

Văd pe șes un nor de oști.

– „Măi Istrate, tu-i cunoști:

Turcii sunt?“ – „Ba, parcă leșii,

Vin încoace.“ – „Păi, sunt proști?

Bat și ei cel drum, ca mânzul,

Să ne strice nouă prânzul.“

Leşi erau. Sobiesky-vodă
Rătăci p-aici prin văi,
Căci pe-atunci era la modă
Vara, când plecau la băi,
Regii meşteri în bătăi
Să-şi ia drumul încotrova
Totdeauna prin Moldova.

Şi plecau fără merinde
Căci aşa era bonton
Să mănânce tot plocon,
Ce puteau ici-colo prinde.
Dar acest slăvit Ion
Îşi avu-n desagi slănina.
Şi-i pierdu, să-i bată vina!

Deci, cu oşti, vestitul rigă,
Cum umbla pe-aici flămând
Şi simţi, prin văi trecând,

Aburi calzi de mămăligă,

Știu și eu ce-i dete-n gând,

Că-și opri deodată pasul,

Tot trăgând în vânt cu nasul.

–„E vrun praznic în cetate.

Ștefan vodă... El mi-ar da!“

– „Cred că nu, Măria ta,

Că-i un drac și jumătate,

Nu prea dă, că-i el așa.“

– „Mie, nu? Să-ncrunt sprânceana!

Eu ori el bătu Vieana?

Domn ca mine cât trăiește

Nu-i deprins să-nghită-n sec.“

Iar un general zevzec,

Răspunzând pe latinește

Zise: – „Dobre ciolovec“! –

Și-ntinzând sub zid armata,

Iată-l ciolovecul gata.

Și bum-bum apoi cu tunul,

– „Fire-ar ei de râs, poleci!

Mai pe vine să te pleci,

Cârlănaș! Și dă ceaunul

Mai departe, tu, Berheci,

Că ni-l sparg cu-mpușcătura –

Măi Spancioc, mai ține-ți gura.“

Dar plăieșii din cetate

Răspundeau vârtos și ei:

Comandantul Onofrei,

Cel cu pletele-ncurcate,

Și cu straiu-ncins cu tei,

Dând adânc zăvorul porții,

Se zbătea ca-n ceasul morții.

Și-au bătut o săptămână

Leșii-n zid; dar zidul, prost,

Sta pe loc, pe cum a fost.

Însuși riga, într-o mână

C-un pistol, din adăpost,

Da pe Ștefan la toți dracii

Și-mpușca la rând – copacii.

Deci, văzând că nici nu-l lasă

Să se ducă-n treaba lui,

Și nici pomeneală nu-i

De-a-l pofti la ei la masă,

Și flămând – vai, ce mai spui –

O luă mai pe departe,

Pe genunchi scriind o carte.

„Hai și descuieți odată!

Și tovarăși să vă fim.

Mândru cântec ce mai știm,

Marș francez, fără de plată.

Nu vi-e milă că pierim?

Poate-o ploaie să ne-apuce...

Nu știm drumul, că ne-am duce.“

După ce-au citit pitacul,

Onofrei ieși pe zid:

– „Măi, poleci, eu vă deschid,

Dar să nu vă puie dracul

Să minţiţi, că – vă ucid!

Iar de marşuri mi-e cam scârbă,

Trageţi-mi mai bine-o sârbă!“

Iată poarta se descuie.

Leşii,-n vale, pe sub plopi,

Se crucesc, se cred miopi –

Ce văd ei? Din cetăţuie

Doi cu doi, vro zece şchiopi,

Onofrei ridică tonul:

– „Un doi, un! Şi staţi, plutonul!“

Cu sprâncenele-ncruntate

Strigă rex: – „Sto pojo boi?

Cine dracul sunteţi voi?“

– „Noi? Plăieşii din cetate.

Zece-am fost, pieriră doi.“

Rex făcu o mutră lungă,

De credeai că vrea să-mpungă.

– „Pentru voi a fost gâlceava?

Dar boierii?“ – „Ce gândești!

Noi să știm? Prin Tirchilești.“

– „Domnul unde-i?“ – „E-n Suceava.“

– „Dar poporul?“ – „La Plăiești.“

– „Drace, asta-i de poveste!

N-ați ascuns prin turn neveste?“

– „Noi? Da’ ce, ni-e mintea slabă?

Noi suntem creștini curați:

Aștia nu sunt însurați,

Eu de zece ani n-am babă,

Voi după femei umblați?

Zbârlea are-n Huși, săracul,

Dar urâtă, goală-dracul!“

– „Dar comori ascunse-n oală

Și-ngropate!“ – „Oale, spui?

Le-am lăsat să facă pui.

Una-i știrbă, și-alta goală;

Nici o pricopseală nu-i!

De le vrei plocon ori pradă –

Ia fugi, Zbârleo, şi le adă!“

Rex atunci: – „Vă tai grămadă!“

Dar a stat cu mâna-n sus

Căci aminte şi-a adus

Că-i e teaca fără spadă:

În Liow zălog şi-a pus

Spada cea cu steme duble

Pentru-un pol şi două ruble!

Dând din mâini ca cel ce-alungă

Gânduri rele: – „Eu sunt bun.

Apropo, ce-am vrut să spun?

Onofrei, te văd cu pungă,

Dă-mi o mână de tutun.

N-am fumat de-o săptămână,

Pune-l ici, te rog, în mână.“

Şi-aprinzând chibritu-n pripă,

Mulţumit privea la fum.

– „Onofrei, să-mi spui acum“,

Și-apăsa cu unghia-n pipă,

„Cum mi-ai stat tu mie-n drum?

Nu știai tu de-a mea faimă

Ca să stai năuc de spaimă?

Dar glumesc așa! mă iartă,

Ești erou, s-a hotărât,

Deși porți pe după gât

Traistă... hai, și nu-i deșeartă?

O văzui numaidecât –

Ai într-însa plumbi, de toate.

Brânză, caș și pâine poate?“

– „Brânză nu, dar am pogace

Ș-usturoi, Măria ta.“

– „Usturoi! Și-l poți mânca?

Dar la urmă, cui îi place...

Mon Dieu! Nu te supăra:

Tot făcurăm noi doi pacea:

Ia să văd, cum e pogacea?“

Și-apucând cu mâini grăbite,

Rupt de foame ca un lup,

Rupe rex, cu toţii rup, –

– „Onofrei al meu, iubite,

Vin la neica să te pup!“

Și-l pupa viteazul rigă

Și-ndopa la mămăligă.

Ce-a mai fost puțin ne pasă.

Au plecat polonii-n sus,

Iar plăieşii-n jos s-au dus

La Neculcea drept acasă,

Iar acesta-n cărţi i-a pus.

Și din Dorna până-n Tulcea,

Toți citesc ce-a scris Neculcea.

Ziarul unui pierde-vară(1 9 0 2)

MOARTEA LUI GELU

Răzleț din oștirea bătută,
Fugind pe câmpia tăcută,
Căzu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Și piere.
Din rană și-ar smulge săgeata
Și n-are putere.

Pierdut-a și oaste și țară.
E noapte-n văzduhuri; și rară
E zbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul –
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbește cu calul:

– „Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul,

Degeaba împrăștii tu vântul
Din coamă, piciorul tău scurmă
Degeaba pământul.

Mă chemi prin nechezuri păgâne
Și parcă zici: „Vino, stăpâne!
Vezi, picură ranele tale
Și neguri se nalță din vale,
E noapte, și ziua de mâine
Ne-ajunge pe cale!“

Trei suliți făcutu-și-au strungă
Prin mine! Mă zbucium pe-o dungă
Și nu-mi mai simt brațul și brâul;
Tu-ți rupi cu picioarele frâul –
Las’, murgule, las’ să ne-ajungă
Pe-aicea pustiul.

De-acum tu... cât va cuprinde
Mantaua, deasupra-mi o-ntinde
Și-apoi cu picioarele-mi sapă

Mormântul pe margini de apă.

Și-n urmă cu dinții mă prinde

Și-aruncă-mă-n groapă.

Jelească-mă apele Cernii!

Să-mi bubuie crivățul iernii.

Ca-n taberi al căilor tropot;

Iar veșnicul apelor șopot

Să-mi pară ca-n ceasul vecernii.

O rugă de clopot.

Și, poate, sosi-va o vreme

Când munții vor fierbe, vor geme

Cu hohote mamele-n praguri,

Vor trece bărbații-n șiraguri

Când bucium suna-va să cheme

Pe tineri sub steaguri.

Iar tu, de-i trăi, frățioare,

Să-mi vezi luptătorii-n picioare,

Atunci când sosit va fi ceasul,

Abate-ţi pe-aice tu pasul:

Nechează-mi, şi atunci eu din groapă

Cunoaşte-ţi-voi glasul!

Şi-armat voi ieşi eu afară,

Şi veseli vom trece noi iară

Prin suliţi şi foc înainte,

Să ţie protivnicii minte

Că-s vii, când e vorba de ţară,

Şi morţii-n morminte!“

El zice, şi mâna şi-o strânge

Pe pieptul cel umed de sânge –

Iar calul stă singur de pază

Lui Gelu, şi trist el aşază

La pieptul stăpânului capul

Şi astfel veghează.

Şi-auzi! Ca un vânt ce clătește

Pădurea, când ploaia sosește,

Aşa din adâncuri de zare

Un vuiet prin noapte răsare.

Iar vuietul vine, și crește,

Mai iute, mai tare.

Și iată-i, din umbrele văii

Cu scuturi ies repezi flăcăii,

Ca morții ce-și lasă mormântul;

Ies roibii cu umblet ca vântul,

Răsar de tutindeni, de pare

Că-i varsă pământul.

Arcașii lui Arpad! În goană

Ei fug dup-oștirea dușmană.

Și, uzi de-alergare, se-ncură

Fugarii prin negura sură,

Cu frâul pe coamă, și-arcașii

Cu spăzile-n gură.

Năvalnic s-apropie pașii,

Și-n goana lor cântă arcașii,

Și-așa de sălbatic li-e cântul –

Din piele de urs au vestmântul,

Și-n bărbile lor încâlcite

Se-mpiedică vântul.

Iar Gel, auzindu-i prin zare,

De spaimă și groază tresare –

El moare! Și cântă păgânii!

N-au Domn și n-au țară românii,

Și-adușii de vânturi în țară

Sunt astăzi stăpânii!

Și-n mâinile cui e scăparea?

Nu-i piept să le-nchidă cărarea?

Nu-i braț de voinic, să-i abată?

Și nu e pe lume-o săgeată

Ca-n inima gloatei lui Arpad

Adânc să străbată?

Și Gelu le judecă toate:

Se nalță proptindu-se-n coate

Și-a calului glezn-o cuprinde,

Cu grabă el arcul și-l prinde,
Și-nvârte săgeata și-o scoate
Din rană, și-o-ntinde:

Și vâjâie slaba săgeată
Cu gemetul morții deodată –
Arcașii trec repezi în cale,
Și-i vuiet și-i chiot prin vale:
Ce cânt de-ngropare lui Gelu
Și-oștirilor sale!

Iar vuietu-n neguri pătrunde
Și-n inima nopții s-ascunde
Departe, și-n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se-n dealuri
De zece ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece ori, iarăși de zece,
Și scade, și piere, și trece,
De data din urmă răsună –

Tăcerea-mprăștiată s-adună

Și-n neguri alunecă rece

O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,

Cu coama de vânturi bătută,

Stă-n noaptea cu neguri de pază

Lui Gelu; și trist el așază

Pe pieptul stăpânului capul

Și astfel veghează.

Iar apa la maluri se frânge

Și cade pe spate și plânge:

„Cu fierul potcoavei tu-mi sapă

Mormântul pe margini de apă,

Și-n urmă cu dinții mă prinde

Și-aruncă-mă-n groapă!“

NUNTĂ ÎN CODRU

Ce mai chiu şi chef prin ramuri

Se-ncinsese-atunci!

Numai fraţi, şi veri, şi neamuri

De-ar fi fost umpleau o ţară!

Dar aşa, că s-adunară

Şi străini din lunci!

De mă-ntrebi, eu nu ştiu bine,

Alţii poate ştiu –

Ce să-ntrebi calici ca mine!

Ştiu că lumea dintr-odată

S-a trezit că-i adunată

Şi c-o duce-n chiu.

Că-ntr-o zi, purtând în mână

Un colac ş-un băţ,

Prepelița cea bătrână

S-a pornit și-n deal și-n vale,

Și chema-ntâlnind pe cale

Lumea la ospăț.

– „Ce-i tu, soro?“ – „Ce să fie?

Nuntă mare-n crâng!

N-ai văzut tu veselie

De când ești și porți un nume.

Și-am plecat trimeasă-n lume,

Oaspeții să-i strâng.“

– „Dar pe mire cum îl cheamă,

Cine-i el și-al cui?“

– „N-auzișI de sturz, bag’ samă!

Până și-mpăratul știe.“

– „Și-i bogat?“ – „Ce-i pe câmpie,

Tot ce vezi, i-al lui!

Iar mireasa! Din cosiță

Numai flori îi cad.

Mierla e. Și e pestriță,

Și gătită ca o cruce:

Cizme galbene și-aduce

Tot din Țărigrad.“

– „Ei, atunci să știi, vecino,

C-am să viu și eu.“

– „Păi, de bună seamă, vino!“

Tot așa, cu voie bună,

Prepelița-n sârg adună

Pe nuntași mereu.

Și s-a strâns din zare naltă

Neamu-ntraripat,

Și din crâng, și de la baltă,

Și din șesuri, de prin grâne;

Ba și vrăbii mai bătrâne,

Musafiri din sat.

Până-n noapte tot veniră

Și prin crengi au mas.

Iar în zori se răscoliră,

Și-n gorun aveau altarul –

Ia-nchinați-mi cu paharul,

Să-mi mai vie glas.

Mă-ntrebați de nun? Ei, nunul,

Soare-ntr-adevăr:

Dumnealui, mă rog, păunul!

Nună mare-a fost găița,

Stete-acasă păunița,

Că-i murise-un văr.

– „Pop-aveau?“ Tu, maică sfântă!

Stai să mai vorbești?

Știi pe ciocârlan cum cântă?

Dumnezeu să-i ție firea!

A-nvățat trei veri Psaltirea

La vlădici sârbești.

Druște-aveau o coțofană

Și-un cârstei bălțat.

Pitpalacul, nene,-n strană!

Iar cădelnița de aur

O ținea jupânul graur

Dascălu-nvățat.

Dar să vezi! La socru mare

Zgomote din zori:

Pițigoiu-ntruna sare,

Steag pe casă șoimul suie.

Gheunoaia bate cuie

Ca s-anine flori.

Iar prin cuhnii sfat și vorbă,

Asta s-o vedeți!

Prepelița face ciorbă,

Presurile fac friptură,

Vin sticleții și le-o fură,

Dracii de sticleți!

Șoimii repezi scot în gheare

Carnea din căldări,

Corbul cel cu ciocul tare

Dumicată-n blide-o lasă,

Cintiţoii duc la masă

Rândul de mâncări.

Și, cu șorț de jupânească,

Rândunele vin

Și deretică prin casă,

Iar pe mese-aștern prosoape

Și dau lavițele-aproape,

Căni aduc cu vin.

Dar te miri tu, prin pahare

Cine le turna?

Cucul sur, că-i meșter mare

La urat și-nchinăciune,

E proroc și-ți știe spune

Tot ce-o fi și-o da.

Cântă-n cobză-acum buhaiul

Cel cu gâtul strâmb,

Mierla șuieră cu naiul,

Cu cimpoiul cântă cioara,

Pitulicea cu vioara,

Bufnița c-un drâmb.

Codobaturi iuți ca focul,

Tot bătând din cozi,

Măturară-n clipă locul

Și făcur-o bătătură,

Și ce horă mai făcură

Ca la voievozi!

Jucau sârba porumbeii,

Că e jocul lor,

Și-au luat la joc cârsteii

Pe-o rățușcă – vai de mine! –

Graurul juca pe vine,

Barza-ntr-un picior.

Numai cioara cu cimpoiul,

Tot izbind cu el,

Se bătea cu pițigoiul,

Iar sitarul dup-o ușă

Se certa c-o găinușă

Pentr-un gândăcel.

Vin de-ar fi, că cearta vine,

Altfel cum s-o zici?

Să te superi tu, creștine,

Pentru dinții scoși din gură?

Pentr-un ghiont și-o-mbrâncitură

Cheful să ți-l strici?

Și țipau de-a valma-n ramuri,

Miile de guri!

N-alegeai, străini și neamuri,

Și pe plac cânta tot insul –

Clocotea de chiu cuprinsul

Veselei păduri.

– „Tu erai?“ Mă-ntrebi ca prostul!

Vorba din bătrâni:

Eu la chef ca-n marte postul.

Vinu-l beam din coji de-alună,

Și-azvârleam, de voie bună

Cu căciula-n câini.

Ba, și-n ciur le-adusei apa,

Ca să fiu în rost,

Lemne le-am tăiat cu sapa –

Și, sărind pe-o buturugă,

Am venit la voi în fugă,

Să vă spun ce-a fost!

BLESTEMUL TRĂDĂRII

Cu sfărâmate catapulturi
Turnul muced stă-nclinat,
Iar în poartă surii vulturi
Frântă-şi au de mult aripa,
Stând să cadă-n toată clipa
Peste pragul fulgerat.

Însă-n veci vor sta la poartă,
Că-i din cer blestem de veci.
Noaptea-nvie-o oaste moartă,
Şi-i de coifuri valea plină –
Fă o cruce şi te-nchină.
Călătorule, când treci.

Noaptea din ruini răsare
Tot castelul, precum fu.
Şanţ şi ziduri de-apărare,

Turnuri albe cresc deodată,

O cetate-nfricoșată

Unde-Agripa cuib avu.

Iar din văi un prinț se suie

Alb de arme, spre castel;

E tăcere-n cetățuie,

Dar stafiile pe coaste

Repezi vin, o-ntreagă oaste,

Toți ai prințului cu el.

Lupi ce cască largul gurii

Au pe coif, și parc-au strâns

Toate fiarele pădurii.

Sunt de-acei ce-au stat în cale,

Varro tu, oștirii tale

Și-au făcut pe-August de-a plâns.

Când ajunge la cetate

Albul prinț al celor morți

De trei ori cu pumnul bate

Repede-n arama porţii

Scări aduc în grabă morţii,

Cu berbecii bat în porţi.

Și-auzind cum vin barbarii,

Ușa tainiții-o deschid

Și tresar legionarii;

Ei din bărbi, din păr, cu mâna

Iuți își scutură țărâna,

Ies, aleargă, sar pe zid.

Sub un râu de creste roșii

Albe coifuri strălucesc,

Și-n amestec furioșii

Respingând pe cei de-afară

Cad și mor, se nalță iară,

Rane fac și le primesc.

Zăngăt însă n-are-arama

Când se bate scut de scut,

Tuba nu-și cunoaște gama:

Fără zuzăt lancea zboară,

Iar al spăzii-oțel doboară

Cald și strălucind, dar mut.

Pe deasupra lor cu spaimă

Luna se ascunde-n nor,

Glas de bufnițe se-ngaimă

Și, cu aripi speriete,

Lilieci zburând în cete

Se izbesc de coiful lor.

„De-ați avea voi pace-odată,

Voi ce vă luptați mereu!

Pacea însă nu vi-i dată,

Ca să știți în veșnicie

Dreapta Domnului mânie

Și că-i unul Dumnezeu!

Cei trădați, ei dorm în pace!

Vouă-al morții dătător

Partea asta nu vi-o face!

Voi când ați văzut pe-o seamă

Că pe Crist cel mort îl cheamă

Martor al jurării lor.

În nedreapta voastră ură

„Vrând să-i pierdeți, ați făcut

Cu barbarii-o legătură.

Și-au venit pe-ascuns barbarii

Și-au pierit legionarii

Câți pe Crist l-au cunoscut.

Noapte-a a fost. Pe zid creştinii

Se luptau pentru-mpărat:

Voi îns-ați deschis, hainii,

Toate porţile cetății –

Dreapta cumpăn-a Dreptății

Iat-acum s-a răzbunat.

Cei trădați, ei în morminte

Dorm în pace. Însă voi

Vă luptați și-acu-nainte

Cu oștirile chemate

Și de-a pururi vă veți bate

Până-n ziua cea de-apoi.“

Astfel parcă-ntruna plânge

Turnul obosit și el

De-a vedea tot morți și sânge.

Căci de veacuri vede-ntruna

Noaptea cum aduc furtuna

Morții-aceștia din castel.

Iar când ziua se revarsă,

Pier și ziduri și cohorți,

Ruinată-n deal și arsă

Stă cetatea tristă-n soare –

Dar în noaptea următoare

Vin din nou aceiași morți.

PE MUNTE

Fugiți cu turma repede spre văi!
Pe culme-aleargă duhul răzbunării
Grozavul vânt se zbate-n largul zării
Și norii-mbracă haină de văpăi.
Sosește-acum! cu ochiul cât cuprinzi
Furtuna-n sârg scoboară-n jos pe coaste,
Și-n urma ei se-ntinde neagra oaste
Și urlă-n cor: – „Tu fulgere, s-aprinzi,

Tu nor, să-ntuneci; vânte, tu să-mprăștii!
Un brad se face țăndări, cel mai nalt:
Și prins de vârf, au smuls pe celălalt
Purtându-l roată-n largul chip al prăștii.

Pe sus se-ntinde-amestecul nespus,
Și Duh în Duh prin aer se frământă,
Iar grindina-n văzduh cumplit își cântă

Cântarea ei de-oțel, căzând de sus,

Pe codrul larg ce-n urlete se-ndoaie,
Și sare iar la loc apoi mugind.
Deodată stă. Și iată-l, răpăind
Potop din cer turnatul râu de ploaie.

Se rupe cerul, cade-acum! S-a rupt.
Sporite neguri hrană dau pieririi,
De-a valma geme-ntreg cuprinsul firii,
Și nu mai știi ce-i sus și dedesubt.

Acum nici Dumnezeu nimic nu poate.
Degeaba-ntind ei mâinile și cer –
În negrul iad, și unul până-n cer,
Vârteju-i domn, el singur domn a toate.